

HECHOS

- 1. Kay librotari, ¿pitaq escribiran?** Kay librotaqa Lucasmi escribiran. Payllataqmi evangelio Lucas librotapas escribillarantaq (Luc 1.1-3; Hech 1.1). Lucasqa karan médicon (Col 4.14). Payqa *apóstol Pablopa ancha confiasqan amigonmi karan. Chayraykun apóstol Pablowan kushka viajenkunapi riran (Col 4.14; 2 Tim 4.11; Filem 1.24; Hech 16.10). Lucasqa manan Israel *nacionniyoq runachu karan. Aswanqa Grecia llaqtamanta ancha yachayniyoq runan karan.
- 2. Kay librori, ¿hayk'aqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa kanman karan Señor Jesucristopa nacesqanpa qepanta 60 otaq 64 watakunapin, apóstol Pablo manaraq wañushaqtin.
- 3. Kay librori, ¿pipaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan Teófilo sutiyoq runapaq otaq Diosta khuyakuq runakunapaqmi (Luc 1.1-3; Hech 1.1). Chay “Teófilo” sutiqa significan “Diosta khuyakuq runa” ninantan. Chayraykun wakin estudiaqkunaqa ninku: “Kay libroqa escribisqa kanman karan Diosta khuyakuq llapallan runakunapaqmi”, nispanku.
- 4. Kay librori, ¿imapaqtaq escribisqa karan?** Kay libroqa escribisqa karan, Diosta khuyakuq runakuna primer kaq creyentekunapa ruwasqankumanta yachanankupaqmi. Chay primer kaq creyentekunaqa *Santo Espirituwan hunt'asqa kaspankun, Diosmanta allin willakuykunata Israel nacionniyoq runakunaman willakuranku. Chaymantañan huk law nacionniyoq runakunamanqa willakuq riranku.
- 5. Kay libropiri, ¿mayqen versiculotaq aswan más importante yuyanapaq?** Kay versiculon aswan más importanteqa: “Ichaqa *Santo Espiritu qankunaman hamuqtinmi, atiyta chashkinkichis. Hinaspan qankunaqa testigoykuna kankichis: kay Jerusalén llaqtapi, *Judea *provinciapi, *Samaria provinciapi, hinallataq kay pachapi llapallan llaqtakunapipas, runakunaman noqamanta willamunaykichispaq” (Hech 1.8).
- 6. Kay librori, ¿imayna divisqataq kashan?** Kay libroqa khayna divisqan kashan:
 - (1) Jesucristo hanaq pachaman ripusqanmanta, Santo Espiritu hamusqanmanta, hinallataq primer kaq creyentekunapa vidanmantawan ima (Hech 1.1 asta 8.3).
 - (2) Jesucristomanta Judeapi Samariapiwan willasqankumanta (Hech 8.4 asta 12.25).
 - (3) Primer kaq viajeman Pablo risqanmanta (Hech 13.1 asta 14.28).
 - (4) Jerusalén llaqtapi hatun huñukuy kasqanmanta (Hech 15.1-35).
 - (5) Ishkay kaq viajeman Pablo risqanmanta (Hech 15.36 asta 18.22).
 - (6) Kinsa kaq viajeman Pablo risqanmanta (Hech 18.23 asta 21.16).
 - (7) Pablo Jerusalén llaqtapi, Cesarea llaqtapi, hinallataq Roma llaqtapiwan preso kasqanmanta (Hech 21.17 asta 28.31).

Santo Espirituta mandamunanpaq Jesús prometesqanmanta

1 1 Ancha respetasqay Teófilo, primer kaq librota qanman escribimuspaymi, ña willamuraykiña Jesuspa llapallan imapas ruwasqanmanta, hinallataq yachachisqankunamantawan ima. **2** Jesusqa hanaq pachaman manaraq ripushaspanmi, akllasqan *apostolninkunata *Santo Espiritupa atiyinwan kamachiran, tukuy imakunatas imayna ruwanankupaq. Chaykunatan qanmanqa escribimurayki imakunatas Jesús ruwaran ñawpaqta, qallariyninmantapacha asta hanaq pachaman Jesús ripunan p'unchawkama tukuy imakuna ruwasqanmanta. **3** Jesusqa wañusqanmanta kawsarimuspanmi, apostolninkunaman rikhuriran. Hinaspan cheqaqtapuni kawsasqanta yachanankupaq paykunaman presentakuspa, pay kikinpuni rikuchikuran, tukuy ima pruebakunawan paypuni kasqanta. Hinaspan Jesusqa tawa chunka p'unchaw apostolninkunawan kaspá, Diospa gobiernanan sumaq glorianmanta paykunaman yachachiran.

4 Jesusqa huk kutinmi apostolninkunawan kushka kashaspa, paykunata khaynata kamachiran:

—Jerusalén llaqtamantaqa aman ripunkichishchu. Aswanqa Diospa prometesqan Santo Espirituta chashkinaykichiskaman suyankichis. Noqaqa chay Santo Espiritumantan rimapayaraykichishña **5** khaynata: “Bautizaq Juanqa unullawanmi bautizaran. Ichaqa qankunan Santo Espirituwan kay pisi p'unchawkunallapi bautizasqa kankichis”, nispa.

Hanaq pachaman Jesuspa ripusqanmanta

6 Jesusqa *apostolninkunawanmi kushka huñunasqa kasharan. Hinaqtinmi apostolninkunaqa Jesusta tapuranku khaynata:

—Señor, ¿qanri kay p'unchawkunapichu (*Roma *nacionmanta kamachikuqkunata vencespayki), kay Israel nación llaqtaykupi *reyniyku kankí? nispanku.

7 Hinaqtinmi Jesusqa apostolninkunata contestaspa niran:

—Manan qankunamanchu tupasunkichis ima p'unchawtachus chaykuna pasanmanta

yachanaykichispaqqa. Aswanqa ancha atiyniyoq Dios Taytallaymi yachan ima tiempopichus otaq ima p'unchawtachus chaykuna pasananmantaqa. **8** Ichaqa *Santo Espíritu qankunaman hamuqtinmi, atiyta chashkinkichis. Hinaspan qankunaqa testigoykuna kankichis: kay Jerusalén llaqtapi, *Judea *provinciapi, *Samaria provinciapi, hinallataq kay pachapi llapallan llaqtakunapipas, runakunaman noqamanta willamunaykichispaq, nispa.

9 Chaykunata rimayta tukuruspanmi, apostolninkuna rikushaqtin, Jesusqa hanaq pacha cieloman ripuran. Chaymi phuyu ukhuman chinkaykuqtin, apostolninkunaqa manaña rikurankuñachu. **10** Hinaqtinmi Jesuspa apostolninkuna alto cielota qawllashaqtinkuraq, ish kay runakuna yuraq p'achayoqkama apostolkunapa ladonkupi qonqayllamanta rikhuriyuran. Hinaspan apostolkunata niranku:

11 —*Galilea provincia lawmanta runakuna, ¿imanaqtintaq qankunari alto cielota qawwashankichís? Imaynan Jesuspa hanaq pachaman ripusqanta kunan rikushankichis, saynallataqmi Jesusqa huk p'unchaw hanaq pachamanta kay pachaman kutimunqa, nispa. [Nota: Chay ish kay yuraq p'achayoq runakunaqa Diospa *angelninkunan karanku].

Judas Iscariotepa rantinta Matiasta akllasqankumanta

12 Chaymantan *apostolkunaqa Olivos moqopi kasqankumanta, Jerusalén llaqtaman kutipuranku. Chay Olivos moqoqa huk kilómetro hinallan Jerusalén llaqtamantaqa karan. **13** Hinaspan apostolkunaqa Jerusalén llaqtaman chayaruspanku, samapakusqanku wasipa altosninman wicharanku. Chaypin karanku: Pedro, *Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeopa wawan Jacobo, Zelote partidomanta *Simón, hinallataq huk Jacobopa wawan *Judaspiwan ima. [Nota: Kay Judasqa manan Jesusta traicionaspa wañuq Judas Iscariotechu karan. Aswanqa huk Judasmi]. **14** Chaypin llapallanku huk sonqolla huñunasqa karanku: apostolkuna, Jesuspa mamitan *María, Jesuspa wawqenkuna, hinallataq huk warmikunapiwan ima. Hinaspan paykunaqa Diosmanta mana dejaspa mañakuranku.

15 Hinaqtinmi chay p'unchawkunapi, Diospi iñiq runakunaqa pachaq ish kay chunka hina huñunakuranku.

Hinaqtiinmi Pedroqa paykuna ukhumanta sayarispa, khaynata niran:

16 —Wawqe panaykuna, Bibliapi nisqanmi cumplikunanpuni karan. Chaytan ñawpaqtaaraq *Santo Espíritu *rey Davidnintakama ña niranña, Jesusta Judas Iscariote traicionananmantaqa. Chay Judasmi Jesuspa enemigon runakunata pusamuran, Jesusta preso chanankupaq. **17** Hinaspapas chay Judasqa noqanchis apostolkunawan kushka yupasqan karan. Chaymi payqa noqanchiswan kushka llank'aranpas. **18** Chay Judasmi, Jesusta traicionasqanmanta pagasqanku qolqewan, huk chakrata rantiran. Chaypin Judasqa umanpan pampaman urmayuqtin, wiksanraq phataran. Hinaqtiinmi ch'unchulninkunaraq lloqsiran. **19** Hinaqtiinmi Jerusalén llaqtapi tiyaq runakunaqa, Judaspa sayna wañusqanta yacharanku. Chaymi chay chakrataqa suticharanku “Acéldama”, nispa. Aceldamaqa “Yawar pampa chakra” ninantan nin. **20** Judasta kaykuna pasananmantaqa, ñan Salmos libropi escribisqaña kasharan. Chay Salmos libropin khaynata nishan:
 “¡Wasinpas ch'inñeqman tukuchun!
 Hinaspa chay wasipiqá ama ni pipas tiyachunchu”,
 nispa [*Salmos 69.25*].

Hinaspapas Bibliapiqa nillashantaqmi:

“Paypa ima ruwasqantapas huk runayá rantinta ruwachun”, nispa [*Salmos 109.8*].

21 Chayraykun Judas Iscariotepa rantinta huk runata akllasunchis. Payqa Señor Jesuswan, hinallataq noqanchiswan kushka tukuy tiempo puriqmasinchismi kanan. **22** Hinaspapas chay runaqa Jesusta Bautizaq Juan bautizasqanmantapacha asta Jesuspa hanaq pachaman ripusqan p'unchawkama noqanchiswan puriqmasinchismi kanan. Saynallataqmi payqa Jesuspa kawsarimusqanta noqanchiswan kushka rikuy kanan, nispa.

23 Chaymi paykunaqa Judas Iscariotepa rantinta, ish kay runakunata akllaranku, paykunamanta huknin kaq runa akllasqa kaspá, Jesuspa apostolnin kananpaq. Hukninpa sutinmi karan *José Barsabás; paytan reqsiranku Justowan. Hukninñataqmi karan Matías. **24** Hinaspan Diosmanta llapallanku khaynata mañakuranku:

—Señor Diosniyku, qanllan llapallan runapa sonqonta reqsinki. Kunanyá kay ishkaynin runakunamanta mayqentachus akllakusqaykita reqsichiwayku, **25** saynapi Judas Iscariotepa rantinta apóstol kaspá kamachiykikunata ruwananpaq. Ichaqa Judasmi apóstol kashaspa huchaman urmaran. Chaymi wañuruqtin, almanqa huchasapa runakunapa kasqanman ripuran, nispa.

26 Hinaspan sortearanku; hinaqtinmi suerteqa Matiasman tuparan. Chaymi Matiasqa chay p'unchawmantapacha chunka hukniyoq apostolkunawan yupasqa karan.

Diospa prometesqan Santo Espíritu hamusqanmanta

2 **1** *Pentecostés fiesta p'unchaw chayaramuqtinmi, Jesucristopa *apostolninkuna, wakin creyentekunapiwan kushka, huk wasipi huñunasqa kasharanku. **2** Hinaqtinmi qonqayllamanta hanaq pachamanta wayra hina qaparishaq uyarikuran. Hinaspan chay kasqanku wasiman hunt'ayuran. **3** Hinaqtinmi sapankamankupa umanpa altonman nina rawrashaq hina urayamuran. **4** Hinaqtinmi paykunaqa *Santo Espirituwan llapallanku hunt'ayusqa karanku. Hinaspan paykunaqa Santo Espíritu rimachiqtin, mana hayk'aq rimasqanku tukuy clase rimaykunapi sapankamanku rimayta qallariranku.

5 Chay p'unchawkunapin Dios Taytata kasukuq Israel *nacionniyoq ashka runakuna Jerusalén llaqtapi kasharanku. Paykunaqa huk law nación llaqtakunapin tiyaranku. (Chaymi Jerusalén llaqtapi Pentecostés fiestaman chay nación llaqtakunamanta hamuranku, Diosta yupaychanankupaq).

6 Hinaqtinmi chay Jerusalén llaqtaman hamuq runakunaqa, chay wayra hina qaparisqanta uyarispanku, apostolkunapa kasqanman huñunakamuranku. Hinaspan sapankamankupa rimayninkupi rimasqankuta uyarispanku, chay runakunaqa mana ni imaynatapas piensayta atirankuchu. **7** Chaymi admirasqallaña parlanakuranku khaynata:

—¿Manachu kay tukuy clase rimaykunapi rimaq runakunaqa *Galilea *provincia lawmanta kankú?

8 Chayri, ¿imaynanpitaq sapankamanchispa rimasqanchis rimaykunapiri uyarishanchís? **9** Ashka nacionkunamanta

hamuq runakunan kaypiqa kashanchis: Partiamanta, Mediamanta, Elammanta, Mesopotamiamanta, Judea provinciamanta, Capadociamanta, Pontomanta, Asia lawkunamanta, **10** Frigiamanta, Panfiliamanta, *Egipto lawkunamanta, África lawpi Libia nacionpi Cirene llaqtapa cercankunamanta, kay Jerusalén llaqtapi tiyaq Roma nacionniyoq runakunapas, hinallataq huk law nacionniyoq kashaspa judiokunapa religionninman cambiakuq runakunapas, **11** Lamar qochapa chawpinpi Creta sutiyuq *islamanta, hinallataq Arabia lawmanta ima. Noqanchisqa huk law nación llaqtakunamanta kashaspanchismi, Diospa tukuy ima admirakuypaq ruwasqankunamanta, sapankamanchispa rimayninchispi rimasqankuta kunan uyarishanchis, nispa.

12 Chay rimasqankuta uyarispankun, llapallan chay runakunaqa admirasqallaña kspanku, tapunakuranku khaynata:

—Kaykunari, ¿imanaqtintaq pasashan? nispanku.

13 Ichaqa wakín runakunañataqmi apostolkunamanta burlakuspa, khaynata niranku:

—Waq runakunaqa mach'asqan kashanku; chaymi saynataqa rimashanku, nispanku.

Pedropa predicashanmanta

14 Hinaqtinmi Pedroqa chunka hukniyoq *apostolkunapiwan tiasqankumanta kushka sayariranku. Hinaspan Pedroqa altota rimarispa, chaypi huñunasqa runakunata, khaynata niran:

—Israel *nacionniyoq llaqtamasiykuna, hinallataq kay Jerusalén llaqtapi llapallan tiyaq runakunapas; llapallaykichisyá kay nisqaykunata allinta uyariwaychis.

15 Qankunaqa pantashankichismi. Noqaykuqa manan mach'asqachu kashayku. Hinaspapas chayraqmi las nueve de la mañanallaraq kashan. (¿Chaychu noqaykuri mach'asqa kashaykuman? Kay llaqtanchispiqa manan ni pipas sayna achiqayllatarraqa mach'anchu). **16** Ichaqa kaykuna rikusqaykichisqa pasashan, Diosmanta willakuq *profeta Joelpa ñawpaqtaqa nisqanman hina cumplikunapaqmi. Paimi Diospa nisqanta escribieran khaynata:

17 Diosmi niran:

“Qepa p'unchawkunatan
Santo Espirituyta llapallan runakunaman
mandamusaq.

Chaymi qari wawaykichispas, hinallataq warmi
wawaykichispas noqamanta willakunqaku.
Hinallataqmi jovenkunapas sueñoypi hina
visionkunata rikunqaku.

Hinallataq yuyaqaña kaq runakunatapas noqan
sueñoyninkupi rimapayasaq.

18 Saynallataqmi chay p'unchawkunapiqa, Santo Espirituyta mandamusaq,

noqata serviwaq qarikunaman, hinallataq
warmikunamanpas.

Chaymi paykunaqa noqamanta willakunqaku.

19 Saynallataqmi noqaqa alto cielopipas admirakuypaq

señalkunata rikhurichisaq, hinallataq kay
pachapipas, admirakuypaq milagrokunata
rikuchisaq:

yawarta, ninata,

hinallataq phuyu hinaraq oqarikushaq q'oshñitawan
ima.

20 Hinallataqmi noqapa kutimunay suma-sumaq hatun

p'unchaw manaraq chayamushaqtin,

intipas tutayanqa,

hinallataq killapas yawar hina pukaman tukunqa.

Chaykunaq pasasqanmi ancha hatun admirakuypaq
kanqa.

21 Ichaqa pipas noqapi creespa, sutiypi mañakuqmi

salvasqa kanqa”, nispa [Joel 2.28-32].

22 Israel nación llaqtamasiy runakuna, kay

nisqaykunata uyariychis. Diosqa kay pachaman Jesucristota
mandamuspanmi, payman tukuy atiyta qoran. Chaymi

Nazaret llaqtayoq Jesusqa, qankuna ukhupi kashaspa, ancha
admirakuypaq tukuy imaymana milagrokunata ruwaran.

Chaykunata rikuspaykichismi, qankunaqa chaykunamanta

yacharankichis. **23** Diosqa ñan yacharanña, Jesusqa anchata

sufrispa ñak'arinantaqa. Chaymi Diospa *planninman

hina Jesusqa enemigon runakunaman entregasqa karan; hinaspapas paytan qankunaqa presocharankichis; hinaspan huchasapa runakunapa makinman entregarankichis, cruzpi chakataruspa wañuchinankupaq. **24** Saynata ruwashaqtiykichispas, Diosmi Jesustaqa wañusqanmanta kawsarichimuran. Ichaqa wañuyqa manapunin Jesustaqa sepulturapi qepachiyta atiranchu. **25** Kaykunamantan *rey Davidpas ñawpaqtaraq Jesusmanta khaynata rimaran:

“Señortaqa ñawpaqniypin sapa kutin rikullashani. Paymi phaña ladoypi kashan cuidawananaq. Chaymi noqaqa mana urmasaqchu.

26 Noqaqa ancha kusionqan kashani.

Anchata kusikuspan simiywanpas takini.

Paypi confiakuspaymi noqaqa mana ni imatapas manchakusaqchu.

27 Qanqa wañusqakunapa kasqanpiqa manan noqataqa dejawankichu.

Nitaqmi cuerpoytapas sepulturapi ismunanpaqqa permitinkichu, mana huchayoq serviqniyki kasqayrayku.

28 Qanmi noqataqa yachachiwaranke munasqaykiman hina kawsanaypaq.

Chaymi noqaqa anchata kusikushani, qan noqawan kushka kasqaykirayku”, nispa [*Salmos 16.8-11*].

29 Saynata yachachispan Pedroqa khaynata niran:

—Llaqtamasiykuna, kunanmi ñawpaq abuelonchis

Davidmanta cheqaqtapuni willasqaykichis. Pay wañuqtinmi, huk sepulturapi p'amparanku. Ichaqa kunan p'unchawkamapas yachanchismi, Davidpa cuerpon p'ampasqanku sepulturaqa kay kasqanchis lugarpa cercanpi kasqanta. **30** Rey Davidqa Diosmanta willakuq *profetan karan. Chaymi payqa ña yacharanña paypa mirayninmanta huk salvador kay pachaman hamuspa, Israel nación llaqtapi rey kananta. Chaytaqa yacharan payman Dios juramentota ruwaspa prometesqanraykun. **31** Hinaspapas Diospa prometesqankuna cumplikunantaqa, Davidqa yacharanmi. Chaymi payqa qepa tiempopi imakunas pasananta yachaspa willakuran, Salvawaqninchispa cuerpon sepulturapi ismunanpaq mana

sqaesqa kananmanta, aswanqa kawsarinpunanmanta. **32** Chay prometesqanman hinan, Jesustaqa Dios kawsarichimuran. Chaykunata rikusqanchisraykun noqanchisqa llapallanchis testigo kanchis. **33** Chaymantan Diosqa hanaq pachaman Jesusta oqarispa phaña ladonpi tiyaykachiran. Hinaspan Diosqa prometesqanman hina, Santo Espirituta Jesusman qoran; hinaqtinmi Jesusñataq chay Santo Espirituta noqaykuman qowaranku. Chaykuna pasasqantan kunan qankunaqa rikushankichis, hinallataq uyarishankichis ima. **34** Hinaspapas noqanchisqa yachanchismi, rey Davidqa hanaq pachamanqa manan oqarisqachu karan. Aswanqa kikin Davidpunin khaynata niran:

“Señor Diosmi Señorniyta niran:

Phaña ladoypi tiyaykuy,

35 llapallan enemigoykikunata vencespay, chaki plantaykiman churanaykama”, nispa.

36 Chayraykun niykichis, qankuna Israel nación llaqtayoy runakunaqa, cheqaqtapuni yachaychis, cruzpi chakatasqaykichis Jesustan Diosqa churaran, llapallan runakunapa Señornin, hinallataq salvadornin ima kananpaq, nispa.

37 Chaykunata llapallan runakuna uyarispankun, sonqonkupi anchata llakikuranku. Hinaspan Pedrota hinallataq wakin apostolkunatawan tapuranku:

—Wawqeykuna, sayna kaqtinri, ¿imatataq noqaykuri kunan ruwaykuman? nispanku.

38 Hinaqtinmi Pedroqa paykunata contestaran:

—Huchaykichismanta wanakuspaya Diosman kutirikuychis. Hinaspa Jesucristopa sutinpi sapankamaykichis bautizachikuychis, saynapi Dios huchaykichista perdonaspa, Santo Espirituta qosunaykichispaq. **39** Kay promesakunaqa qankunapaqmi karan, wawaykichiskunapaqpas, hinallataq enteron mundontinpi pikunatachus Dios salvananpaq waqyay munasqankunapaqwan ima, nispa.

40 Saynallataqmi Pedroqa chaypi kaq runakunata alli-allinta ashka yachachikuykunawan consejaspa, khaynata niran:

—Huchallapi puriq runakunawan kushka castigasqa kanaykichismanta librakuychis, salvasqa kanaykichispaq, nispa.

41 Chaymi Pedropa nisqankunata kasukuq runakunaqa bautizachikuranku. Hinaspan chay p'unchawpiqa, Jesucristopi creeq runakunaman kinsa waranqa hina runakuna yapakuranku. **42** Hinaspan paykunaqa kaykunata ruwaranku: apostolkunapa yachachisqanta allinta uyarispa kasukuranku; huk runa hinalla kawsaranku; t'antatapas huk sonqolla partinakuspan kushka mikhuranku; hinallataq Diosmantapas huk sonqolla mañakuranku.

Jesucristopi primer kaq creyentekuna imaynatas kawsasqankumanta

43 Jesucristopa *apostolninkuna, milagrokunata hinallataq admirakuypaq señalkunata ruwaqtinkun, llapallan runakunaqa anchata admirakuranku. **44** Saynallataqmi Jesucristopi llapallan creeq runakunaqa huk sonqolla kawsaranku; hinallataq tukuy ima kaqninkuwanpas yanapanakuspa ima kawsaranku. **45** Chaymi wakinqa allpankutapas, hinallataq wakin kaqninkutapas venderanku. Hinaspan ima kaqninkutapas, hinallataq chay vendesqanku qolqetapas sapankamapa necesitasqanman hina rakiranku. **46** Saynallataqmi paykunaqa Dios yupaychana *templopi huk sonqolla sapa p'unchaw huñunakuranku. Hinallataq sapankamapa wasinkupi huñunakuspanku, mikhunata ancha kusikuywan hinallataq humildadwan ima kushka mikhuranku. **47** Hinaspapas llapallankun paykunaqa Diosta yupaychaspas karanku. Chaymi chay llaqtapi tiyaq runakunaqa paykunataqa anchata respetaranku. Hinaqtinmi Diosqa ashka runakunata yanaparan, (Jesucristopi creespa) salvasqa kanankupaq. Chayraykun Jesucristopi creeq runakunaqa sapa p'unchaw aswan ashkaña karanku.

Mana puriq runata Pedro sanoyachisqanmanta

3 **1** Huk p'unchawmi kinsa horas tardeykuyta hina, Pedroqa Juanpiwan Dios yupaychana *temploman riranku. Chay horastan Israel *nacionniyoq runakunaqa, costumbrenkuman hina, Diosman orakunankupaq temploman riranku. **2** Chay templopa huknin punkunmi Sumaq Punkuwan sutichasqa karan. Chay punkumanmi huk mana hayk'aq puriq runataqa sapa

p'unchaw apamuranku, temploman haykuq runakunamanta limosnata mañakunanpaq. **3** Hinaqtinmi chay mana puriq runaqa Pedrota hinallataq Juantawan, Dios yupaychana temploman haykusqankuta rikururan. Hinaspan paykunamanta limosnata mañakuran. **4** Chaymi Pedroqa Juanpiwan chay mana puriq runata qawayuranku. Hinaspan Pedroqa khaynata niran:

—Noqaykuta qawarimuwayku, nispa.

5 Hinaqtinmi chay mana puriq runaqa, paykunata qawapayaran khaynata piensaspa: Paykunaqa icha imallatapas qoykuwanman, nispa. **6** Chaymi Pedroqa chay mana puriq runata niran:

—Manan qoriypas ni qolqeypas kanchu. Aswanqa noqapa imaychus kashan chayllatan qosqayki: ¡Nazaret llaqtayoy Jesucristopa sutinpi sayarispas puriy! nispa.

7 Saynata niruspanmi, Pedroqa chay mana puriq runata phaña makinmanta aysarispas sayarichiran. Hinaqtinmi piernankunapas, hinallataq chakinkunapas kasqan ratolla purinanpaq sanoyaran. **8** Chaymi chay mana puriq runaqa, huk saltayllapi sayarispas puriran. Hinaspan payqa Pedrowan hinallataq Juanpiwan kushka, Diosta yupaychana temploman ancha kusikuywan haykuran, purispa, saltaspa, hinallataq Diosta alabaspas ima. **9** Hinaqtinmi chaypi kaq llapallan runakunaqa, chay mana puriq runapas purisqanta, hinallataq Diosta alabasqanta ima rikuranku. **10** Hinaspan chay mana puriq runata reqsiruspanku, khaynata ninakuranku:

—Kay runaqa Dios yupaychana temploqa Sumaq Punkunpi limosnata mañakuspa tiyaqmaq kashan, nispanku.

Chaymi paykunaqa chaykuna pasasqanmanta anchata admirakuranku.

Temploqa corredorninpi Pedro predicasqanmanta

11 Chay mana puriq runaqa, sanoyaruspanmi Pedromanta hinallataq Juanmantawan mana separakuspa, paykunawan kushka puriran. Chaymi runakunaqa admirasqallaña kaspanku, Dios yupaychana *templopi Salomonpa Punkun nisqanku corredorman apurayman p'itaranku. Hinaspan paykunata chaypi muyuriykuranku. **12** Chaymi Pedroqa chaypi llapallan runakunata rikuspa, khaynata niran:

Pedro Juanpiwan mana puriq runata sanoyachisqanku (Hechos 3.1-10)

—Israel *nacionniyoq llaqtamasiykuna, qankunari, ¿imanaqtintaq kayta rikusqaykichiswanri ancha admirasqallaña kashankichís? ¿Imanaqtintaq noqaykutari qawapayawashankikú? Noqaykuqa manan atiyniykuwanchu nitaq Diosta allinta servikusqaykuraykuchu kay runataqa sanoyachirayku. **13** Ñawpaq abuelonchis Abrahampas, Isaacpas hinallataq Jacobpas Diosninchistan adoraranku. Hinaspapas kikin Diosninchismi rikuchiwaranchis tukuy khuyakuyninta, hinallataq tukuy atiynta rikuchiwaranchis Wawan Jesucristopi. Ichaqa qankunan *Roma llaqtamanta kamachikamuq runakunaman Jesusta entregaspaykichis negarankichis. Poncio *Pilato kacharipuyta munashaqtinpas, aswanmi qankunaqa hark'akurankichis. **14** Jesusqa Diosta kasukuqmi karan; hinaspapas payqa mana ni ima huchayoqmi karan. Sayna kashaqtinmi, qankunaqa gobernador Poncio Pilatota mañakurankichis, runa wañuchiq Barrabasta kacharipuspa, Jesustañataq cruzpi chakatachinanpaq. **15** Saynatan wiñaypaq kawsay qokuq Jesustaqa, qankuna wañuchirankichis. Ichaqa Diosmi Jesustaqa wañusqakuna ukhumanta kawsarichimuran. Chaykuna pasasqanmantan noqaykuqa testigo kayku. **16** Noqaykuqa Jesucristopa atiyinpin confiayku. Chayraykun qankuna rikushaqtiykichis, kay mana puriq runaqa, Jesuspa atiyinwan sanoña kashan.

17 Llaqtamasiykuna, qankunapas hinallataq kay llaqtata kamachiq jefeykichiskunapas, Jesusmanta mana allinta yachasqaykichisraykun, paytaqa wañuchirankichis. **18** Ichaqa ñawpaqtaraqmi Diosmanta willakuq *profetakunaqa, ña willakurankuña Jesusqa anchata ñak'arispas wañunanmanta. Chaykunan Diospa nisqanman hina ña cumplirukunña. **19** Saynaqa tukuy huchaykichiskunamanta wanakuspa, Diosman kutirikuychis, saynapi huchaykichismanta perdonasqa kanaykichispaq. Saynapin Diosqa tukuy huchakuna ruwasqaykichista perdonasunkichis; hinaspan hawcallapi kawsachisunkichis. **20** Dios Taytanchisqa ñawpaqmantapacha prometesqanman hinan, Jesucristotaqa kay pachaman kaqman mandamunqa. **21** Ichaqa chay kutimunan p'unchawkaman Jesusqa hanaq pachallapiraq kanqa, kay pachapi tukuy imakunata mosoqman Dios

Taytanchis tukuchinankama. Chaykuna pasananmantan Diosmanta willakuq ñawpaq *profetakunapas ña willakurankuña. **22** Chay ñawpaq profetakunamanta hukninmi karan *Moisés. Paymi khaynata niran: “Diosmi Israel nacionniyoq llaqtamasinchis ukhumanta huk runata akllanqa noqa hina profeta kananpaq. Chaymi qankunaqa paypa tukuy ima nisqanta kasukunaykichis. **23** Sichus pipas chay profetapa nisqanta mana kasukunqachu chayqa, Diospa llaqtanmantan wikch'usqa kanqa, hinallataq wañuchisqa ima”, nispa.

24 Saynallataqmi Diosmanta willakuq profeta Samuelpas, hinallataq llapallan ñawpaq profetakunapas ña willakurankuña kay p'unchawkunapi tukuy imakuna pasananmantaqa. **25** Chayraykun niykichis, Diosqa noqanchispa ñawpaq abuelonchiskunawanmi huk pactota ruwaran. Chay pacto ruwasqantan Diosqa profetankunantakama willakuran; chay promesa ruwasqantan Diosqa qankunapi kunan cumplishan. Chay pacto ruwaspanmi Diosqa Abrahamman khaynata niran: “Qanpa mirayniykiraykun kay pachapi llapallan nación llaqtapi tiyaq runakunaqa bendecisqa kanqaku”, nispa. **26** Chaymi Diosqa Wawan Jesusta kawsarichimuspa, qankunaman primerta mandamuran, saynapi qankunata bendecisunaykichispaq, hinallataq huchaykichismanta wanakuspa, Diosman kutirikunaykichispaq, nispa.

Autoridadkunapa ñawpaqninpi Pedrowan Juanpiwan kasqankumanta

4 **1** Pedroqa Juanpiwanmi chay templollapiraq runakunawan parlasharanku. Hinaqtinmi chayman ashuykamuranku wakin *sacerdotekuna, *saduceo religionniyoq runakuna, hinallataq Dios yupaychana *templota cuidaq guardiakunapa jefen ima. **2** Paykunaqa Pedropaq hinallataq Juanpaqwanmi ancha phiñasqallaña kasharanku. Saynataqa phiñakuranku, imaynan Jesuspas kawsarimuran, saynata wañuq runakunapas kawsarimunamanta yachachiqtinkun. **3** Chayraykun Pedrotaqa Juantawan hap'iranku. Hinaspan tardeña

kaqtin, carcelman apaspa, paqarisnintin p'unchawkama wishq'amuranku. **4** Ichaqa saynata ruwashaqtinkupas, *apostolkunapa yachachisqanta uyarispankun, ashka runakuna Jesucristopi creeranku. Chaymi chay p'unchawkunapi Jesucristopi creeq qarikunaqa pishqa waranqa hina karanku. [*Nota: Israel nación llaqtapi runakunata yupaspankuqa, manan warmikunata nitaq wawakunatapas yuparankuchu*].

5 Paqarisnintin p'unchawmi Jerusalén llaqtapi huñunakuranku, Israel *nación llaqtapi kamachiq autoridadkuna, yachayniyoq kuraq runakuna, hinallataq *leykunata yachachiq runakunapiwan ima. **6** Chayllapitaqmi sacerdotekunapa jefen Anaspas kasharan, hinallataq Anaspa familian Caifás, Juan, Alejandro, hinallataq wakin familiankunapas. **7** Chaymi paykunaqa Pedrota Juantawan chay huñunakusqanku lugarman apachimuranku. Hinaspan chawpinkupi sayaykachispanku, khaynata tapuranku:

—Qankunamanri, ¿pitaq permisota qosurankichis runakunaman yachachinaykichispaqrí? ¿Pitaq atiyta qosurankichis chay mana puriq runata sanoyachinaykichispaqrí? nispanku.

8 Chaymi Pedroqa *Santo Espirituwan hunt'asqa kasper, paykunata contestaspa niran:

—Kay Israel nación llaqtanchispi kamachiq autoridadkuna, hinallataq yachayniyoq kuraq runakuna, **9** qankunan kunan tapuwashankichis chay mana puriq runata imayna sanoyachisqaykumanta. **10** Ichaqa qankunapas hinallataq llapallan kay Israel nación llaqtanchispi tiyaq runakunapas yachaychisyá, chay runaqa kunan qankunapa ñawpaqniykichispin sanoña kashan, Nazaret llaqtamanta Jesuspa sutinpi sanoyachisqa kasqanrayku. Ichaqa qankunan Jesustaqa cruzpi chakataspa wañuchirankichis; saynata ruwashaqtiykichispa, Diosmi Jesustaqa wañusqanmanta kawsarichimuran. **11** Kay Jesusmi qankunapa mana munasqaykichis rumi hina kashaspa, kunanqa allin kaq rumiman tukun; hinaspan wasiq esquinanpi allinta wasipa perqanta sostienen. **12** Kay pachapiqa manan pipas runakunata salvananpaqqa kanchu. Jesusllan ancha

atiyniyocqa. Payllatan Diosqa kay pachaman mandamuran, runakunata atiyinwan salvananpaq, nispa.

13 Hinaqtinmi Pedroqa Juanpiwan mana estudioyoq runakunalla kashaspankupas, mana manchakuspa rimaranku. Chaymi chaypi kaq autoridadkunaqa anchata admirakuranku. Hinaspan chay autoridadkunaqa chayraq cuentata qokuranku, Pedroqa Juanpiwan Jesuspa puriqmasinkuna kasqankuta.

14 Hinaspapas chay autoridadkunaqa, Pedrotapas hinallataq Juantapas manan acusaytaqa atirankuchu, chay mana puriq runa sanoña paykunawan kushka chaypi kasqanrayku.

15 Chaymi chay autoridadkunaqa Pedrota Juantawan chay huñunasqa kasqankumanta hawaman lloqsinankupaq kamachiranku. Hinaspan paykunapuralla parlanankupaq qepakuranku.

16 Hinaspan paykunaqa khaynata parlanakuranku:

—¿Imataq kay runakunawanri ruwasunchís? Jerusalén llaqtapi tiyaq llapallan runakunan kay admirakuypaq milagro ruwasqankutaqa yachanku. Chaytaqa manan noqanchisqa negayta atisunmanchu. **17** Aswanyá Jesuspa atiyinmanta amaña pimanpas rimanankupaqqa, paykunata alli-allinta amenazasunchis, saynapi amaña ni pimanpas Jesusmanta willakachakuspa purishanankupaq, nispanku.

18 Saynata parlaruspankun chay autoridad runakunaqa, Pedrota Juantawan yapamanta waqyachimuspanku, khaynata kamachiranku:

—Kunan p'unchawmantaqa amañan chay Jesuspa sutinpiqa ni pimanpas rimankichishñachu, nitaq Jesusmantaqa ni imatapas yachachinkichishñachu, nispanku.

19 Hinaqtinmi Pedroqa Juanpiwan contestaranku khaynata:

—Diospa ñawpaqninpiri, ¿allinchu kanman primerta qankunataraq kasukunaykupaq, icha Diostachu primertaqa kasukuykuman? ¡Qankunaqa allintayá sonqoykichispi piensariychis! **20** Noqaykuqa chay tukuy imaymana rikusqaykumantaqa, hinallataq uyarisqaykumantapas manan upallallaqa kaykumanchu, nispanku.

21 Chay nisqankuta uyarispankun, Israel nación llaqtata gobiernaq autoridad runakunaqa, Diosta chaypi alabaq runakunata manchakuspanku, Pedrota Juantawan

mana castigayta atirankuchu. Chay runakunaqa Diostaqa alabasharanku, chay mana puriq runa sanoyachisqa kasqanraykun. Chaymi chay autoridad runakunaqa Pedrota Juantawan alli-allinta amenazaspalla kacharipuranku.

22 Chay mana purisqanmanta sanoyachisqa runaqa, tawa chunka más watayoqmi karan. Chaymi Diostaqa alabaranku, sayna ashka watamanta sanoyachisqa kasqanrayku.

Jesucristopi creeq runakuna orakusqankumanta

23 Pedroqa Juanpiwanmi preso kasqankumanta lloqsispanku, libreña karanku. Hinaspan wakin *apostolkunapa huñunakusqankupa kasqanman riranku. Hinaspan paykunaman willaranku, *sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq chay edadniyoq *anciano autoridadkunapiwan imaynata amenazaspa nimusqankuta. **24** Chay willakusqankuta uyarispankun, Diosmanta huk sonqolla llapallanku mañakuranku khaynata:

—Tukuy atiyniyoq Diosnillayku. Qanmi unancharanki hanaq pachata, kay pachata, hatun lamar qochata, hinallataq tukuy kaqkunatapas. **25** Qanqa ñawpaqtaraqmi *Santo Espiritupa yanapayninwan serviqniyki *rey Davidnintakama, khaynata niranki:

“Ashka *nación llaqtakunapi tiyaq runakunari,
¿imanaqtintaq peleankú?

¿Imanaqtintaq Diospa contranpiri hatarinkú?

26 Kay pachapi reykunaqa, Diospa contranpin hatarinku. Hinallataq kay pachapi gobiernaq autoridadkunapas, Diospa contranpi, hinallataq Salvadorninkupa contranpin hatarinku”, nispa [*Salmos 2.1-2*].

27 Saynallataqmi kay Jerusalén llaqtapipas huñunakuranku, *rey *Herodes Antipas, Poncio *Pilato, *Roma llaqtayoq runakuna, hinallataq kay Israel nacionniyoq wakin runakunapiwan ima. Hinaspan paykunaqa, mana ni ima huchayoq akllasqayki Jesusta, wañuchinankupaq acuerdoman haykuranku. **28** Saynata Jesuspa contranpi huñunakuspankun, ñawpaqmantapacharaq qanpa munasqaykita paykunaqa ruwaranku. Hinaspapas chaytaqa qanmi permitiranki atiyniykiwan. **29** Saynaqa, Diosnillayku, kunanyá kay amenazawaqniyku runakunata qawariy. Hinaspaykiyá kunan yanapawayku, mana manchakuspa qanmanta rimanaykupaq.

30 Saynallataqyá yanapawayku, ch'uuya Wawayki Jesuspa sutinpi onqosqa runakunata sanoyachinaykupaq, milagrokunatapas ruwanaykupaq, hinallataq ancha admirakuypaq mana pipa rikusqan ruwaykunatawan Jesuspa sutinpi ruwanaykupaq, nispa.

31 Saynata Diosmanta mañakuyta tukurullaqtinkun, chay huñunakusqanku lugarpi temblor hina pasaran. Hinaqtinmi llapallanku paykunaqa Santo Espirituwan hunt'ayusqa llapallanku karanku. Chaymi paykunaqa mana ni imatapas manchakuspa, Diosmanta willakuranku.

Jesucristopi creeq runakuna yanapanakuspa kawsasqankumanta

32 Jesucristopi llapallan creeq runakunaqa huk sonqolla, hinallataq huk runa hinalla piensaspan kawsaranku. Chaymi tukuy ima kaqninkutapas mana ni pipas niranchu “noqallapan kayqa” nispaqa. Aswanmi tukuy ima kaqninkuwanpas según necesitasqankuman hina yanapanakuranku. **33** Hinaspapas *apostolkunaqa ancha atiywanraqmi Señor Jesucristopa kawsarimusqanmanta yachachiranku. Hinaqtinmi Diosqa llapallankuta anchata yanaparan. **34** Paykunamantaqa wakinmi kapusqanman hina chakrankutapas, hinallataq wasinkutapas venderanku, wakchakunata yanapanankupaq. Chaymi paykuna ukhupiqa, imankupas suficiente karan kawsanankupaq. Chayraykun creyentekuna ukhupiqa mana wakchakunaqa karanchu. Chay vendesqanku qolqetaqa **35** apostolkunamanmi apamuranku. Paykunañataqmi sapankamankuman según necesitasqankuman hina rakiranku.

36 Saynallataqmi *José sutiyoq runapas ruwaran. Payqa Leví sutiyoq ayllumanta lamar qochapa chawpinpi Chipre *isla allpapi naceq runan karan. Paytan apostolkunaqa Bernabé sutiwan suticharanku; chay sutiqa “Runamasinta consuetaq” ninantan nin. **37** Hinaspan Bernabeyqa huknin chakranta vendespa, chay llapallan qolqeta apostolkunaman qoran, paykuna necesitaqkunaman rakinankupaq.

Ananiasmanta warmin Safiramantawan

5 **1** Huk runan karan *Ananías sutiyoq; warminpa sutintaqmi karan Safira. Paykunapas huknin chakrankutan vendemuranku. **2** Ichaqa paykunan warmi

qari acuerdota ruwaruspanku, chay allpa vendesqanku wakin qolqeta pakaranku. Hinaspan Ananiasqa wakillantaña *apostolkunaman aparán, (paykuna necesitaqkunaman rakinankupaq).

3 Hinaqtinmi Pedroqa niran:

—Ananías, ¿imanaqtintaq qanri diablota kasukuspayki wakin qolqeta pakaruspa, *Santo Espirituta llullakushankí?

4 Chay chakraqa manaraq vendeshaqtiykiqa, qanpan karan. Saynallataqmi chay vendesqayki qolqepas munasqaykita ruwanaykipaq karan. Chayri, ¿imanaqtintaq llullakushankirí? Manan noqaykutachu llullakuwashankikuqa; aswanqa Diostan llullakushanki, nispa.

5 Chayta uyarispanmi Ananiasqa pampaman wikapakuspa, kasqan ratolla wañuran. Hinaqtinmi chaypi llapallan uyariq runakunaqa anchata mancharikuranku. **6** Hinaqtinmi huk jovenkuna ashuyamuspanku, Ananiaspa cuerponta p'isturanku. Hinaspan p'ampaq aparanku.

7 Chaymantan yaqa kinsa hora hinaña pasaruqtin, Ananiaspa warmin Safiraqa apóstol Pedropa kasqanman haykumuran. Ichaqa Safiraqa manan yacharanchu qosanta imas pasasqanmantaqa. **8** Hinaqtinmi Pedroqa Safirata tapuran:

—Chakraykichistari, ¿kay preciopichu venderankichís? nispa.

Hinaqtinmi Safiraqa contestaran khaynata:

—Arí, saynamanmi venderayku, nispa.

9 Saynata Safira contestaqtinmi Pedroqa niran:

—Qankunari, ¿imanaqtintaq acuerdota ruwarurankichis, Santo Espirituta llullakunaykichispaqrí? Qawariy, chay punkutañan kutimushanku qosayki p'ampamuq jovenkunaqa. Paykunallataqmi qantapas kunan p'ampamusunkiku, nispa.

10 Saynata Pedro rimayta tukurullaqtinmi, Safira warmiqa pampaman wikapakuspa wañuran. Hinaqtinmi Ananiasta p'ampamuq jovenkunaqa haykumuspanku, Safiratapas wañusqataña tariranku. Hinaspan qosanpa ladonpi p'ampanankupaq aparanku. **11** Chaymi Señor Jesucristopi llapallan creeq runakunapas, hinallataq chaykuna pasasqanmanta llapallan yachaq runakunapas, anchata mancharikuranku.

Apostolkunapa milagrokuna ruwasqankumanta

12 Jesucristopa *apostolninkunaqa Diospa atiyinwanmi admirakuypaq señalkunata hinallataq milagrokunatapas ruwaranku. Hinaqtinmi Jesucristopi llapallan ñinikunaqa, Dios yupaychana *templopa corredorninpi huk sonqolla huñunakuranku. Chay lugartan runakunaqa suticharanku “Salomonpa Corredornin” nispanku. **13** Hinaqtinmi ashka runakunaqa apostolkunata respetaspanku, paykunamanta allinta rimaranku. Ichaqa manchakuspankutaqmi Jesucristopi creeq runakunawanqa mana juntakuyta munarankuchu. **14** Ichaqa ashkan runakunaqa qaripas, warmipas Señor Jesucristopi creespanku, Jesucristopi creeqkunaman sapa p'unchaw yapakuranku. **15** Hinaqtinmi ashka runakunaqa, onqosqa runakunata callekunaman orqomuranku. Hinaspan chay onqosqa runakunata camakunapi, hinallataq kallapikunapi ima churaranku. Saynatan ruwaranku chayninta apóstol Pedro pasaqtin, llantullanpas llantuykuqtin sanoyanankupaq. **16** Saynallataqmi Jerusalén llaqtapa muyuriqninpi llaqtakunamantapas ashka runakunaqa Jerusalén llaqtaman onqosqa runakunata, hinallataq *demoniokunapa ñak'arichisqa runakunatawan apamuranku. Llapallankun paykunaqa sanoyachisqa karanku.

Apostolkunata presochasqankumanta

17 *Sacerdotekunapa jefen, hinallataq *saduceo religionniyoq masinkunapiwan iman, *apostolkunapa ruwasqanta rikuspanku, anchallataña envidiakuranku. **18** Chaymi chay runakunaqa, apostolkunata hap'ichispanku, carcelman churachiranku. **19** Ichaqa Diospa *angelninmi carcelpa punkunta chay tuta kicharan. Hinaspan chay apostolkunata, carcelmanta orqospa, khaynata niran: **20** —Diosta yupaychana *temploman riychis. Hinaspa kay mosoq kawsaymanta llapallan runakunaman willamuychis, nispa. **21** Chaykunata uyarispankun apostolkunaqa, manaraq achiqamushaqtin Dios yupaychana temploman chayaspanku, chaypi runakunaman yachachiyta qallariranku.

Chayllamanmi sacerdotekunapa jefenqa, gruponmanta kaq amigonkunapiwan huñunakuranku. Hinaspan Israel *nación llaqtapi gobiernaq runakunata waqyachimuran, asamblea ruwanankupaq. Hinaspanmi guardiakunata kamachiranku, carcelpi kaq apostolkunata apamunankupaq. **22** Ichaqa chay guardiakunaqa carcelman chayaspankuqa, manan apostolkunataqa tarirankuchu. Hinaspan kutimuspanku, willakuranku khaynata:

23 —Carceltaqa alli-allin wishq'asqatan tarimuyku; guardiakunapas sapankama punkutaqa allintan cuidashasqaku. Ichaqa chay carcelta kichaspaykuqa, manan chay apostolkunataqa tarimuraykuchu, nispanku.

24 Hinaqtinmi chay guardiakunapa willakusqanta uyarispanku, {sacerdotekunapa jefenqa}, Dios yupaychana templota cuidaq guardiakunapa jefen, hinallataq wakin importante kaq sacerdotekunapas, mana ni imayna piensaytapas atirankuchu chaykuna pasasqanmanta.

25 Ichaqa chayllamanmi huk runa hamuspa, paykunaman khaynata willaran:

—¡Carcelpi wishq'amusqaykichis runakunaqa, Dios yupaychana templopa corredorninpiñan runakunaman yachayachishanku! nispa.

26 Chaymi Dios yupaychana templopi guardiakunapa jefenqa, guardiakunapiwan rispanku, apostolkunataqa kaqmanta hap'imuranku. Hinaspan llaqtapi runakuna rumiwan p'ananankuta manchakuspanku, chay guardiakunaqa mana imanaspa apostolkunataqa sumaqlata apamuranku. **27** Hinaspan apostolkunataqa autoridadkunapa huñunakusqan *concilioman chayachimuranku. Hinaqtinmi sacerdotekunapa jefenqa, khaynata niran:

28 —Noqaykuqa ñan advertiraykikuña chay Jesusmantaqa amaña ni hayk'aqqas yachachinaykichispaq. Saynata nishaqtiykupas qankunaqa mana kasukuspan kay Jerusalén llaqtapi llapallan runakunaman yachachishankichis. Hinaspapas chay Jesuspa wañusqanmantaqa, noqaykumanmi qankunaqa culpawashankichis, nispa.

29 Hinaqtinmi Pedroqa wakin apostolkunapiwan, khaynata niranku:

—Noqaykuqa Diostan primertaqa kasukunayku, manan runakunataraqchu. **30** Jesustaqa qankunan cruzpi chakataspa wañuchirankichis. Ichaqa ñawpaq abuelonchiskunapa Diosninmi paytaqa kawsarichimuran. **31** Hinaspan Diosqa atiyinwan Jesusta hatunchaspa, phaña ladonpi tiyachiran. Chaymi Diosqa kamachiqninchis, hinallataq Salvadorninchis kananpaq Jesusta churaran, saynapi Israel *nacionniyoq runakuna huchankumanta Diosman kutirikuqtinku, huchankuta Dios perdonananpaq. **32** Chaykuna pasasqanmantaqa, noqaykun testigo kayku, hinallataq Santo Espiritupas. Chay *Santo Espiritutaqa, Diosmi payta kasukuq llapallan runakunaman qon, nispanku.

33 Chay nisqankuta uyarispankun, chay autoridadkunaqa nishuta phiñakuranku. Hinaspan apostolkunata wañuchinankupaq munaranku. **34** Ichaqa chay autoridadkunapa huñunakusqan lugarpin Gamaliel sutiyoq runa kasharan. Payqa *Moisespa escribisqan *leykunamanta yachachiq *fariseo religionniyoq runan karan; hinaspapas paytaqa llapallan runakunan anchata respetaranku. Paymi sayaripa kamachiran, apostolkunata huk ratolla hawaman orqonankupaq. **35** Hinaspan chay Gamaliel runaqa, chaypi kaq autoridadkunata, khaynata niran:

—Israel nacionniyoq llaqtamasiykuna, chay runakunata amaraq ni imatapas ruwashaspaykichisyá allinta piensariychis. **36** Qankunaqa yuyariychis kaykunata: pasaq watakunapin yachaysapa tukuq Teudas sutiyoq runa rikhurimuran. Paytan tawa pachaqa hina runakuna qatikuranku. Ichaqa wañurachiqtinkun, chay qatikuqnin runakunaqa ch'eqerapuranku; hinaspan chay Teudas runamantaqa, manaña rimankuñachu. **37** Chaykuna pasasqanpa qepantan, *Galilea *provincia lawmanta *Judas sutiyoq runa, kay Israel nacionpi runakunata censasqanku p'unchawkunapi rikhurimullarantaq. Paytapas ashka runakunan qatikuranku. Hinaspan chay Judastapas wañurachillarankutaq. Hinaqtinmi chay Judasta qatikuq runakunaqa ch'eqepullarankutaq. **38** Chayraykun niykichis, kay presochasqaykichis runakunataqa, ama imanaspalla kacharipuychis. Sichus paykunapa yachachisqanku,

hinallataq ima ruwasqankupas paykunallamanta kashan chayqa, kikiñanmi chinkapunqa. **39** Ichaqa sichus Diosmanta chay yachachisqanku kashan chayqa, manan ni pipas chinkachiytaqa atinqachu. Saynaqa aswanyá cuidakuychis, yanqañataq Diospa contranpi qankunaqa peleashawaqchis, nispa.

40 Hinaqtinmi chaypi kaq autoridadkunaqa, Gamalielpa nisqanwan acuerdopi karanku. Chaymi chay autoridadkunaqa, apostolkunata kasqan ratolla apachimuspa, latigowan latigachiranku. Hinaspan amaña ni pimanpas Jesuspa sutinpi rimashanankupaq, alli-allinta amenazaspa kacharipuranku.

41 Hinaqtinmi apostolkunaqa chay autoridadkunapa ñawpaqninmanta kosisqallaña lloqsimuranku. Saynataqa kusikuranku, Jesucristomanta willakuqtinku, ñak'arinankupaq Dios permitisqanraykun. **42** Hinaspan apostolkunaqa sapa p'unchaw mana pisipaspanku Dios yupaychana templopi, hinallataq wasikunapipas Señor Jesucristomanta yachachiranku.

Qanchis runakunata diácono kanankupaq akllasqankumanta

6 **1** Chay p'unchawkunapin Jesucristopi creeq runakunaqa, ashkallaña yapakuranku. Hinaqtinmi griego rimaq creyente runakunaqa, hebreo rimaq creyente runakunapa contranpi quejakuspa, rimayta qallariranku khaynata:

—Noqayku ukhumanta griego rimaq viudakunamanqa, manan necesitasqankuman hinachu imatapas allinta rakinku, nispanku.

2 Chaymi chay chunka ishkayniyoq *apostolkunaqa llapallan creyente runakunata huñunakamunanpaq waqyaranku. Hinaspan khaynata niranku:

—Manan allinchi kanman Diospa palabran yachachisqaykuta dejaruspa, mikhunata rakinaykupaqa.

3 Saynaqa wawqe panaykuna, aswanyá qankuna ukhumanta allinta qawarispa, qanchis runakunata akllaychis.

Chay runakunaqa kananku: allin respetana runa, allin yachayniyoq runa, hinallataq *Santo Espiritupa atiyinwan hunt'asqa runa ima, saynapi chay asuntokunamanta allinta encargakunankupaq. **4** Ichaqa noqaykuñataqmi Diosmanta

mañakuspa, hinallataq Diospa palabrانتapas willakuspa, Diosta servisaqku, nispanku.

5 Chaymi apostolkunapa nisqanwan, llapallan huñunasqa runakunaqa acuerdopi karanku. Hinaspan chay runakunaqa Estebanta akllaranku. Payqa allin ñiniyinoq, hinallataq Santo Espirituwan hunt'asqa runan karan. Hinaspapas akllallarakutaqmi Felipeta, Procorota, Nicanorta, Timonta, Parmenasta, hinallataq Antioquía lawmanta Nicolastawan ima. Chay Nicolasmí ñawpaqtaraq Israel *nacionniyoq runakunapa religionninman convertikuran. **6** Hinaspan chay akllasqanku runakunataqa apostolkunaman pusaranku. Hinaqtinmi apostolkunaqa chay pusamusqanku runakunapa umanman makinkuta churayuspanku, Diosmanta paykunapaq mañapuranku.

7 Hinaspan apostolkunaqa Señor Jesucristomanta runakunaman aswan mastaraq willaranku. Chaymi Jerusalén llaqtapi ashka runakunaqa, Señor Jesucristopi creespanku, astawanraq Jesucristopi creeq runakunaman yapakuranku. Saynallataqmi Israel nacionpi ashka *sacerdotekunapas Señor Jesucristopiqa creellarankutaq.

Estebanta hap'ispa presochasqankumanta

8 Estebantaqa Diosmi favoreceran; hinaspan ancha atiyininta qoran. Chaymi Estebanqa admirakuypaq milagrokunata runakuna ukhupi ruwaran. **9** Ichaqa *esclavo kasqankumanta liberasqa kaqkunapa huñunakunanku *sinagoga wasimanta wakin runakunan Estebanpa contranpi sayariranku. Paykunaqa Cirene llaqtamanta, hinallataq Alejandría llaqtamantan karanku. Hinaspan paykunaqa Cilicia *provincia lawmanta, hinallataq Asia provincia lawmanta runakunapiwan huñunakuspa, Estebanwan discutiya qallariranku. **10** Ichaqa manataqmi Estebantaqa ni mayqenninkupas upallachiyta atirankuchu, *Santo Espiritupa yachayninwan rimasqanrayku.

11 Hinaqtinmi chay runakunaqa pakallapi huk runakunaman pagaranku, Estebanpa contranpi llullakuspa, khaynata rimanankupaq:

—Noqaykuqa uyariykun, Estebanqa Diosmanta willakuq *Moisespa contranpi, hinallataq Diospa contranpi rimasqanta, nispanku.

12 Paykunaqa Jerusalén llaqtapi kaq runakunata, kuraq yachayniyoq runakunata, hinallataq leykunata yachachiq runakunatawan ima, Estebanpa contranpi hatarichiranku. Chayraykun Estebantaqa hap'imuspanku, chay autoridadkunapa huñunakusqa lugarman presota aparanku.

13 Hinaspapas waqyamullarankutaqmi huk falso testigo runakunatapaspas, chay falso testigokuna Estebanpa contranpi llullakuspa, aswan mastaraq khaynata rimanankupaq:

—Kay runaqa, Dios yupaychana *templopa contranpi, hinallataq Moisespa escribisqa leykunapa contranpin tukuy imata rimashan. **14** Hinaspapas uyariykun khayna nisqantapas: “Nazaret llaqtamanta Jesusmi Dios yupaychana templota thuñichinqa, hinallataq Moisespa yachachisqa costumbrekunatapaspas cambianqa”, nispa.

15 Hinaqtinmi chaypi tiyayuspanku huñunasqa autoridadkunapa, Estebanpa uyanta allinta qawayuspa, huk *angelpa k'anchaq uyanta hina rikuranku Estebanpa uyantaqa.

Autoridadkunapa ñawpaqninpi Estebanpa rimasqanmanta

7 **1** *Sacerdotekunapa jefenmi Estebanta khaynata tapuran:

—Kay runakunapa acusasusqaykiri, ¿ciertochu icha manachú? nispa.

2 Chaymi Estebanqa contestaspa khaynata niran:

—Wawqellaykuna hinallataq kay llaqtata kamachiq autoridadkuna, qankunayá kunan allinta uyariykuwaychis.

Tukuy atiyniyoq Diosninchismi ñawpaq abuelonchis

Abrahamman rikhuriykuran Mesopotamia lawpi

kallashaqtinraq, manaraq Harán sutiyoq llaqtaman tiyaq

rishaqtin. **3** Chaypin Diosqa Abrahamman khaynata niran:

“Llaqtaykita hinallataq familiaykikunata saquespa ripuy. Noqan huk allpata rikuchisqayki, chaypi tiyanaykipaq”, nispa.

4 Hinaqtinmi Abrahamqa Caldea *nación llaqtamanta

lloqsispa Harán llaqtaman tiyaq ripuran. Chay Harán llaqtapi

tiyashaqtinmi, Abrahampa papanqa wañuran. Hinaqtinmi

Diosqa Abrahamta kamachiran, kay tiyasqaykichis Israel

*nación allpaman tiyaq hamunanpaq. **5** Chaymi Abrahamqa

kay Israel nación allpapi tiyaran; ichaqa manataqmi

Diosqa Abrahammanqa ni chakinpa sarusqan allpallatapas herencian kananpaqqa qoranchu. Aswanmi Abrahampa manaraq wawan kashaqtin, Diosqa payman prometeran, kay Israel nación allpata paypa miraynin runakunaman qonanpaq. (Chay prometesqanqa cumplikunan karan, Abrahampa wañusqanpa qepantañan). **6** Hinaspapas Diosqa Abrahamtaqa nillarantaqmi khaynata: “Qanpa mirayniykikunaqa forastero hinan huk law nación llaqtapi tiyanqaku. Chay nación llaqtapin paykunaqa tawa pachaq wata *esclavo kaspanku, ñak'arispanku servinqaku”, nispa. **7** Ichaqa, Diosqa Abrahamtaqa nillarantaqmi khaynata: “Aswanqa esclavomanta servichikuqninku runakunatan castigasaq. Hinaqtinmi mirayniykikunaqa chay nacionmanta lloqsimuspanku, kay tiyasqaykichis allpapi libreña kaspanku adorawanqaku”, nispa.

8 Hinaspan Diosqa huk *pactota Abrahamwan ruwaran. Chay pactopa señalninmi *circuncisión costumbre ruway karan. (Chaymi chay p'unchawmantapacha circuncisión costumbreta llapallan qari wawakunapi ruwaranku, saynapi chay qari wawakuna Diosllapaqña kanankupaq). Chayraykun Abrahamqa wawan Isaac pusaq p'unchawniyoq kashaqtinmi, chay *circuncisión costumbreta ruwaran; hinallataq Isaacpas wawan Jacobta ruwaran, saynallataq Jacobpas chunka ishkañniyoq qari wawankunata ruwaran; paykunan chunka ishkañniyoq hatun ayllukunamanta abuelonchiskuna karanku.

9 *Joseymi karan Jacobpa chunka ishkañniyoq wawankunamanta huknin. Paytan wawqenkuna envidiakuspanku, *Egipto nación llaqtaman apanankupaq, esclavota hina venderanku. Ichaqa Diosmi Joseywanqa kasharan. **10** Chaymi tukuy ima llakikuykunapi kashaqtinpas yanaparan. Hinaspan Diosqa Joseyman yachayta qoran, Egipto nación llaqtapi *rey *Faraonpa favorninta ganakunanpaq. Chaymi rey Faraonqa *palacionpi, hinallataq enteron Egipto nación llaqtapipas gobiernaspa kamachinanpaq, Joseyta nombraran.

11 Chaymanta unay tiempo pasaruqtinmi, Egipto nación llaqtakunapi, hinallataq Canaán nación llaqtakunapipas, ancha muchuy karan. Hinaqtinmi runakunaqa nishuta

sufriranku. Chaymi ñawpaq abuelonchiskunaqa mikhunankupaq nitaq rantinankupaqpas mana ni imatapas tarirankuchu. **12** Hinaqtinmi Jacobqa Egipto nación lawpi trigo kasqanta yacharuspa, wawankunata kamachiran, trigo rantiq Egipto llaqtaman rinankupaq. **13** Ishkay kaq viajepi Egipto nación llaqtaman riqtinkuñan, Joseyqa wawqenkunawan reqsichikuran. Chaymi rey Faraonqa Joseypa familiarankunamantaqa allinta yacharan. **14** Chaymantañan Joseyqa papanta, hinallataq wawqenkunatawan Egipto nación llaqtaman hamunankupaq waqyachimuran. Chay familiarankunan qanchis chunka pishqayoq runakuna karanku. **15** Chaymi paykunaqa Egipto nacionman rispa, chaypi wañunankukama tiyaranku. **16** Chaymantan paykunapa tullunkunaqa, Siquem nisqa lugarman apasqa karan, chaypi p'ampasqa kanankupaq. Chay lugarpi sepulturatan Abrahamqa Hamor sutiyoq runapa wawankunamanta ñawpaqtaraq rantiran. [*Nota: Chay Siquem nisqa sutiyoq lugarqa manan Egipto nación llaqtapichu karan. Aswanqa Israel nación allpapi chay Siquem nisqa lugarqa karan*].

17 Chaymantan tiempopa risqanman hina, Abrahamman Diospa prometesqanqa ña cumplikunanpaq hinaña kasharan. Hinaqtinmi Abrahammanta miramuqkunapas ashkamanña tukuranku Egipto nación llaqtapi. **18** Chaymantan Egipto nacionpiqa, huk *reyñataq gobiernayta qallariran. Payqa manan Joseymantaqa yacharanchu. **19** Chay reymi ñawpaq abuelonchiskunataqa llapallan familiarantinta engañaspa, anchata ñak'arichiran. Hinaspapas payqa chayraq nacemuq qari wawankuta abandonanankupaqmi obligaran. Saynataqa ruwaran qari wawanku wañuqtin amaña miranankupaqmi.

20 Chay tiempokunapin *Moisespas naceran. Paymi Diospaqqa ancha sumaq karan. Hinaqtinmi tayta mamanqa, chay qari wawankuta pakaspa, kinsa killa hunt'a wasinkupi uywaranku. **21** Chaymantan tayta mamanqa, manaña pakallapi uywayta atispanku, abandonaranku. Hinaqtinmi rey Faraonpa ususin tarikuspa, *palacio wasiman aparan; chaypin wawanta hina uywaran. **22** Chay palacio wasipi wiñaqtinmi, Egipto nación llaqtayoq runakunaqa tukuy ima yachayninkuta Moisesmanqa yachachiranku. Chaymi Moisesqa wakín

runakunamantapas aswan más yachaysapa runa karan, rimayninpi hinallataq tukuy ima ruwasqanpiapas.

23 Chaymantan Moisesqa tawa chunka watayoc kashaspanña, Israel nacionniyoq llaqtamasinkunaman watukuq riyta piensaran. **24** Chaymi Moisesqa watukuq riran. Hinaspan Egipto nacionniyoq runata rikuran, huk Israel nacionniyoq runata maqashaqta. Chaymi Moisesqa chay llaqtamasin runaman sayapakuspa, chay Egipto nacionniyoq runata wañuchiran. **25** Moiestan Diosqa mandamuran, Israel nacionniyoq llaqtamasin runakunata librananpaq. Chaymi Moisesqa piensaran paykuna cuentata qokunankupaq. Ichaqa chay llaqtamasin runakunaqa manan chaytaqa entienderankuchu. **26** Paqarisnintin p'unchawmi Moisesqa rikullarantaq ishkey llaqtamasin runakuna peleashaqta. Chaymi paykunapura amaña peleanankupaq allinpachiyta munaran; hinaspan khaynata niran: “Qankunaqa llaqtapuran kankichis. Chayri, ¿imanaqtintaq qankunapurari peleashankichís?” nispa. **27** Chaymi chay llaqtamasinta maqaq runaqa Moiesta tanqarisparaq khaynata niran: “Qantari, ¿pitaq noqaykupa jefeyku, hinallataq juezniyku ima kanaykipaqri churasurankí? **28** Qayninchaw imaynan Egipto nacionniyoq runata wañuchisharanki, ¿saynallatataqchu noqatapas wañuchiwayta munashankí?” nispa. **29** Moisesqa chayta uyarispanmi, Egipto nacionmanta ishkapakuspa, Madián nación lawman ripuran. Hinaspan payqa chay lawpi forastero hina tiyaran. Chaypin ishkeynin qari wawankunapas naceran.

30 Tawa chunka wata pasaruqtinmi, Moisesqa Sinaí orqopa ladon ch'inñeq lugarpi kasharan. Chaypin Diospa *angelnin Moisesmanqa nina rawrasaq t'ankar kishkapi rikhuriran.

31 Hinaqtinmi Moisesqa chay t'ankar kishkapi nina rawraqta rikuspa, anchata admirakuran. Chaymi imas pasasqanta qawanampaq ashuyuran. Hinaqtinmi Moisés ashuyushaqtin, Diosqa khaynata nimuran:

32 “Noqan kani ñawpaq abueloykichis Abrahampa, Isaacpa, hinallataq Jacobpa Diosnin”, nispa. Chayta uyarispan Moisesqa mancharikuymanta khatatataspa, mana qawariytapas atiranchu. **33** Hinaqtinmi Diosqa khaynata

niran: “Husut'aykita orqokuy. Kay sarusqayki lugarqa ch'uyanchasqan kashan, (noqa kikiy kaypi kasqayrayku).

34 Noqaqa yachanin Egipto nacionpi wawaykunata esclavomanta servichikuqtinku ancha ñak'arisqankutaqa. Hinaspapas noqaqa yachanin ancha sufrisqankutapas, hinallataq waqasqankutapas uyarinin. Chaymi noqaqa kunan paykunata libranaypaq urayamuni. Saynaqa kunanyá alistakuy. Noqan qanta Egipto nacionman mandasqayki”, nispa. [*Nota: Husut'a orqokuy costumbreqa karan, Dios respetasqankuta runakunawan rikuchikunankupaqmi*].

35 Moiesta rechazasan llaqtamasin Israel nacionniyoq runakunaqa, khaynata niranku: “Qantari, ¿pitaq churasuranki noqaykupa jefeyku, hinallataq juezniyku ima kanaykipaqrí?” nispanku. Ichaqa Moiestan kikin Diospuni mandaran, Israel nacionniyoq runakunata chay esclavo kasqankumanta orqomuspa, jefenku hinallataq salvadorninku kananpaq. Chaymi Moisesqa t'ankar kishkapi rikusqan angelpa yanapayninwan riran. **36** Moisesqa Israel nacionniyoq runakunatan, Egipto nacionpi esclavo kasqankumanta orqomuran, ancha admirakuypaq milagrokunata, hinallataq seÑalkunatawan ruwaspa. Saynallataqmi Moisesqa Puka *Lamar Qochanta, hinallataq ch'inñeq desierto lugarninta tawa chunka wata pusashaspapas, ancha admirakuypaq milagrokunataqa ruwallarantaq. **37** Hinaspan Moisesqa Israel nacionniyoq llaqtamasin runakunata niran: “Diosmi qankuna ukhumanta huk *profetata noqata hina qosunkichis; {paytayá qankunaqa uyariychis}”, nispa [*Deuteronomio 18.15, 18*]. **38** Chay Moiestaqmi ch'inñeq desierto lugarkunapi ñawpaq abuelonchiskunawan karan, hinallataq Sinaí orqopi rimapayaqnin angelwanpas. Paymi kawsay qokuq palabrakunatapas chashkiran, noqanchisman yachachiwananchispaq.

39 Ichaqa Moiestan ñawpaq abuelonchiskunaqa kasuyta mana munarankuchu. Aswanmi paykunaqa, Moiesta rechazaspa, piensaranku sonqonkupi Egipto nacionman kutipuyta. **40** Chaymi paykunaqa Moisespa wawqen *Aaronta khaynata niranku: “Noqaykupaqyá ruwachipuwayku taytachakunata, diosninchiskuna kaspas, ñawpaqñinchista

rispa pusawananchispaq. Ichaqa Egipto llaqtamanta orqomuwaqninchis Moisesmantaqa manan ni imatapas yachanchishchu, ¡paytaqa imachá pasakunpas!”, nispanku. **41** Chaymi huk uña wakaman rikch'akuq idolota ruwaranku. Hinaspan animalkunata wañuchispa chay idoloman ofrendaranku. Chay ídolo ruwasqankuwanmi huk fiestata ruwaspa anchata kusikuranku. **42** Hinaqtinmi Diosqa manaña paykunawanchu karan. Chaymi paykunaqa munasqankuman hina alto cielopi kaq intita, killata, hinallataq qoyllurkunata ima adoraranku. Ichaqa chaykuna ruwasqankuwanqa Diosqa manan acuerdopichu karan. Chaykuna ruwasqankumantan Diosmanta willakuq *profeta Amospas Diospa nisqanman hina escribiran khaynata:

“Israel nacionniyoq runakuna,
tawa chunka wata ch'inñeq lugarkunapi
kashaspaykichispas,
manan noqamanqa ofrenewarankichishchu
animalkunata, hinallataq wakin ofrendakunatapas
yupaychawanaykichispaqqa.

43 Aswanmi qankunaqa *Moloc nisqa idolota, carpa andantinta apakacharankichis.

Hinallataq *Refán nisqa falso diosniykichispa
ch'askantapas rikraykichispi apakacharankichis
adoranaykichispaq.

Hinaspapas qankunaqa chay idolokunatan
yupaychanaykichispaq ruwakurankichis.

Chaymi qankunataqa Babilonia nacionpa waq lawnin
karu lugarman apachisqaykichis, (chaypi esclavo
kaspas ñak'arinaykichispaq)”, nispa.

44 Ñawpaq abuelonchiskunan ch'inñeq desierto lugarkunapi kashaspanku, toderamanta ruwasqa *tabernáculo *templonkuta apakacharanku. Chay templotaqa Moisesmi Diospa rikuchisqanman hinata ruwaran. **45** Chay toderamanta ruwasqa tabernáculo templotan ñawpaq abuelonchiskunaqa, huk herenciata hina wawankuman qoranku. Hinaspan Josueypa gobiernasqan tiempopi chay tabernáculo templota apayukuspa, Diospa prometesqan *Canaán nación allpaman haykuranku. Hinaspan chay

prometesqan allpapi tiyaq runakunata Dios qarqoran, abuelonchiskunaman chay allpakunata qonanpaq. Chaymi chay tabernáculo temploqa, *rey Davidpa tiemponkama chay prometesqan allpapi karan. **46** Dios favoreceqtinmi, rey Davidqa huk templota ruwachinanpaq Diosmanta permisota mañakuran, chaypi ñawpaq abuelonchis Jacobpa mirayninkuna Diosta adoranankupaq. **47** Ichaqa manan rey Davidchu Dios adorana templotaqa ruwaran. Aswanqa wawan Salomonmi Dios adorana templotaqa ruwachiran. **48** Ichaqa tukuy atiyniyoq Diosninchisqa manan runakunapa ruwasqan templopichu tiyan. Chayraykun Diosqa huk willakuq profetantakama khaynata niran:

49 “Hanaq pachan noqapa tiyanayqa;

kay pachañataqmi chakiypa sarunan.

Chaymi kay pachapiqa mana necesitanichu huk wasita pipas ruwapuwanantaqa, chaypi noqa tiyanaypaqqa.

50 Kay pachapi tukuy ima kaqpas noqapa ruwasqaymi”, nispa [Isaías 66.1-2].

51 Estebanqa nillarantaqmi khaynata:

—¡Qankunaqa rumi sonqo mana kasukuq terco runakunan kankichis! ¡Hinaspapas Diospa palabrantana mana uyariy munaq runakunan kankichis! Chaymi qankunaqa *Santo Espiritupa contrallanpi kaspas, ñawpaq abueloykichiskuna hina kashankichis. **52** Chay ñawpaq abueloykichiskunari, ¿mayqen profetakunataqa mana ñak'arichirankuchú? Paykunaqa Diosmanta willakuq profetakunatan anchata ñak'arichispa wañuchiranku, Salvadorninchis hamunanmanta willakusqankurayku. Saynallataqmi qankunapas Salvawaqninchis Señor Jesucristotaqa traicionaspa wañuchirankichis. **53** Diosqa qankunamanmi angelninkunawan Moisespa escribisqan leykunata qosurankichis. Ichaqa manan chay leykunataqa kasukurankichishchu, nispa.

Estebanta wañuchisqankumanta

54 Estebanpa nisqanta uyariruspankun, chay llaqtata kamachiq autoridadkunaqa anchata phiñakuranku. Chaymi

Estebanpa contranpi kaspanku, kirunkutaraq rach'ikyachiranku. **55** Ichaqa Estebanmi Diospa *Santo Espiritunwan hunt'ayusqa kaspá, hanaq pachata qawaríspa, Diospa k'anchariyninta rikuran; hinallataqmi Jesustapas Diospa phaña ladonpi sayashaqta rikuran. **56** Chaymi Estebanqa khaynata niran:

—¡Qawariychis! Hanaq pachatan kichasqata rikushani, hinallataq Jesucristotapas Diospa phaña ladonpi sayashaqta, nispa.

57 Hinaqtiinmi chay autoridadkunaqa uyariyta mana munaspanku, qaparíspa ninrinkuta tapakuranku. Hinaspan Estebantaqa hap'inankupaq llapallanku p'itaykuranku.

58 Hinaspan llaqtamanta orqospanku, Estebantaqa rumiwan p'anayta qallariranku. Chaymi Estebanta acusaq runakunaqa, Saulo sutiyoq jovenman p'achankuta saqeranku, Estebanta rumiwan p'anamunankukama cuidananpaq.

59 Ichaqa rumiwan p'anashaqtinkutaqmi, Estebanqa khaynata mañakuran:

—Señor Jesusslláy, almaytayá hanaq pachapi chashkiykuy, nispa.

60 Saynata mañarukuspanmi, Estebanqa qonqorikuran. Hinaspan altota qaparíspa, khaynata niran:

Estebanta wañuchisqanku (Hechos 7.54-60)

—¡Señorlláy, kay hucha ruwasqankumantaqa kay runakunataqa amayá castigaychu! nispa.

Saynata niruspanmi Estebanqa wañuran.

Jesucristopi creeqkunata Saulo qatikachasqanmanta

8 1 Estebanta wañuchisqankuta rikuspanmi, Sauloqa acuerdopi kasharan wañuchinankupaq.

Hinaqtinmi chay p'unchawkunapiqa Jesucristopi creeq runakunata Jerusalén llaqtapi qatikachayta qallariranku. Chaymi Jesucristopi creeq runakunaqa, Jerusalén llaqtamanta lloqsipa, *Judea *provincia lawkunaman, hinallataq *Samaria provincia lawkunaman, ch'eqechisqa karanku. Hinaqtinmi Jerusalén llaqtapiqa *apostolkunallaña qepakuranku.

2 Ichaqa Diosta khuyakuq runakunañataqmi Estebanpa cuerponta apaspa p'ampamuranku. Hinaspan chay p'ampaq runakunaqa, anchata llakikuspa, Estebanmanta waqaranku.

3 Ichaqa chay Sauloñataqmi Jesucristopi creeq runakunata llapallanta chinkarachiya munaspa ñak'arichiran. Hinaspan wasikunaman haykuspa, qarita warmita orqomuspa, carcelman wishq'achiran.

Jesucristomanta Samaria llaqtapi willasqankumanta

4 Ichaqa Jesucristopi creeq runakunaqa, Jerusalén llaqtamanta ch'eqechisqa kaspankun, tukuy lawman risqankupi, Jesucristomanta allin willakuykunata willaranku.

5 Hinaqtinmi Felipepas *Samaria llaqtaman rispa, chay llaqtapi runakunaman Jesucristomanta willaran. **6** Chaymi chay Samaria llaqtapi ashka runakuna huñunakuspanku, Felipepa yachachisqanta ancha munakuywan uyariranku; hinallataq milagrokuna ruwasqantapas rikuranku. **7** Chaypi kaq runakunamantan ashka runakuna *demoniopa ñak'arichisqan karanku. Paykunamantan Felipeqa chay demoniokunata qarqoran; hinaqtinmi demoniokunaqa qaparispas lloqsiranku. Saynallataqmi ashka mana puriq runakunapas hinallataq wist'u runakunapas sanoyachisqa karanku. **8** Chayraykun chay llaqtapi tiyaq runakunaqa anchata kusikuranku.

9 Saynallataqmi chay Samaria llaqtapiqa, *Simón sutiyoq runa kallarrantaq. Paymi layqa kaspas ñawpaqmantaraq tukuy

layqakunata ruwaran. Chaykunata ruwaspanmi chay Samaria llaqtayoc runakunata engañaran. Hinaspan payqa chay ruwasqankunawan ancha reqsisqa importante runaman tukukaran. **10** Paytan llapallan runakunaqa uyariranku, uchuyapas hatunpas. Hinaspan paykunaqa khaynata niranku:

—Kay runapin Diospa ancha atiyninga kashan, nispanku.

11 Chay Simonpa tukuy layqa ruwasqanwanmi runakunaqa ancha admirasqallaña karanku. Saynapin chay Simonqa runakunata unayña engañaran. **12** Ichaqa chay tiempopin Felipeqa chay Samaria llaqtayoc runakunaman Diospa gobiernananmanta, hinallataq Salvadorninchis Jesucristomanta, allin willakuykunata willaran. Hinaqtinmi chay willasqanta uyarispanku, ashka runakuna, qaripas warmipas, Jesucristopi creespanku bautizachikuranku. **13** Saynallataqmi chay Simón layqa runapas Jesucristopi creespa bautizachikuran. Chaymantan Simonqa Felipepa tukuy milagrokuna ruwasqanta rikuspa, ancha admirasqallaña karan; hinaspan Simonqa Felipewan kushka puriran.

Pedro Juanpiwan Samaria llaqtaman viajasqankumanta

14 *Apostolkunaqa Jerusalén llaqtapi kashaspankun, *Samaria llaqtapi tiyaq runakuna Diospa palabran chashkisqankuta yacharuranku. Hinaspan Pedrota Juantawan mandaranku Samaria llaqtaman. **15** Chaymi paykunaqa Samaria llaqtaman chayaruspanku, Jesucristopi creeq runakunapaq Diosmanta mañakuranku, *Santo Espirituta chashkinankupaq. **16** Ichaqa Samaria llaqtapi runakunaqa, Jesucristopi creeshaspankupas, Santo Espiritutaqa manaraqmi chashkirankuraqchu; aswanmi paykunaqa unullawanraq Jesucristopa sutinpi bautizasqa karanku. **17** Chaymi Pedroqa Juanpiwan makinkuta Jesucristopi creeqkunapa umanman churayuranku. Hinaqtinmi paykunaqa Santo Espirituta chashkiranku.

18 Chay apostolkunapa ruwasqanta rikuspanmi, chay layqa Simonqa apostolkunaman qolqeta ofreceran. Hinaspan khaynata niran:

19 —Noqamanpas chay atiyta qoykuwaychis, saynapi noqapas makiyta pimanpas churayuytiy Santo Espirituta chashkinankupaq, nispa.

20 Chaymi Pedroqa chay Simón runata contestaspa niran:

—¡Qolqeykiwan kushka nina rawray infiernoman ripuy, Diospa atiynta qolqewan rantiy munasqaykirayku! (Diosqa gratisllan Santo Espirituntaqa qon. Chaymi mana ni pipas qolqewanqa rantiytaqa atinmanchu). **21** Qanqa manan noqayku partemantachu kanki, sonqoykipi mana allinkunata piensasqaykirayku. Ichaqa Diosmi yachan tukuy chay mana allinkuna piensasqaykitapas. **22** Aswanyá huchaykita saquespa Diosman kutirikuy. Hinaspa Diosmanta mañakuy, ichapas Dios perdonasunkimanraq chay mana allinkuna piensasqaykimanta. **23** Noqaqa rikushaykin phiñakuspa envidioso kasqaykita; hinaspa huchapa vencesqan kaspayki, huchallapi kawsasqaykitapas, nispa.

24 Sayna nisqankuta uyarispanmi, chay Simón layqa runaqa Pedrotawan Juantawan valekuspa niran:

—Diosmantayá mañapuwaychis, huchaykunata Dios perdonawaspa, qankunapa nisqaykichisman hina, ama castigawananpaq, nispa.

25 Saynatan Pedroqa Juanpiwan (Jesucristopa imapas ruwasqanta rikuspanku, hinallataq rimasqantapas uyarispanku), testigo kaspanku, Diosmanta allin willakuykunata willakuranku. Hinaspan Samaria law llaqtakunapipas Diosmanta willakachakustin, Jerusalén llaqtaman kutinpuranku.

Etiopía nacionniyoq runawan Felipe tupasqanmanta

26 Diospa *angelninmi Felipeta niran:

—Kay Jerusalén llaqtamanta Gaza lawman riq ch'inñeq desierto ñanninta urayman riy, nispa.

27 Chaymi Felipeqa angelpa nisqanman hina riran.

Hinaspan chay ñan risqanpi tuparan Etiopía *nación llaqtayoq *eunuco runawan. Chay runaqa Etiopía nación llaqtapi Candace sutiyoq *reinapa tesoreronmi karan. Hinaspapas payqa ancha importante runan karan. Paymi Jerusalén llaqtaman Diosta adoraq hamuran. **28** Hinaspan payqa Jerusalén llaqtamanta kutipusharan Etiopía nación llaqtanman. Payqa ripusharan caballonpa chutasqan carretapi

tiyayuspan. Hinaspapas payqa Diosmanta ñawpaq willakuq *profeta Isaiaspa escribisqan librota leeyuspan risharan.

29 Hinaqtiinmi *Santo Espirituqa Felipeqa niran:

—Waq caballopa chutasqan carretaman ashuyuy, nispa.

30 Chaymi Felipeqa chay eunuco runapa carretanman ashuyuran. Hinaspan Felipeqa uyariran, chay eunuco runaqa ñawpaq *profeta *Isaiaspa escribisqan libro leeshaqta.

Hinaspan Felipeqa chay eunuco runata khaynata tapuran:

—Chay libropi leesqaykitari, ¿entiendeshankichú? nispa.

31 Hinaqtiinmi chay eunuco runaqa contestaspa niran:

—Noqari, ¿imaynataq entiendeyman, pipas mana yachachiwashaqtinrí? nispa.

Saynata nispanmi chay eunuco runaqa Felipeqa ruegakuran, carretanman wichamuspa, paywan kushka tiyananpaq. **32** Chay eunuco runapa leesqan libroqa, khaynatan niran:

“Paytaqa ovejata hinan wañuchinankupaq aparanku.

Payqa oveja hinan millmanta rutuq runakunapa ñawpaqninpi upallalla karan.

Payqa manataqmi ni imatapas rimariranchu.

33 Paytaqa anchata humillachispankun, justiciata mana ruwarankuchu.

Saynata ruwashaqtinkuri, ¿pitaq paypa mirayninmantari willakunqa?

Paytaqa kay allpa pachapin wañuchiranku, manaraq mirayniyoq kashaqtin”, nispa [Isaías 53.7-8].

34 Hinaqtiinmi chay eunuco runaqa Felipeqa niran:

—Ama hina kaychu, entiendeykachiwayá, kay profeta Isaiasri ¿pay kikinmantachu icha huk runamantachu rimashan? nispa.

35 Hinaqtiinmi Felipeqa chay eunuco runapa leesqan Isaías libromanta qallarisa, Jesusmanta allin willakuykunata payman willaran. **36** Chaymi chay ñanninta rishaspanku, paykunaqa unupa kasqan lugarman chayaruranku.

Hinaqtiinmi chay eunuco runaqa Felipeqa niran:

—Qawariy, kaypin unu kashan. Chayri, ¿imataq faltawashan kunanpuni bautizasqa kanaypaqrí? nispa.

37 {Chaymi Felipeqa payta niran:

Etiopía nacionniyoq runa carretanpi tiyayuspa ripusqan (Hechos 8.26-39)

—Sichus tukuy sonqoykiwan Jesucristopi creenki chayqa, bautizasqan kawaq, nispa.

Chaymi eunucoqa Felipeta niran:

—Arí, noqaqa tukuy sonqoywanmi creeni, Jesucristoqa Diospa Wawan kasqanta, nispa.}

38 Hinaqtinmi kasqan ratolla chay eunuco runaqa, caballopá chutasqan carretata sayachinankupaq kamachiran. Hinaspan ishka yniniku chay carretamanta uraykuspanku, unuman haykuranku. Hinaqtinmi chaypi Felipeqa eunuco runata bautizaran. **39** Ichaqa unumanta lloqsiramuytinkun, Santo Espirituqa Felipeta huk lawman aparan. Hinaqtinmi eunuco runaqa manaña Felipetaqa astawanqa rikuranñachu. Ichaqa eunucoqa kusi qallañan llaqtanman ripuran.

40 Chaykuna pasarusqanpa qepantan, Felipeqa Azoto llaqtapi rikhuriruran. Hinaspan chay lawpi kaq llaqallan llaqtakunapi Jesucristomanta allin willakuykunata willakuran. Chaymantan Cesarea llaqtakama willakustin chayaran.

Jesucristopi Saulo creesqanmanta

(Hech 22.6-16; 26.12-18)

9 1 Sauloqa ancha phiñasqallaña kaspanmi, Jesucristopi llapallan creeq runakunata wañuchinanpaq amenazaran. Chayraykun payqa *sacerdotekunapa jefenman riran.

2 Hinaspan Sauloqa ordenkunata mañakuran, Damasco llaqtapi Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunaman haykuspa, Jesucristopi creeq runakunata, warmitapas qaritapas presochaspa, Jerusalén llaqtaman apamunanpaq.

3 Chaymi Damasco llaqtaman Saulo yaqaña chayaykushaqtin, qonqayllamanta ñan risqanpi, hanaq pachamanta rayo t'oqyamuqpa k'anchaynin hinaraq Sauloman muyuriykurun. **4** Chaymi Sauloqa pampaman wikapakuspa, huk rimayta khaynata uyariran:

—¡Saulo! ¡Saulo! Qanri, ¿imanaqtintaq noqata qatikachawashankí? niqta.

5 Chayta uyarispanmi Sauloqa contestaran khaynata:
—Señor, ¿pitaq qanri kankí? nispá.

Hinaqtinmi Saulotaqa contestamuran khaynata:

—Noqaqa qatikachawasqayki Jesusmi kani. {Qanqa noqata qatikachawaspaykin, kikillaykita dañota ruwakushanki, imaynan kikillaykipas cuerpoykita picana k'aspiwan sat'ipiyakushawaq hina, nispá.

6 Chaymi Sauloqa manchakuymanta khatatatasparaq niran:

Señor, ¿imatataq ruwanaytari munankí? nispá.

Hinaqtinmi Señorqa contestaspa nimuran:}

—Sayarispayki Damasco llaqtaman haykuy. Chay llaqtapin nisunkiku ima ruwanaykitapas, nispá.

7 Hinaqtinmi Saulowan riq runakunaqa, chay rimamuqta uyarispanku, anchata mancharikuspa sayaranku. Ichaqa manataqmi ni pitapas rikurankuchu. **8** Sauloñataqmi pampamanta sayarimuran. Hinaspan payqa manaña ni imatapas rikuranñachu ñawsayasqanrayku. Chaymi Saulowan riq runakunaqa, makinmanta aysaspa, Damasco llaqtakama aparanku. **9** Chay Damasco llaqtapin ñawsayasqa Sauloqa kinsa p'unchaw karan. Hinaspan payqa chay

kinsantin p'unchawpi mana ni imatapas mikhuranchu, nitaq tomaranpashchu.

10 Ichaqa chay Damasco llaqtapin Jesucristopi creeq *Ananías sutiyoq runa tiyaran. Paymanmi Señor Jesusqa huk *visionpi rikhurispa, khaynata niran:

—¡Ananías! nispa.

Hinaqtinmi Ananiasqa contestaran khaynata:

—Señorlláy, kaypin kashani, nispa.

11 Hinaqtinmi Señor Jesusqa Ananiasta niran:

—Sayarispayki *Judaspa wasinman riy. Payqa “Derecha” nisqa sutiyoq callepin tiyan. Hinaspayki Tarso llaqtamanta Saulo sutiyoq runamanta tapukuy. Paymi chay wasipi orakuspa kashan. **12** Hinaspan Sauloqa huk visionpi ña qantaqa rikurusunkiña, chay wasiman haykusqaykita, hinallataq makiykitapas paypa umanman churasqaykita, ñawsa kasqanmanta sanoyananpaq, nispa.

13 Chaymi Ananiasqa contestaspa, khaynata niran:

—Señor, noqaqa paymantan ashka runakunapa rimasqanta uyarini, hinallataq Jerusalén llaqtapi qanpi creeq runakunatapas, anchata ñak'arichisqanmantawan ima. **14** Hinaspapas Sauloqa sacerdotekunapa jefenpa kamachisqanmi kunanqa kay llaqtapi kashan, saynapi llapallan qanpi creeq runakunata presochoaspa apananpaq, nispa.

15 Hinaqtinmi Señorqa Ananiasta niran:

—Rillay, noqan Saulotaqa serviwananpaq akllarani.

Chaymi payqa noqamanta willakuq ringa huk law *nacionniyoq runakunaman, ashka nacionkunata kamachiq *reykunaman, hinallataq Israel nación llaqtayoq ashka runakunamanpas. **16** Hinaspapas noqaqa paymanmi rikuchispa, noqarayku imayna ñak'arinantapas, nispa.

17 Chaymi Ananiasqa Saulopa kasqan wasiman riran.

Hinaspan Saulopa kasqanman haykuspa, makinta umanman churayuspa, khaynata niran:

—Wawqéy Saulo, Damasco llaqtaman hamusqayki ñanpin, Señorninchis Jesucristo rikhurisuranki. Paymi kunan noqata qanman mandamuwashan ñawsa kasqaykimanta sanoyanaykipaq, hinallataq *Santo Espirituwan hunt'asqa kanaykipaq ima, nispa.

18 Hinaqtiinmi kasqan ratolla Saulopa ñawinmanta challwapa *escamankuna hina urmamuran. Chaymi Sauloqa ñawsa kasqanmanta sanoyaspa rikuran. Hinaspan Sauloqa kasqan ratolla sayarispa bautizachikuran. **19** Chaymantan Sauloqa mikhunata mikhuspa kallpanchakuran.

Hinaspan Sauloqa chay Damasco llaqtapi ishkey kinsa p'unchawkuna Jesucristopi creeqmasinkunawan kushka qepakuran.

Diospa palabranta Saulo Damasco llaqtapi yachachisqanmanta

20 Sauloqa chay Damasco llaqtapin Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunaman haykuspa yachachiran, Jesusqa Diospa Wawan kasqanmanta. **21** Chaymi llapallan uyariq runakunaqa ancha admirasqallaña karanku. Hinaspan paykunaqa khaynata parlanakuranku:

—Kay runaqa, ¿manachu wañuchiyta munaspa Jesuspi creeq runakunata, Jerusalén llaqtapi qatikachaspa, ñak'arichiq runa? Sayna kaspanmi payqa kay Damasco llaqtamanpas hamurun, Jesuspi creeq runakunata hap'ispa, sacerdotekunapa jefenpa ñawpaqninman chaqnasqata apananpaq, nispanku.

22 Ichaqa Sauloqa mana manchakuspan astawan (Santo Espiritupa yanapayninwan) runakunaman rimaran. Hinaspan yachachiran, Jesusqa cheqaqtapuni Diosmanta Hamuq Salvadorninchis kasqanmanta. Saynata rimaqtiinmi, Damasco llaqtapi tiyaq Israel *nacionniyoq runakunaqa, mana ni ima niytapas atispankun upallalla karanku.

Saulo ishkapakusqanmanta

23 Chaymanta ashka p'unchawña pasaruqtiinmi, chay Damasco llaqtapi tiyaq Israel *nacionniyoq runakunapa jefenkunaqa, Saulota wañuchinankupaq acordaranku.

24 Chaymi chay runakunaqa Saulota wañuchinankupaq tuta p'unchaw chay Damasco llaqtapa punkunkunapi suyaranku. Ichaqa wañuchinankupaq suyapakusqankutan Sauloqa yacharukuran. **25** Chaymi Jesucristopi creeq runakunaqa, hatun canasta ukhuman Saulota tuta churaruspanku, Damasco llaqtapa muyuriqnin perqanta urayachiranku ishkapakunanpaq.

Jerusalén llaqtapi Saulo kasqanmanta

26 Sauloqa (Damasco llaqtamanta ishkapakuspan) Jerusalén llaqtaman riran. Hinaspan chay llaqtaman chayaramuspa, Señor Jesucristopi creeq runakunawan huñunakuyta munaran. Ichaqa manan paykunaqa creerankuchu, Saulopas Jesucristopi creesqantaqa. Chayraykun payta manchakuspanku, paywanqa mana huñunakuyta munarankuchu. **27** Hinaqtinmi Bernabeyqa Saulota *apostolkunapa kasqanman pusaran. Hinaspan apostolkunaman willaran, imaynatas Damasco llaqtaman Saulo rishaqtin Señor Jesucristo Sauloman rikhurisqanmanta. Hinaspapas Bernabeyqa willallarantaqmi, Sauloqa Damasco llaqtapi ancha atiywan, mana manchakuspa, Jesucristomanta allin willakuykuna willasqanmantawan ima. **28** Hinaqtinmi chay p'unchawmantapacha, Jerusalén llaqtapi Jesucristopi creeq runakunawan Sauloqa kushka qepakuran. Hinaspan payqa mana manchakuspa, enteron Jerusalén llaqtapi purispa, Jesusmanta runakunaman willaran. **29** Saynallataqmi Sauloqa griego rimaypi rimaq Israel *nacionniyoq runakunawanpas mana manchakuspa rimaran, Jesusmanta convencechiyta munaspa. Ichaqa chay griego rimaq runakunaqa, decidisqan karanku Saulota wañuchinankupaq. **30** Chaymi Jesuspi creeq runakunaqa chayta yacharuspanku, Jerusalén llaqtamanta Cesarea llaqtakama Saulota pusaranku. Hinaspan chay Cesarea llaqtamanta mandapuranku Tarso llaqtaman.

31 Chaymi *Judea *provincia lawpi, *Galilea provincia lawpi, hinallataq *Samaria provincia lawkunapipas Jesucristopi llapallan creeq runakunaqa hawkaña karanku. Hinaspanmi Jesucristopi creeq runakunaqa, Diosta adoraspanku, astawan kallpanchakuranku. Hinaspan sapa p'unchaw Santo Espiritupa yanapayninwan, Jesucristopi creeq runakunaqa astawan yapakuranku.

Eneas sutiyoq runata Pedro sanoyachisqanmanta

32 Pedroqa tukuy lawkunatan viajara, Señor Jesucristopi creeq runakunata visitanapaq. Hinallataqmi Pedroqa Lida llaqtapi huñunakuq creeqmasin runakunamanpas visitaran.

33 Chay Lida llaqtapin Eneas sutiyoq runata tariran. Paymi mana puriq kaspá, pusaq wataña camallapi kasqa. **34** Chaymi Pedroqa payta niran:

—Eneas, Jesucriston kunan sanoyachisunki. Chayqa hatariy; hinaspa camaykita allichay, nispa.

Hinaqtinmi Eneasqa kasqan ratolla sanoña hatariran.

35 Chaymi chay Lida llaqtapi tiyaq runakuna, hinallataq Sarón lawpi tiyaq runakunapas, chay milagrota rikuspankun, Señor Jesucristopi creeranku.

Dorcaspá kawsarimusqanmanta

36 Jope nisqa llaqtapin Jesucristopi creeq Tabita sutiyoq warmi tiyaran. Chay warmipa sutinmi griego rimaypi karan “Dorcás”. Paymi khuyapayakuq warmi kaspá, runamasinta hinallataq wakchakunatapas yanaparan. **37** Ichaqa chay p'unchawkunapin chay Dorcás sutiyoq warmiqa, huk onqoywan onqospa wañuran. Chaymi paypa cuerponta bañaruspanku, costumbrenkuman hina, wasipa altosninpi huk cuartoman churaranku. **38** Chay Jope llaqtapa cercan Lida llaqtapin Pedroqa kasharan. Hinaqtinmi Jope llaqtapi creyentekunaqa, Lida llaqtapi Pedro kasqanta yacharuspanku, ishka runakunata mandaranku, khaynata valekamunankupaq:

—¡Ama hina kaychu, kunanpuni kay Jope llaqtaman hamuy! nispa.

39 Chaymi Pedroqa kasqan ratolla chay ishka runakunapiwan Jope llaqtaman riranku. Chayaruqtinkutaqmi Pedrotaqá wañusqapa kasqanman pusayuranku. Hinaqtinmi ashka viudakunaqa waqayuspanku, Pedroman muyuriykuranku, Dorcaspá ruwasqan p'achakunata Pedroman qawachispanku. **40** Hinaqtinmi Pedroqa chaypi kaq llapallan runakunata kamachiran, chay cuartomanta hawaman lloqsinankupaq. Hinaspan qonqoriyukuspa Diosmanta mañakuran. Mañakuyta tukuruspantaqmi, chay wañusqa warmita qawarispá niran:

—¡Tabita, hatariy! nispa.

Chaymi Tabitaqa wañusqanmanta kawsarispá, Pedrotá rikuran; hinaspataq tiyarimuran. **41** Hinaqtinmi Pedroqa

makinmanta aysarispa sayarichiran. Hinaspan Jesucristopi creeq runakunata, hinallataq viudakunatawan waqyarispa, Dorcastaqa paykunaman kawsashaqtaña rikuchiran.

42 Chay warmipa kawsarimusqanmantan enteron Jope llaqtapi yacharanku. Chaymi ashka runakunaqa Jesucristopi creeranku. **43** Hinaspan Pedroqa chay Jope llaqtapi, suela ruwaq *Simonpa wasinpi, huk tiempo qepakuran.

Cornelioqa wasinman Pedro risqanmanta

10 **1** Cesarea llaqtapin *Cornelio sutiyoq runa tiyaran. Paymi pachaq soldadokunapa jefen karan. Chay pachaq soldadokunatan suticharanku “Batallón Italiano”, nispanku. **2** Chay Cornelioqa llapallan familiantinmi Diosta kasukuspa, manchakuywan serviranku. Hinaspapas payqa sapa p'unchawmi Diosmanta mañakuran. Paymi Israel *nacionniyoq wakcha runakunatapas yanaparan. **3** Paymi huk p'unchaw yaqa kinsa horas tardeta huk *visionpi Diospa angelninta rikuran. Chay *angelmi Cornelioman ashuyuspa niran:

—¡Cornelio! nispa.

4 Hinaqtinmi Cornelioqa mancharikuspa, Diospa angelnintaqa qawayuran; hinaspan niran:

—Señor, ¿imatataq noqamantari munankí? nispa.

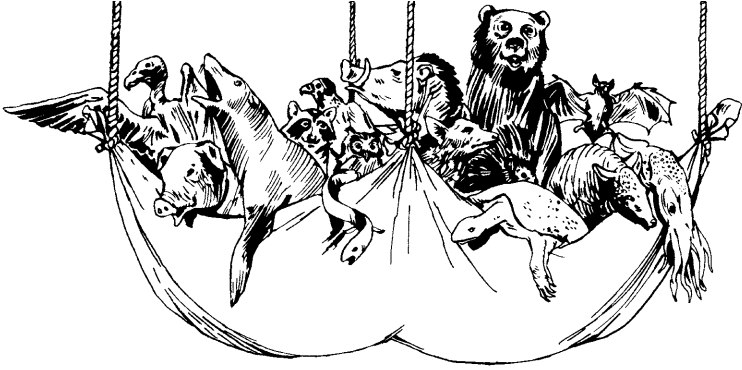
Chaymi Diospa angelninqa Corneliota niran:

—Diosqa orakusqaykitan uyarimun; hinallataq wakchakuna yanapasqaykitapas allintan qawarin.

5 Kunanpachayá Jope llaqtaman huk runakunata manday; hinaspa *Simonwan sutichasqa Pedrota pusachimuy. **6** Payqa suela ruwaq *Simonpa wasinpin samapakushan. Chay suela ruwaq Simonpa wasinqa *lamar qochapa patanpin kashan. {Simón Pedron nisunki imatachus ruwanaykitaqa}, nispa.

7 Chay rimapayaqnin ángel pasapuqtillanmi, Cornelioqa ishkey serviqnin runakunata waqyaran, hinallataq paypa confianzan soldadotawan ima. Chay soldadoqa Diosta kasukuq runan karan. **8** Hinaspan Cornelioqa chay angelpa nisqanta paykunaman llapanta willaran. Chaymantan paykunataqa Jope sutiyoq llaqtaman mandaran.

9 Hinaqtinmi paqarisnintin p'unchaw Cornelioqa mandasqan runakunaqa, ñanta rispanku, Jope llaqtaman

Pedro sueñoyninpi visionta rikusqan (Hechos 10.9-16)

yaqaña chayarusharanku. Ichaqa Pedroñataqmi chawpi p'unchaw hina kashaqtin, Diosmanta mañakunanpaq wasi pataman wicharan. **10** Hinaspan Pedroqa yarqarachikuspa, imallatapas mikhuyta munaran. Ichaqa mikhunata paypaq wayk'upushanankukaman, huk sueñoypi hina *visionta rikuran. **11** Chay visionpin Pedroqa hanaq pacha kicharikushaqta rikuran. Hinaspapas rikullarantaqmi huk hatun q'eperina llikllata hina, tawantin puntanmanta watasqa urayamushaqta. **12** Chay llikllapin kasqa kay pachapi imaymana tawa chakiyoq animalkuna, mach'aqway hina qasqonpallan puriq animalkuna, hinallataq alton phawaq animalkuna ima. **13** Hinaqtinmi Pedroqa uyariran khayna nimusqanta:

—Pedro, ¡sayariy, hinaspa chay animalkunata wañuchispa mikhuy! nispa.

14 Hinaqtinmi Pedroqa contestaspa, khaynata niran:

—Señor, ¡manapunin noqaqa mikhuymanchu! *Moisespa escribisqan *leykunan mana permitiwanchu kay qenlli

animalkunapa aychanta mikhunaypaqqa. Hinaspapas manan noqaqa ni hayk'aqpas mana mikhuna animalpa aychantaqa mikhuranichu, nispa.

15 Hinaqtinmi Pedroqa kaqmanta uyarillarantaq khayna nimusqanta:

—Diospa ch'uyanchasqan animalkunataqa, amayá qanqa niychu: “Mana mikhuna qenlli animalkunan”, nispaqa.

16 Chay visionqa kinsa kutikaman pasaran. Chaymantan ichaqa chay hatun q'eperina llikllaqa hanaq pachaman oqarisqa karan. **17** Hinaqtinmi Pedroqa admirasqallaña karan, khaynata yuyaymanaspa:

—Kay rikusqay visionri, ¿imatataq significan? nispa.

Ichaqa chayllamanmi Corneliopa mandamusqan runakunaqa tapukuranku maypis Pedropa samapakusqan wasi kasqanta. Hinaspan Pedropa samapakusqan wasipa punkunman chayamuranku. **18** Hinaspan chay runakunaqa khaynata tapukuranku:

—Simonwan sutichasqa Pedrori, ¿kay wasipichu samapakushan? nispanku.

19 Pedroqa chay visión rikusqanpi yuyaymanashaqtinmi, *Santo Espirituqa khaynata niran:

—Pedro, qantan kinsa runakuna mashkamushasunkiku.

20 Sayarispayki uraykuy; hinaspa ama ishkayaspa paykunawan kushka riy. Noqan paykunataqa mandamushani, nispa.

21 Hinaqtinmi Pedroqa uraykuspa, Corneliopa mandamusqan runakunata niran:

—Noqan chay mashkasqaykichis runaqa kashani. ¿Imapaqtaq mashkawashankichisrí? nispa.

22 Hinaqtinmi chay hamuq runakunaqa, khaynata niran:

—Capitán Cornelio mandamuwaqtinkun noqaykuqa hamushayku. Payqa Diosta kasukuq runan; hinaspapas paytaqa llapallan Israel nacionniyoq runakunan allin respetowan rikunku. Corneliomanmi Diospa angelnin rikhurispa, khaynata niran: “Simonwan sutichasqa Pedrota wasiykiman pusachimuy; hinaspa paypa rimapayususqaykita allinta uyariy”, nispa.

23 Chaymi Pedroqa samapakusqan wasiman chay runakunata pusayuspa samachiran.

Hinaspan paqarisnintin p'unchawñataq, Pedroqa Corneliopa mandamusqan runakunawan, hinallataq Jope llaqtapi tiyaq wakín creyentekunapiwan riranku Cesarea llaqtaman. **24** Hinaspan Pedroqa paqarisnintin p'unchaw chay Cesarea llaqtaman chayaran. Chaypin Corneliopa familiankunata, hinallataq munasqan amigonkunatawan wasinman huñuramuspa, Pedrotaqqa suyasharanku.

25 Hinaqtinmi Corneliopa wasinman Pedro chayaramuqtin, Corneliopa wasinmanta lloqsimuspa, Pedropa ñawpaqninpi qonqorikuran payta adoranapq. **26** Ichaqa Pedroñataqmi Corneliota khaynata niran:

—¡Sayariy! Noqapas qan hina runallan kani, nispa.

27 Hinaqtinmi Pedroqa, Corneliowan parlaspanku, wasi ukhuman haykuranku. Chaypin Pedroqa ashka huñunasqa runakunata tariran. **28** Hinaspan Pedroqa chay huñunasqa runakunata niran:

—Qankunaqa yachankichismi, leyniykuman hina Israel nacionniyoq runakunaqa huk law nacionniyoq runakunawanqa mana juntanakusqaykuta, nitaq visitanakusqaykutapas. Ichaqa kikin Diospunin noqamanqa rikuchiwaran, pitapas amaña desprecianypaq.

29 Chayraykun noqaqa kay wasiman waqyachimuwaqtiyki, mana ishka yaspa hamurani. Saynaqa niwaychisyá, ¿imapaqtaq waqyachimuwarankichisrí? nispa.

30 Chaymi Corneliopa contestaspa khaynata niran:

—Tawa p'unchawñan pasarun, wasiyipi kinsa horas tardeykuyta {ayunaspa} Diosmanta mañakushaqtiy, qonqayllamanta huk runa k'ancharishaq p'achayoq rikhuriykuwasqanqa. **31** Hinaspan chay runaqa niwaran: “Cornelio, Diosmi orakusqaykita uyarín; hinallataq wakchakuna yanapasqaykitapas rikun. **32** Chayqa Jope llaqtamanyá huk comisionta manday, Simonwan sutichasqa Pedrotta pusamunankupaq. Payqa huk suela ruwaq Simón sutiyoq runapa wasinpin samapakushan. Chay wasiqa lamar qochapa patanpin kashan”, nispa. **33** Chaymi noqaqa huk comisionta qanman mandamurani. Saynaqa ancha allinmi

kay wasiyman kunan hamusqaykiqa. Kunanmi llapallayku kaypi huñunasqa kashayku Diospa ñawpaqninpi, Diospa tukuy kamachimususqaykita uyarinaykupaq, nispa.

Corneliopa wasinpi Pedro allin willakuy willasqanmanta

34 Hinaqtinmi Pedroqa rimayta qallariran khaynata:

—Noqaqa chayraqmi kunan entiendeni, Diospaqqa llapallanchis igualla kasqanchista. **35** Diosqa anchatan munakun mayqen llaqtakunapipas, Diosta manchakuywan kasukuqkunata, hinallataq runamasinpa favorninpi justicia ruwaq runakunatapas. **36** Diosqa Israel *nacionniyoq runakunamanmi hawkalla kawsanaykupaq allin willakuykunata Jesucristontakama willaran. Hinaspapas Señorninchis Jesucristoqa llapallan runakunapa Señorninmi. **37** Qankunaqa yachankichismi noqayku Israel nacionniyoq runakunawan tukuy ima pasasqanmantaqa. Primertan Bautizaq Juanqa Diosmanta yachachispa, runakunata bautizaran, hinallataq Señor Jesucristotapas bautizallarantaq. Chaymantapachan Jesusqa yachachiyta qallariran *Galilea *provincia law llaqtakunapi, hinallataq *Judea provincia law llaqtakunapipas. **38** Hinaspapas qankunaqa yachankichishñan, Diosqa *Santo Espirituta hinallataq atiyntan qoran Nazaret llaqtayyoq Jesusman. Chaymantan Jesusqa, Diospa yanapayninwan, allin kaqkunata ruwaran; hinallataq *demoniopa ñak'arichisqan runakunamantapas demoniokunata qarqoran. **39** Saynallataqmi Judea provincia lawpi, hinallataq chay Judea provincia ukhupi kaq Jerusalén llaqtapipas, Jesuspa tukuy imakuna ruwasqanmanta noqaykuqa testigo kayku. Hinaspapas noqaykuqa Jesusta cruzpi chakataspa wañuchisqankutapas rikuraykun. **40** Ichaqa Diosmi kinsa p'unchawmanta Jesustaqa kawsarichimuran. Hinaspan Diosqa permitiran noqaykuman kikin Jesús rikhuriwanankupaq. Chaymi noqaykuqa payta rikurayku. **41** Ichaqa manan llapallan runakunamanchu Jesusqa rikhuriran, aswanqa ñawpaqmantapacha Diospa akllasqan testigokunallamanmi. Chay testigokunan noqaykuqa kayku. Hinaspan noqaykuqa kawsarimusqanpa qepanta paywan kushka mikhurayku, tomarayku. **42** Diosmi Jesustaqa

juez kananpaq akllaran, llapallan kawsaq runakunata, hinallataq wañuqkunatapas juzgananpaq. Chaykunamanta willamunaykupaqmi Jesusqa noqaykuta kamachiwaranku. **43** Saynallataqmi llapallan ñawpaq *profetakunapas Jesusmanta willakurankuña khaynata: “Diosmi hamuq Salvadorpi ñiñqkunataqa huchankumanta perdonanqa”, nispa.

Huk law nacionniyoq runakunapas Santo Espirituta chashkisqankumanta

44 Pedro chaykunata rimallashaqtinraqmi, llapallan chaypi uyariq runakunaman *Santo Espiritu urayamuran. **45** Chaymi Jope llaqtamanta Pedrowan kushka hamuq Israel *nacionniyoq runakunaqa anchata admirakuranku, huk law nacionniyoq runakunamanpas Santo Espiritu urayamusqanmanta. **46** Hinaspan Pedrowan kushka hamuq runakunaqa, chay huk law nacionniyoq runakuna mana yachasqanku rimaykunapi rimasqankuta uyariranku, hinallataq Diosta alabasqankutawan ima. **47** Hinaqtinmi Pedroqa niran:

—Kay runakunapas noqanchis hinan Santo Espirituta chashkirunku. Chayri, ¿pitaq hark'akunman, paykunapas unupi bautizasqa kanankutari? nispa.

48 Chaymi Pedroqa paykunatapas kamachiran, Jesucristopa sutinpi bautizasqa kanankupaq. Hinaqtinmi Cornelioqa, chaypi kaq runakunapiwan Pedrotá ruegoquranku, ish kay kinsa p'unchawllapas paykunawan kushka qepakunanpaq.

Jerusalén llaqtaman Pedro kutisqanmanta

11 **1** *Apostolkunaqa *Judea *provincia lawpi ñiñqkunapiwanmi uyariranku, huk law *nacionniyoq runakunapas Diospa palabran chashkisqankuta. **2** Hinaqtinmi Jerusalén llaqtaman Pedro kutiramuytin, Jesucristopi creeq Israel nacionniyoq wakin runakunaqa Pedrowan discutiya qallariranku. Paykunaqa anchatan exigiranku, Jesucristopi llapallan creeqkuna *circuncisión costumbreta ruwachikunankupaq. **3** Hinaspan paykunaqa khaynata tapuranku:

—Qanri, ¿imanaqtintaq huk law nacionniyoq runakunapa wasinman haykuspa, paykunawan kushkari mikhurankí? nispanku. *[Nota: Israel nacionniyoq runakunapa costumbrenkuman hinaqa, manan permissqachu karan, huk law nacionniyoq runakunawan kushka mikhunankupaqqa].*

4 Hinaqtinmi Pedroqa tukuy imakuna pasasqanmanta paykunaman ordenninpi willayta qallariran khaynata:

5 —Huk p'unchawmi noqaqa Diosmanta mañakusharani Jope llaqtapi. Hinaqtinmi qonqayllamanta huk sueñoypi hina *visionta rikurani. Chay visionpin noqaqa rikurani, noqapa kasqayman huk hatun q'eperina llikllapi hina tawantin puntanmanta warkusqa hanaq pachamanta urayamushaqa.

6 Chay llikllapi kaqkunata allinta qawayuspaymi rikurani tukuy kay pachapi imaymana tawa chakiyoq animalkunata, mach'aqway hina qasqonpallan puriq animalkunata, hinallataq alton phawaq mana mikhuna animalkunata ima. **7** Hinaspan noqaqa huk rimayta uyarirani khayna nimuwaqta: “Pedro, ¿sayariy, hinaspa chay animalkunata wañuchispa mikhuy!” nimuqta. **8** Chaymi noqaqa contestaspa khaynata nirani: “¿Señor, chay qenlli animalkunapa aychantaqa manan ni hayk'aqpas noqaqa mikhuranichu, *Moisespa escribisqan *leypi mana permissqanrayku!”, nispa. **9** Hinaqtinmi hanaq pachamanta rimamuqta kaqmanta uyarirani khaynata: “Diospa ch'uyanchasqan animalkunataqa, amayá qanqa niychu: ‘mana mikhuna qenlli animalkunan’, nispa”, nimuwaqta.

10 Chay sueñoypi hina visiontaqa kinsa kutikaman rikurani. Chaymantan chay hatun q'eperina hina llikllaqa, hanaq pachaman kaqla oqarisqa karan. **11** Hinaqtinmi chay ratolla kinsa runakuna Jope llaqtapi samakusqay wasiman chayaramuranku. Paykunan Cesarea llaqtamantapacha noqata mashkawaspanku hamuranku. **12** Chaymi *Santo Espirituqa khaynata niwaran: “Ama ishkaspa paykunawan riy”, nispa. Hinaqtinmi kay soqta wawqenchiskunapiwan Cesarea llaqtaman rirayku. Chayaruspaykutaqmi Cornelio runapa wasinman haykurayku. **13** Hinaqtinmi Cornelioqa willawaranku, imaynatas Diospa *angelnin wasinpi rikhurispa khayna nisqanta: “Kunanyá Jope llaqtaman runakunata manday, hinaspa Simonwan sutichasqa

Pedrota qanman pusamunankupaq. **14** Chay Simón Pedro hamuspan qanta, hinallataq familiaykitapas nisunkichis, huchaykichismanta imayna salvasqa kanaykichispaq”, nispa. **15** Chaymi paykunaman willayta qallarishaqtiy, chay ratolla Santo Espirituqa paykunamanpas hamuran, imaynan noqanchismanpas hamuran saynata. **16** Hinaqtinmi noqaqa yuyarirani Señorninchis Jesuspa khayna niwasqanchista: “Bautizaq Juanqa unullawanmi bautizasunkichis. Diosmi ichaqa Santo Espirituta qankunapi kananpaq qosunkichis”, nispa. **17** Chaymi yachani: Diosqa chay runakunamanpas Santo Espiritutan qoran, imaynan noqanchis Israel nacionniyoq runakunamanpas qowaranchis hinata. Saynataqa qowaranchis, Señor Jesucristopi creesqanchisraykun. Chayri, ¿pitaq noqari kani Diospa ruway munasqanta hark'akunaypaqri? nispa.

18 Saynata Pedropa nisqankunata uyarispankun, chay discutinakuq hermanokunaqa, discutisqankumanta upallaspanku, Diosta alabayta qallariranku. Hinaspan anchata admirakuspa khaynata niranku:

—¡Diosqa permitinmi, huk law nacionniyoq runakunapas huchankumanta wanakuspanku, (Jesuspi creespa), wiñay kawsayniyoq kanankupaq! nispa.

Antioquía llaqtapi allin willakuykuna yachachisqankumanta

19 Estebanpa wañusqanpa qepantan, Jesuspi mana creeq Israel *nacionniyoq runakunaqa creyentekunata qatikacharanku, hinallataq ñak'arichiranku ima. Chaymi wakin creyentekunaqa ishkapakuranku Fenicia lawman, wakintaq hatun *lamar qocha ukhupi Chipre sutiyoq *islaman, wakinñataq asta Antioquía llaqtakama chayaranku. Chay risqankupiqqa manan huk law nacionniyoq runakunamanqa Jesusmanta allin willakuykunataqa willarankuchu. Aswanqa Israel nacionniyoq runakunallamanmi chay allin willakuykunataqa willaranku. **20** Ichaqa Chipre islamanta, hinallataq Cirene llaqtamantapas Antioquía llaqtaman riqkunan huk law nacionniyoq runakunamanpas Señor Jesusmanta allin willakuykunata willaranku. **21** Hinaqtinmi kikin Diospuni paykunamanqa atiyta qoran. Chaymi ashka runakunaqa, Jesucristomanta willakusqankupi creeranku.

22 Chaymi Jerusalén llaqtapi tiyaq creyente runakunaqa, Antioquía llaqtapi chaykuna pasasqanta yacharuspanku, Bernabeyta Antioquía llaqtaman mandaranku. **23** Hinaspan Bernabeyqa Antioquía llaqtaman chayaruspa, paykunatapas Dios yanapaqtin, salvasqa kasqankuta rikuran. Chaymi Bernabeyqa anchata kusikuspa, paykunata kallpancharan, Señor Jesuspi tukuy sonqonkuwan confiakuspa, payta allinta kasukuspa kawsanankupaq. **24** Bernabeyqa ancha allin runan karan. Hinaspapas payqa Santo Espirituwanmi hunt'ayusqa, hinallataq allin ñiyniyoq ima karan. Chaymi paypa rimasqanta uyarispanku, ashka runakunaqa Diospi creeranku.

25 Chaymantan Bernabeyqa Saulota mashkaq Tarso llaqtaman riran. **26** Hinaspan Saulota chay llaqtapi tariruspa, Antioquía llaqtaman pusamuran. Chay Antioquía llaqtapin paykunaqa Jesucristopi creeqkunawan enteron watantin huñunakuranku. Hinaspan ashka runakunaman yachachiranku. Hinaqtinmi chay Antioquía llaqtapi tiyaq runakunaqa, Jesucristopi creeq runakunata por primera vez “*cristiano” nispanku, sutichayta qallariranku.

27 Hinallataqmi chay p'unchawkunapiqa Diosmanta willakuq huk *profeta runakunapas Jerusalén llaqtamanta Antioquía llaqtaman riranku. **28** Chay profeta runakunamanta hukninmi Agabo sutiyoq karan. Paymi Santo Espíritu yanapaqtin, kay enteron pachapi ancha muchuy kananmanta willakuran. Chay willakusqanmi cumplikuran, *Roma nación llaqtapi *rey Claudio gobiernashaqtin. **29** Chaymi Antioquía llaqtapi creyentekunaqa acordaranku, Judea provinciapi tiyaq creyentekunaman *ofrendankuta atisqankuman hina apachinankupaq. **30** Chay ofrendankutan Bernabeyman hinallataq Saulomanwan entregaranku. Hinaqtinmi paykunaqa Jerusalén llaqtaman apaspanku, iglesiapi liderkunaman qoranku.

Jacobota wañuchispa, Pedrota carcelman churasqankumanta

12 **1** Chay tiempokunapin *rey *Herodes Agripaqa, Señor Jesucristopi creeq wakin runakunata hap'ichispa ñak'arichiran. **2** Hinaspanmi chay rey Herodes Agripaqa Juanpa wawqen *Jacobota *espadawan

wañuchinankupaq kamachiran. **3** Saynata wañurachiqtinkun, Israel *nacionpi kamachiq runakunaqa kusikuranku. Chayta rikuspanmi, rey Herodes Agripaqa kamachiran, Pedrotapas hap'imuspanku, presota carcelman churanankupaq. Chay p'unchawkunaqa karan mana levadurayoq t'anta mikhunanku fiesta p'unchawkunan. **4** Carcelman churaruspanmi, Pedrotaga chunka soqtayoq soldadokunaman entregaranku. Chay soldadokunaqa tawa grupopi rakisqa karanku turnonpi cuidanankupaq. Hinaspanmi rey Herodesqa piensaran *Pascua fiesta pasaytaña, Pedrota carcelmanta orqochimuspa, Israel nacionniyoq runakunapa ñawpaqninpi juzgasa wañuchinanpaq. **5** Ichaqa carcelpi Pedro kashaqtinmi, Jesucristopi creeq runakunaqa mana dejaspanku, Diosmanta Pedropaq mañakuranku.

Carcelpi Pedro kashaqtin Dios librasqanmanta

6 Huk tutan Pedroqa ishkay soldadokunapa chawpinpi puñusharan, ishkay cadenakunawan alli-allin cadenasqa. Wakin soldadokunañataqmi carcelpa punkunta cuidasharanku. Hinaqtinmi *rey Herodesqa piensasqaqman hina, paqarisnintin p'unchaw Pedrotaga carcelmanta orqomunan karan, saynapi Israel *nacionniyoq runakunapa ñawpaqninpi juzganapaq. **7** Hinaqtinmi qonqayllamanta Diospa *angelnin k'ancharispaga, cárcel ukhupi rikhuriran. Hinaspan chay angelqaga Pedropa waqtanta tupayuspa, rikch'achiran khaynata:

—¡Apurayman hatariy! nispa.

Hinaqtinmi chay ratolla Pedropa makinta watasqanku cadenakunaqa kikillan urmaran. **8** Hinaqtinmi Diospa angelninqaga Pedrotaga niran:

—P'achakuspa husut'aykiwan churakuy, nispa.

Chaymi Pedroqaga angelpaga nisqaqman hina ruwaran.

Saynallataqmi Diospa angelninqaga Pedrotaga nillarrantaq:

—Capaykiwan churakuspayki qepayta hamuy, nispa.

9 Chaymi Pedroqaga angelpaga qepanta riran. Ichaqa manataqmi chay angelpaga cheqaga pusasqantaqaga yacharanchu. Aswanmi payqaga piensaran sueñoyninpi huk *visionta rikunallanpaq. **10** Saynata rishaspankun cuidaqninku primer kaq grupo soldadokunaga ñawpaqninta, hinallataq cuidaqninku ishkay

kaq grupo soldadokunapa ñawpaqninta pasaranku. Hinaspan calleman lloqsiq fierromanta ruwasqa chay carcelpa hatun punkunman chayaruqtinku, chay hatun punkuqa kikillan kicharikuran. Hinaqtinmi calleman lloqsispa, huk cuadrata hina rishaqtinku, qonqayllamanta Diospa angelninqa Pedrota sapallanta saqeruran. **11** Hinaqtinmi Pedroqa chaykuna cheqaq kasqanta chayraq cuentata qokuran. Hinaspan khaynata niran:

—Kunanmi ichaqa yachani Diosqa angelninta librawananpaq mandamusqanmanta. Chaymi noqaqa cheqaqtapuni yachani, rey Herodes Agripapa preso churawasqanmanta, hinallataq Israel nacionniyoq llaqtamasiy runakunapa makinmantawan Dios librawasqanta, nispa.

12 Chaymantan Pedroqa cuentata qokuspa, *Mariapa wasinman riran. Kay Mariaqa *Juan Marcospa mamitanmi karan. Paypa wasinpin Señor Jesucristopi creeq ashka runakunaqa huñunasqa kasharanku. Hinaspan Diosmanta Pedropaq mañakusharanku. **13** Pedroñataqmi ichaqa chay huñunakusqanku wasipa punkunta tocan. Chaymi chay wasipi serviq Rode sutiyoq sipasqa, pis kasqanta qawaq lloqsimuran. **14** Hinaspan chay sipasqa Pedropa vozninta uyariruspa reqsiruran Pedro kasqanta. Chaymi chay sipasqa anchata kusikuspa, punkuta mana kicharanchu. Aswanmi wasi ukhuman correyllaña kutiyuspa, chaypi kaq runakunaman willaran, Pedro punkupi kasqanmanta. **15** Chaymi wasi ukhupi kaqkunaqa chay sipasta niranku:

—¡Qanqa icha locayarunki! nispanku.

Hinaqtinmi chay sipasqa niran:

—Payqa Pedropunin, nispa.

Chaymi paykunaqa niranku:

—Manan Pedroqa kanmanchu, alman imapashchá, nispanku.

16 Ichaqa Pedroñataqmi hawapi kaspa, yapa-yapamanta punkuta tocamuran. Hinaqtinmi paykunaqa punkuta kichamuspa, Pedrota rikururanku. Hinaspan anchata admirakuranku. **17** Hinaqtinmi Pedroqa chay wasiman haykuspa, makinwan señaschaspalla paykunata upallachiran. Hinaspan carcelmanta imaynatas Dios orqomusqanmanta paykunaman willaran. Hinaspapas nillarantaqmi khaynata:

—Rispaykichisyá *Jacoboman, hinallataq llapan creyentekunamanpas willamuychis, nispa.

Saynata niruspanmi Pedroqa, chay wasimanta lloqsispa, huk lawman riran.

18 Achiqaramuqtintaqmi, Pedrota carcelpi cuidaq soldadokunaqa huk ch'aqwata ruwaranku. Ichaqa manataqmi ni mayqenninkupas Pedrota imas pasasqanta, nitaq ni maypi kasqantapas yacharankuchu. **19** Hinaqtinmi *rey Herodesqa Pedrota mashkamunankupaq soldadokunata kamachiran. Ichaqa mana tarimuqtinkun, rey Herodesqa chay tuta cuidaq soldadokunata allí-allinta tapupayaran. (Ichaqa chay soldadokuna mana allinta contestaqtinkun), paykunataqa wañuchimunankupaq kamachiran. Chaymantan Herodesqa *Judea *provincia lawmanta Cesarea llaqtaman riran. Hinaspan chaypi huk tiempo tiyaran.

Rey Herodespa wañusqanmanta

20 *Rey *Herodes Agripaqa nishu phiñasqan kasharan Tiro llaqtayoq runakunapaq, hinallataq Sidón llaqtayoq runakunapaqwan ima. Chaymi chay llaqtakunamanta huk grupo runakunaqa, Blasto sutiyoq runawan parlaq riranku. Blastoqa rey Herodespa *palacio wasinpi kamachiq runan karan. Hinaspan chay grupopi hamuq runakunaqa, sumaqlata Blastowan amigota armaranku. Hinaspan Blastotaqa khaynata niranku:

—Noqaykuqa manan rey Herodeswanqa peleayta munaykuchu, paypa llaqtanmanta tukuy kawsaykunata rantisqaykurayku, nispanku.

Saynata parlaruspankun paykunaqa Blastoman sobornaranku.

Chaymi Blastoqa ruegoaran rey Herodesta, paykunata palacio wasinpi chashkinanpaq. **21** Hinaqtinmi rey Herodesqa chay Tiro llaqtayoq, hinallataq Sidón llaqtayoq runakunata citaran, huk p'unchaw paykunawan parlananpaq. Chay p'unchaw chayaramuqtinmi, rey Herodesqa allinnin sumaq p'achanwan churakuran. Hinaspan allin sumaq *trononpi tiyayuspa, qarillaña chay runakunaman rimariran.

22 Hinaqtinmi rey Herodespa rimasqanta uyarispanku, chaypi kaq runakunaqa altota qaparispá khaynata niranku:

—¡Kaypiqa diosmi rimamushan, manan runachu! nispanku.

23 Chay nisqankuta uyarispanmi, rey Herodes Agripaqa Dios hina creekuspa qarillaña karan. Chaymi chay ratolla Diospa *angelnin chay rey Herodestaqa k'iriran, Diosta mana hatunchasqanrayku. Hinaqtinmi rey Herodes Agripaqa anchata onqospa, urukunapa mikhusqan wañuran.

24 Ichaqa Diospa palabranqa astawanmi tukuy lawkunapi willasqa karan.

25 Hinaqtinmi Bernabeyqa Saulopiwan, Jerusalén llaqtapi ruwanankuta tukuruspanku, *Juan Marcosta pusayukuspanku, Antioquía llaqtaman kutipuranku.

Saulowan Bernabeypiwan primer kaq viajeman risqankumanta

13 **1** Antioquía llaqtapi kaq iglesiapin karan Diosmanta willakuq *profetakuna, hinallataq Diosmanta yachachiqkuna ima. Paykunan karanku: Bernabé, Negrowan sutichasqa *Simón, Cirene llaqtamanta Lucio, Saulo, hinallataq Manaén; kay Manaenqa *rey *Herodes Antipaswan kushka wiñaqmi karan. **2** Paykunan Diosta adoraspanku, hinallataq ayunaspanku ima huk p'unchaw kasharanku. Hinaqtinmi *Santo Espirituqa khaynata niran:

—Qankunamanta akllaychis Bernabeyta hinallataq Saulotawan. Paykunatan noqaqa akllarani, (karu *nación llaqtakunaman rispanku), noqamanta allin willakuykunata willamunankupaq, nispa.

3 Chaymi paykunaqa ayunayta, hinallataq Diosmanta mañakuytawan tukuruspanku, Bernabeypa umanman, hinallataq Saulopa umanmanwan makinkuta churaranku. Hinaspan Diosmanta paykunapaq mañapuspa, despedipuranku.

Bernabeywan Saulopiwan Chipre nación llaqtapi predicaspankumanta

4 *Santo Espiritupa mandasqanmi Bernabeyqa Saulopiwan Diosmanta willakuq riranku. Hinaspan paykunaqa Seleucia llaqtaman primerta chayaranku. Chay llaqtamantataqmi huk *barcopi lloqsiranku, *lamar qochapa chawpinpi Chipre sutiyoq *islaman rinankupaq. **5** Rishaspankutaqmi chayaranku

Chipre islapi Salamina sutiyoq llaqtaman. Chaypin Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunaman haykuspanku, Israel *nacionniyoq runakunaman Diosmanta allin willakuykunata willaranku. *Juan Marcostaqmi paykunata yanapaspa riran.

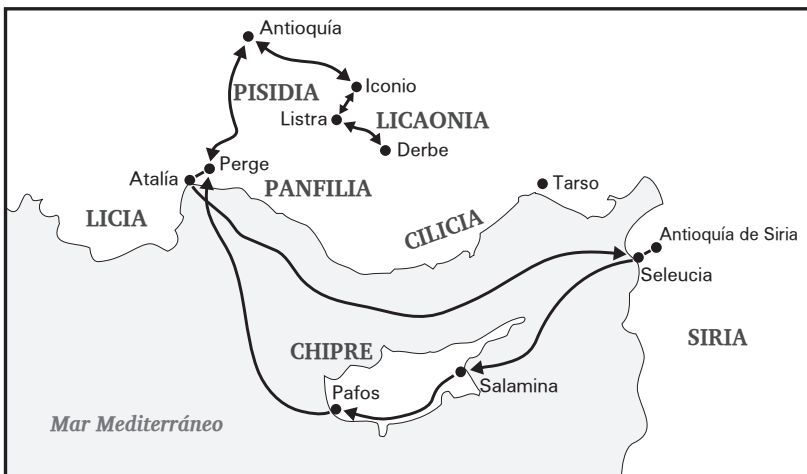
6 Chaymantan paykunaqa enteron Chipre islapi puriranku; hinaspan Pafos llaqtaman chayaranku. Chay llaqtapin huk falso *profeta Barjesús sutiyoq layqa runawan tuparanku. Payqa Israel nacionmantan karan. Paymi chaypi tiyaq runakunaman llullakuspa niran:

—Diosmantan noqaqa rimashani, nispa.

7 Chay layqa runaqa Chipre islapi llaqtakunata kamachiq *prefecto Sergio Paulopa amigonmi karan. Chay prefectoqa ancha yachayniyoq runan karan. Paymi Diospa palabrantayariyta munaspa, Bernabeyta Saulotawan waqyachimuran.

8 Ichaqa chay Barjesús Elimaswan sutichasqa layqa runaqa, manan munaranchu kamachiq prefecto Sergio Paulo, Diospa palabrantayarispa, Jesucristopi creenanta. 9 Hinaqtinmi Pablowan sutichasqa Sauloqa, Santo Espiritupa atiyinwan hunt'asqa kaspa, chay layqa runata allinta qawayuspa, khaynata niran:

10 —¡Diablopa wawan llulla runa! ¡Qanmanqa manan gustasunkichu allin ruwayqa! Qanri, ¿hayk'aqkamataq

Apóstol Pablopa primer kaq viajasqan

(Hechos 13.4–14.28)

Diosmanta falsota yachachispayki runakunatari engañankí? **11** Kunanmi qanta Dios castigasunki. Chaymi ñawsayaspa intipa k'anchaynintapas mana huk tiempo rikunkichu, nispa.

Saynata nirullaqtinmi, Elimas Barjesús sutiyoq layqa runaqa ñawsayapurán. Chaymi payqa makinmanta pillapas aysarinanpaq mashkaran. **12** Chay layqa runapa ñawsayasqanta rikuruspanmi, chay kamachiq prefecto Sergio Pauloqa Jesucristomanta allin willakuykunata uyarispa, anchata admirakuran. Hinaspan payqa Señor Jesucristopi creeran.

**Pisidia law Antioquía llaqtapi Pablowan
Bernabeypiwan predicasqankumanta**

13 Pafos nisqa sutiyoq llaqtapin Pabloqa paywan riqkunapiwan wicharanku huk *barcoman. Hinaspan paykunaqa Panfilia *provincia lawpi Perge nisqa sutiyoq llaqtaman chayaranku. Chay llaqtaman chayaruqtinkun, *Juan Marcosqa paykunata abandonaspa, Jerusalén llaqtaman kutinpurán. **14** Paykunañataqmi chakillapi viajaranku Pisidia provincia lawpi Antioquía llaqtakama. Chaypin sábado p'unchawpi riranku Diosmanta yachachina *sinagoga wasiman. Hinaspan chaypi tiyayuranku. **15** Hinaqtinmi Diosmanta yachachina sinagoga wasipi, *Moisespa escribisqan *leykunamanta, hinallataq ñawpaq *profetakunapa escribisqankunatawan ima huk runa leeran. Leeyta tukuruqtintaqmi, chay sinagoga wasipi kamachiq jefekunaqa, Pablota Bernabeytawan invitaranku, khaynata nispanku:

—Wawqeykuna, imallapas ninaykichispaq kashan chayqa, kunanyá niwayku hinaspa kallpanchawayku, nispa.

16 Chaymi Pabloqa sayarispa, upallanankupaq makinwan señascharan. Hinaspan paykunata niran:

—Israel *nacionniyoq llaqtamasiykuna, hinallataq huk law nacionniyoq kashaspa Diosta khuyakuq runakuna, llapallaykichisyá uyariwaychis. **17** Israel nacionpa Diosninmi ñawpaq abuelonchiskunata akllaran, huk hatun nación llaqta kanankupaq. Chaymi paykunaqa *Egipto nacionpi extranjero runakuna hina kawsashaspanku anchata miraranku. (Hinaqtinmi chay Egipto nacionpi kamachiqkunaqa, paykunata

*esclavomanta sirvichikuranku). Saynata sufrishaqtinkun, Diosqa ancha atiyinwan Egipto nacionmanta paykunata orqomuran. **18** Hinaspan tawa chunka wata hina ch'inñeq lugarkunapi purispa, Diosta mana kasukushaqtinkupas, Diosqa paykunata yanaparan. **19** Chaymantan Diosqa Canaán lawpi qanchis nacionkunata chinkachiran. Hinaspan chay allpata huk herenciata hina Israel nacionniyoq llaqtamasinchis runakunaman qoran. **20** Llapan chaykunaqa tawa pacha pishqa chunka watapin pasaran. Chaymantan Diosqa Israel nacionniyoq llaqtamasinchis runakunaman *juezkunata qoran asta profeta Samuelkama. Chay juezkunan Israel nacionninchista gobiernaranku. **21** Chaykuna pasaruqtinmi, Israel nacionniyoq llaqtamasinchis runakunaqa huk *reyta mañakuranku. Chaymi Diosqa paykunaman huk reyta qoran. Paymi karan Saúl; papanpa sutintaqmi karan Cis. Cisqa Benjaminpa hatun ayllunmantan karan. Hinaspan Saulqa Israel nacionninchispi rey kaspas, tawa chunka wata gobiernaran. **22** Chaymantan Diosqa rey Saulta rey kasqanmanta qarqoran. Hinaspan paypa rantinta rey kananpaq, Davidta churaran. Chay rey Davidmantan Diosqa khaynata niran: “Noqaqa anchatan munakuni Isaipa wawan Davidtaqa. Payqa noqapa munasqayman hinan kawsan. Chaymi noqapa munasqayman hina imatapas ruwanqa”, nispa. **23** Hinaspan Diosqa prometesqanman hina, Davidpa mirayninmanta Jesusta mandamuran. Paymi Israel nacionniyoq runakunata salvananpaq hamuran. **24** Ichaqa Jesús manaraq yachachiyta qallarishaqtinmi, Bautizaq Juan hamuspa yachachiran. Hinaspan Juanqa Israel nacionniyoq runakunaman willaran huchankumanta wanakuspa, Diosman kutirikuspanku, unupi bautizachikunankupaq. **25** Hinaspanmi Bautizaq Juanqa manaraq wañushaspa, Israel nacionniyoq runakunata khaynata niran: “Qankunari, ¿pi kanaypaqtaq piensankichís? Manan noqachu Diosmanta Hamuq Salvadorqa kani. Aswanmi payqa qepayta hamushan. Paypa ñawpaqninpiqa manan noqaqa paymanta más importantechu kani. Chaymi noqaqa husut'anpa watullantapas mana pashkanaypaq hinachu kani”, nispa.

26 Abrahampa mirayninmanta wawqeykuna, hinallataq Diosta kasukuq huk law nacionniyoq runakunapas, llapallaykichisyá uyariwaychis. Diosmi kay allin willakuytaqa

yachachiwanchis, llapallanchis salvasqa kananchispaq.

27 Ichaqa Jerusalén llaqtapi tiyaq runakunapas, hinallataq chay llaqtapi jefekunapas, manan yacharankuchu pis Jesús kasqantaqa. Hinaspapas paykunaqa, sapa sabadonmi Jesusmanta ñawpaq *profetakunapa escribisqanta leeranku. Ichaqa saynata leeshaspankupas, manan paykunaqa entienderankuchu. Aswanmi Jesustaqa wañunanpaq sentenciaranku. Saynapin profetakunapa nisqan cumplikuran.

28 Jerusalén llaqtapi tiyaq runakunaqa manan Jesuspiqa ni ima culpatapas wañunanpaq hinaqa tarirankuchu. Aswanmi paykunaqa gobernador Poncio *Pilatota mañakuranku, Jesusta wañuchinanpaq.

29 Saynapin Jesusmanta profetakunapa tukuy ima escribisqankuna cumplikuran. Chaykuna cumplirukuqtinmi, Jesuspa cuerponta cruzmanta urayachispa, sepulturapi p'ampamuranku. **30** Ichaqa Diosmi Jesustaqa kawsarichimuran. **31** Hinaspan Jesusqa llapallan discipulonkunaman ashka p'unchaw rikhuriran. Paykunaqa Jesusta manaraq wañuchishaqtinkun, *Galilea lawmanta Jerusalén llaqtaman Jesuswan kushka hamuranku. Chaymi paykunaqa chay tukuy imakuna pasasqanmanta, llapallan runakunapaq testigokuna kanku.

32 Chaymi noqaykuqa Diosmanta allin willakuykunata qankunaman willashaykiku. Diosqa ñawpaq abuelonchiskunamanmi prometeran, huk Salvadorta mandamunanpaq. (Chay Salvadormi huchanchiskunamanta salvawananchispaq hamuran). **33** Chaymi Diosqa Jesusta kawsarichimuspa, kunan tiempopi ña cumplirunña ñawpaq abuelonchiskunaman prometesqanta. Chay kawsarichimusqanmantan ishka kay kaq Salmospi nishan khaynata:

“Qanqa wawaymi kanki.

Qantan kunan kawsarichimuyki”, nispa [*Salmos 2.7*].

34 Chaymi Diosqa Jesuspa cuerponta kawsarichimuran, sepulturapi ama ismunanpaq. Chaymantan Bibliapi khaynata nishan:

“Rey Davidman prometesqaykunatan qankunapi cumplisqa”, nispa [*Isaías 55.3*].

35 Chaymi Salmos libropipas nillashantaq khaynata:

“Mana ni ima huchayoq ch'uya siervoykipa cuerpontaqa manan sepulturapiqa saqenkichu, chaypi ismunanpaqqa”, nispa [*Salmos 16.10*].

36 Davidqa wiñay masinkunatan yanaparan. Hinaspan Diospa kamachisqankunatapas cheqaqtapuni kasukuran. Ichaqa wañuruqtintaqmi abuelonkunata p'ampasqanku lugarpi paytaqa p'amparanku. Chaypitaqmi cuerponpas ismupuran. (Chayraykun noqanchisqa yachanchis, rey Davidqa mana kikinmanta rimasqanta). **37** Jesustan ichaqa Dios kawsarichimuran; chaymi cuerponpas sepulturapiqa mana ismuranchu. **38** Wawqeykuna, kay willakusqaykunatayá allinta entiendeychis: Jesucristopi creespallan noqanchisqa tukuy huchanchiskunamanta perdonasqa kasunchis. **39** Ichaqa manan Moisespa escribisqan leykunapi confiasqanchisraykuchu perdonasqaqa kanchisman. Aswanqa pipas Jesucristopi creeq runakunallatan, Diosqa huchankumanta perdonanqa. **40** Saynaqa cuidakuychisyá, Diosmanta willakuq ñawpaq *profetakunapa willakusqanman hina qankunawan ama pasanpaq. Chay profetakunan khaynata niranku:

41 “¡Diosmanta asikuspa burlakuq runakuna, uyariychis! Qankunaqa admirakuspayá chinkaychis. Noqaqa tiempo chayamuqtinmi, qankunapa mana hayk'aq rikusqaykichis ruwaykunata ancha admirakuypaq ruwasaq. (Hinaqtinmi qankunaqa noqapi mana creesqaykichisrayku, ancha castigasqa kankichis”), nispa [*Habacuc 1.5*].

42 Chaykunata rimayta tukuruspanmi, Pabloqa Bernabeypiwan Diosmanta yachachina *sinagoga wasimanta lloqsiranku. Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa Pablota Bernabeytawan valekuranku, huknin kaq sabadotawan kutimuspanku, chay willakusqankumanta paykunaman astawan yachachinankupaq. **43** Hinaspan Israel nacionniyoq runakuna, hinallataq Diospi creeq huk law nacionniyoq runakunapas, Pablota Bernabeytawan compañaranku. Hinaqtinmi Pabloqa Bernabeypiwan chay compañaq runakunata kallpancharanku, Diospi confiyata ama ni hayk'aqpas dejanankupaq.

44 Hinaqtinmi chay huknin sábadó p'unchaw chayaramuqtin, ashka runakunaqa Diosmanta yachachina sinagoga wasipi huñunakuranku, Diospa palabranta uyarinankupaq. **45** Ichaqa Israel nacionniyoq runakunañataqmi Diosmanta yachachina sinagoga wasipi ashka runakuna huñunakamusqanta rikuspanku, envidiakuranku. Hinaspan Pablopa yachachisqankunapa contranpi rimaspanku, payta k'amiranku. **46** Hinaqtinmi Pabloqa Bernabeypiwan mana manchakuspanku, khaynata rimaranku:

—Noqaykupa obligacionniyuqa primerta qankuna Israel nacionniyoq runakunaman Diospa palabramanta willanaykun. Ichaqa manan qankunaqa Diospa palabran uyariytaqa, nitaq wiñay kawsayniyoq kaytapas munankichishchu. Chayraykun Diospa palabramantaqa huk law nacionniyoq runakunaman aswan willamusqaku. **47** Diosmi khaynata kamachiwaranku:

“Qantan akllarayki, huk law nacionniyoq runakunapaq huk k'anchay hina kanaykipaq.

Saynapi enteron mundontinpi tiyaq runakunaman kay allin willakuykunamanta willamunaykipaq”, nispa
[Isaías 42.6].

48 Chayta uyarispankun, huk law nacionniyoq runakunaqa anchata kusikuranku. Hinaspan khaynata niranku:

—Diospa palabranqa ancha allinmi, nispanku.

Saynapin Diospa akllasqan kaq runakunaqa, wiñay kawsayniyoq kanankupaq, Jesucristopi creeranku.

49 Hinaspan enteron chay llaqtakunapi Diospa palabramanta willaranku. **50** Ichaqa Israel nacionniyoq wakin runakunaqa, Pablopa hinallataq Bernabeypa contranpi sayarinankupaqmi, allin respetasqa warmikunata, hinallataq allin reqsisqa qarikunatawan yachachiranku, ch'aqwata hatarichinankupaq. Chaymi chay runakunaqa Pablopa hinallataq Bernabeypa contranpi karanku. Hinaspan chay llaqtankumanta qarqoranku. **51** Saynata qarqoqtinkun, Pabloqa Bernabeypiwan husut'ankuman allpa ratamuqtapas paykunapa contranpi thaptiranku. Hinaspan chaymanta Iconio llaqtaman riranku. **52** Ichaqa Jesucristopi chayraq creeq runakunañataqmi, Antioquía llaqtapi qepakuranku. Hinaspan paykunaqa kusionqallaña, hinallataq Santo Espirituwan hunt'asqa ima karanku.

**Pablowan Bernabeypiwan Diospa palabranmanta
Iconio llaqtapi predicasqankumanta**

14 1 Iconio llaqtaman chayaruspankun, Pabloqa Bernabeypiwan Diosmanta yachachina *sinagoga wasiman costumbrenkuman hina haykuranku. Chaypin Señor Jesusmanta runakunaman willaranku. Hinaqtinmi Israel *nacionniyoq ashka runakunaqa, hinallataq huk law nacionniyoq ashka runakunapas Jesuspi creeranku. 2 Ichaqa Jesuspi mana creeq Israel nacionniyoq runakunañataqmi, wakin huk law nacionniyoq runakunata yachachiranku, creyentekunapa contranpi sayarinankupaq. 3 Chaykuna pasashaqtinpas huk tiempon Pabloqa Bernabeypiwan chay Iconio llaqtapi qepakuranku. Hinaspan Diospi anchata confiaspanku, hinallataq mana ni pitapas manchakuspanku, Diospa khuyakuyninmanta runakunaman willaranku. Hinaqtinmi Diosqa paykunaman atiyta qoran, ancha admirakuypaq milagrokunata ruwanankupaq. 4 Hinaqtinmi Iconio llaqtayoq wakin runakunaqa Israel nacionniyoq runakunapa favorninpi karanku. Wakinñataqmi ichaqa *apóstol Pablopa, hinallataq Bernabeypa favorninpi karanku. Chayraykun chay Iconio llaqtapi tiyaq runakunaqa mana acuerdopi kaspanku, dividisqa karanku. 5 Hinaqtinmi Israel nacionniyoq wakin runakunaqa, huk law nacionniyoq wakin runakunapiwan, hinallataq autoridadninkupiwan ima, acuerdoman haykuranku, Pablota Bernabeytawan maltrataspa, rumiwan p'anaspa wañuchinankupaq. 6 Chayta yacharuspankun, Pabloqa Bernabeypiwan ishkapakuranku Licaonia lawpi Listra llaqtaman, Derbe llaqtaman, hinallataq chay enteron muyuriqninpi llaqtakunamanwan ima. 7 Hinaspan chay llaqtakunapipas Jesucristomanta allin willakuykunata runakunaman willaranku.

Pablota Listra llaqtapi rumiwan p'anasqankumanta

8 Listra llaqtapin huk runa nacesqanmantapacha mana hayk'aq puriq karan. Paymi tiyasqanmanta, 9 Pablopa rimasqanta uyarisharan. Hinaqtinmi Pabloqa cuentata qokuran, chay mana puriq runaqa sanoyananpaq Jesucristopi

confiasqanta. **10** Chaymi Pabloqa altota rimaspa, chay runata khaynata niran:

—¡Sayariy! nispa.

Hinaqtinmi chay mana puriq runaqa, saltarisparaq puriyta qallariran. **11** Hinaqtinmi Pablopá ruwasqanta rikuspanku, chaypi kaq runakunaqa Licaonia rimayninkupi qapariranku khaynata:

—¡Kunanmi dioskuna, runaman tukuruspa, noqanchisman visitamuwashanchis! nispanku.

12 Hinaspan paykunaqa, Bernabeyta diosninkupa sutin Jupiterwan suticharanku. Pablotataqmi, runakunaman rimapayasqanrayku, huknin diosninkupa sutin Mercuriowan suticharanku. *[Nota: Jupitertan griego rimaypi niranku Zeus, nispanku. Mercuriotañaataqmi griego rimaypi niranku Hermes, nispanku. Chay Grecia nacionniyoq runakunaqa creerankun, chay Jupiterwan sutichasqa diosninku llapallan dioskunamanta aswan más atiyniyoq dios kananpaq. Hinaspapas creellarankutaqmi chay Mercuriowan sutichasqa diosninkupas llapallan dioskunapa partenmanta mensajeta apamuq kananpaq].* **13** Chay llaqtaman haykunapin diosninku Jupiterpa templon karan. Hinaqtinmi chay templonkupi serviq sacerdoteqa, chay templonkupa punkunman torokunata, hinallataq t'ikakunawan ruwasqa *guirnaladakunatawan ima apamuran. Hinaspan llapallan chaypi kaq runakunapiwan huk *sacrificio *ofrendata Bernabeyman Pablomanwan haywayta munaranku, paykunata adoranankupa. **14** Chayta yacharuspankun Pabloqa Bernabeypiwán p'achankutaraq llik'ikuranku chay ruwasqankuwan mana acuerdopi kaspanku. Hinaspan chay huñunakusqankupa chawpinman haykuspa, altota qaparispa khaynata niranku:

15 —¡Runamasiykuna! Qankunari, ¿imanaqtintaq kaykunatari ruwashankichís? Noqaykuqa manan dioskunachu kayku; aswanqa qankuna hina runallan kayku. Chaymi valekuykiku, kay mana valeq costumbrekuna ruway munasqaykichista ama ruwanaykichispaq. Aswanqa cheqaq kawsaq Diospi creeychis. (Hinaspa payllamanta mañakuychis, huchaykichista perdonasunaykichispaq). Paymi unancharan hanaq pachata, kay pachata, *lamar qochata, hinallataq

chaykunapi llapallan kaqkunatapas. **16** Ichaqa ñawpaq tiempokunapiqa Diosqa permitiranmi, munasqankuta ruwaspa runakuna purinankuta. **17** Saynata kawsashaqtinkupas, Diosqa pis kasqantan runakunawanqa reqsichikuran, runakunapa favorninpi allin kaqkunata ruwasqanrayku. Chayraykun Diosqa parata parachimuran, plantakunatapas tiempollanpi ruruchiran, rurunta mikhuspanku llapallan runakuna kusikunankupaq, nispa.

18 Ichaqa Pablowan Bernabeywan chaykunata nishaqtinkupas, chay runakunataqa sasatan atajaranku chaykuna ruwanankumantaqa. Chayraykun chay sacrificio kunataqa, manaña paykunamanqa ofrecerankuñachu.

19 Chaykunapa pasasqanpa qepanmanmi chay Listra llaqtaman chayamuranku Israel nacionniyoq runakuna, Antioquía llaqtamanta, hinallataq Iconio llaqtamantawan ima. Paykunan chaypi kaq runakunata convencechiranku, Pablopa contranpi sayarinankupaq. Chaymi chay Listra llaqtayoq runakunaga Pablota rumiwan p'anaranku. Wañusqaña kananpaq piensaspankutaqmi, paykunaga llaqtapa waq lawninman aysaspa, wikapamuranku. **20** Ichaqa Jesucristopi creeq runakunan, Pablota muyuriykuranku. Hinaqtinmi Pabloqa chay ratolla hatarispa, kaqmanta chay llaqtaman haykuran. Chaymantan paqarisnintin p'unchawtaña Bernabeypiwan kushka Derbe nisqa llaqtaman riranku.

21 Pabloqa Bernabeypiwanmi Derbe llaqtapipas allin willakuykunata Jesucristomanta willakuranku. Chaymi ashka runakunaga Jesucristopi creeranku. Chaymantan paykunaga kutimuranku Listra llaqtaman, Iconio llaqtaman, hinallataq (Pisidia lawpi) Antioquía llaqtamanwan ima. **22** Chay llaqtakunapin Pabloqa Bernabeypiwan Señor Jesucristopi creeq runakunaman visitaranku. Hinaspan Señor Jesucristopi creeqkunata kallpancharanku, iñiyninkupi ama chiriyankupaq. Hinaspan paykunata khaynata niranku:

—Noqanchisqa, Diospi creesqanchisraykun, hanaq pachaman haykunanchispaqqa ñak'arisunpuni, nispa.

23 Saynallataqmi paykunaga sapankama *iglesiakunapi Diospi allinta creeq liderkunata akllaspa churaranku. Hinaspan paykunaman makinkuta churayuspa, Diosmanta

mañapuranku, paykunata tukuy imapi Dios yanapananpaq. Chay liderkunataqa churaranku ayunaspa, hinallataq Diosmanta mañakuspa iman.

Siria provincia lawpi Antioquía llaqtaman kutisqankumanta

24 Chaymantan Pabloqa Bernabeypiwan pasaranku Pisidia *provincia lawninta, asta Panfilia provincia lawman chayanankukama. **25** Hinaspan Jesucristomanta chaypipas allin willakuykunata willaranku, primertaqa Perge llaqtapi, chaymantataq Atalia llaqtapi. **26** Chaymantan Pabloqa Bernabeypiwan, huk *barcoman wichaspa, Siria provincia lawpi Antioquía llaqtaman kutipuranku. Chay Antioquía llaqtapi creyentekunan Pablopaq hinallataq Bernabeypaqwan ñawpaqaraq Diosmanta mañapuranku. Hinaqtiinmi paykunaqa chay encargota cumpliranku, Jesucristomanta allin willakuykunata ashka nación llaqtakunapi allinta willakuspanku. **27** Hinaqtiinmi Pabloqa Bernabeypiwan chay Antioquía llaqtaman chayaramuspanku, Jesucristopi creeq runakunawan huñunakuranku. Hinaspan Pabloqa Bernabeypiwan chay Antioquía llaqtapi hermanokunaman willaranku, predicaqtinku imakunatas Diospa ruwasqanmanta, hinallataq imaynatas huk law nacionniyoq runakunapas Diospi creesqankumantawan ima. **28** Hinaspan Pabloqa Bernabeypiwan chay llaqtapi unay tiempo qepakuranku, Señor Jesucristopi creeqkunawan kushka.

Jerusalén llaqtapi huñunakusqankumanta

15 **1** Chay p'unchawkunapin *Judea *provincia lawmanta wakin runakuna, Antioquía llaqtaman chayamuranku. Paykunan Señor Jesuspi creeqkunata yachachiranku khaynata:

—Salvasqa kanaykichispaqqa *Moisespa escribisqan *leykunaman hinan *circuncisión costumbreta ruwachikunaykichis, nispanku.

2 Hinaqtiinmi Pabloqa Bernabeypiwan mana acuerdopichu karanku chay Judea lawmanta hamuq runakunapa sayna yachachisqankuwan; hinaspan paykunawan k'araqta discutiranku. Chaykuna pasasqanta yachaspankun chay

Antioquía llaqtapi creyentekunaqa Pablota Bernabeytawan waqyachiranku, Jerusalén llaqtaman rispa, chaypi kaq *apostolkunawan, hinallataq *iglesiapi liderkunapiwan chay circuncisión costumbremanta allinta parlamunankupaq. Chaymi Pabloqa Bernabeypiwán hinallataq huk creeq masinkunapiwan Jerusalén llaqtaman riranku.

3 Hinaspan Antioquía llaqtapi kaq iglesiapa mandasqan, chay Antioquía llaqtamanta Jerusalén llaqtaman riranku. Hinaspan paykunaqa Fenicia lawninta, hinallataq *Samaria provincia lawninta pasaspanku, chay llaqtakunapi creyentekunaman willaranku, huk law nacionniyoq runakunapas Jesucristopi creesqankumanta. Chayta uyarispankun Jesucristopi creeqkunaqa anchata kusikuranku.

4 Chaymantan Pabloqa Bernabeypiwán Jerusalén llaqtaman chayaranku. Hinaqtinmi iglesiapi creyentekuna, apostolkuna, hinallataq iglesiapi liderkuna ima paykunata chashkiranku. Chaypin Pabloqa Bernabeypiwán paykunaman willaranku, imaynatas Diosqa paykunantakama tukuy imakuna ruwasqanmanta. **5** Ichaqa Jesucristopi creeq wakin *fariseo religionniyoq runakunan, sayarispanku khaynata niran:

—Necesariopunin chay huk law nacionniyoq creyente runakunapas *circuncisión costumbreta ruwachikunankupaqqa, saynapi Moisespa escribisqan leykunata cumplinankupaq, nispanku.

6 Chaymi apostolkunaqa, iglesiapa liderninkunapiwan ima, huñunakuranku, chay circuncisión costumbremanta allinta parlanankupaq. **7** Ichaqa unay ratoñan discutinakuspa parlaranku. Hinaqtinmi Pedroqa tiyasqanmanta sayarispa, khaynata niran:

—Wawqeykuna, qankunapa yachasqaykichisman hinan, Diosqa qankuna ukhumanta noqataqa akllawaran, huk law nacionniyoq runakunaman rispay, Jesusmanta allin willakuykunata willamunaypaq, saynapi paykunapas uyarispanku Jesucristopi creenankupaq. **8** Diosqa llapallan runakunapa sonqonta reqsispan, huk law nacionniyoq runakuna kashaqtinkupas, paykunata chashkiran. Hinaspan paykunamanpas *Santo Espiritunta qoran, imaynan

noqanchismanpas qowaranchis chay hinata. Saynata ruwaspanmi, noqanchisman rikuchiwaranchis paykunapas Diospa wawankuna kasqankuta. **9** Diosqa noqanchis Israel nacionniyoq runakunatapapas, hinallataq huk law nacionniyoq runakunatapapas igualtan munakuwanchis. Chaymi paykunatapapas llapan huchankuta Diosqa perdonaspa, sonqonkuta ch'uyancharan paypi ñiqtinku. **10** Chayri, ¿imanaqtintaq Diospa contranpiri chaykunata ruwayta munashankichís? ¿Imanaqtintaq huk law nacionniyoq runakunatapapas Moisespa escribisqan leykunata kasukunankupaqri obligayta munashankichís? Ichaqa manan ñawpaq abuelonchiskunapas, Moisespa escribisqan leykunataqa cumpliyta atirankuchu, nitaqmi noqanchispas cumpliytaqa atiranchishchu. Chay costumbrekunaqa llasallaña yugo hinan noqanchispaqqa karan. **11** Ichaqa Señor Jesucriston anchata khuyakuwanchis. Chaymi payqa, paypi creesqanchisrayku, tukuy huchanchiskunamanta gratislla salvawaranchis. Saynallataqmi huk law nacionniyoq runakunapas salvasqa kanku Jesucristopi creesqankurayku, nispa.

12 Saynata Pedro rimaqtiinmi, chaypi kaq runakunaqa upallaranku. Hinaqtiinmi Bernabeyqa Pablopiwan paykunaman willaranku, imaynatas Diosqa paykunantakama, huk law nacionniyoq runakuna ukhupi tukuy ima milagrokunata, hinallataq señaalkunatawan ruwasqanmanta. **13** Hinaqtiinmi Pablowan Bernabeypiwan rimayta tukurullaqtinku, (Jesuspa wawqen) *Jacoboga chaypi kaq runakunata, khaynata niran:

—Wawqeykuna, uyariwaychis kay rimasqayta. **14** *Simón Pedroqa ñan willawaranchishña, imaynatas huk law nacionniyoq runakunatapapas Diosqa munakusqanmanta. Hinallataq chay huk law nacionniyoq runakunapas, por primera vez, Diospa wawankuna kanankupaq akllasqanmantawan ima. **15** Chaykunamantan Diosqa ñawpaq *profetankunantakama ña willakuranña khaynata:

16 “Noqa Señorniykichismi kaqmanta kutimusaq.
 Hinaspan ñawpaq kamachikuq *rey Davidpa mirayninta kaqmanta hatarichisaq, Israel nacionniyoq runakunata kamachinanpaq.
 Hinaspan wasinpa perqankunata kaqmanta hatarichisaq, atiyniyoq kananpaq.

17 Hinaqtinmi llapallan nacionkunamanta runakunapas, noqata mashkawaspa, noqaman hamunqaku.

Chaymi chay huk law nacionniyoq runakunaqa noqapi creespanku, wawaykuna kanqaku.

18 Kaykunatan qankunaqa ñawpaqmantapacharaq ña yacharankichishña”, nispa [*Amós 9.11-12*].

19 Chaymi niykichis, huk law nacionniyoq runakunaqa, Diospi creesqankuraykun, (ña Diospa wawankunaña kanku.) Chayraykun paykunataqa manaña obligananchishñachu, leyman hina ñawpaq costumbrenchiskunata ruwanankupaqa.

20 Aswanyá paykunamanqa escribisunchis khaynata:

“Runakunapa ruwasqan *idolokunaman ofrecesqa mikhunataqa aman mikhunkichishchu, waqllikuykunapiqa aman purinkichishchu, yawartaqa aman mikhunkichishchu, nitaq yawarpa pasasqan aychatapas aman mikhunkichishchu”, nispa.

21 Ichaqa kay yachachikuykunamantan, ñawpaqmantaraq llapallan llaqtakunapi Moisespa escribisqan leynintaqa yachachinku, Israel nacionniyoq runakunapa huñunakunanku *sinagoga wasikunapi, sapa samana p'unchawpi leespanku. Chaykunamantan noqanchisqa ña yachanchishña, nispa.

Huk law nacionniyoq creyentekunaman carta apachisqankumanta

22 Chaykunata Jacobo rimayta tukuruqtinmi, *apostolkunaqa, *iglesiapi liderninkunapiwan, hinallataq Jesucristopi llapallan creyentekunapiwan ima acordaranku, Pablowan hinallataq Bernabeypiwan kushka Antioquía llaqtaman ishkay liderkuna rinankupaq. Chaymi akllaranku Barsabaswan sutichasqa *Judasta, hinallataq Silastawan ima.

23 Hinaspan huk cartata paykunawan apachiranku. Chay cartapin khaynata niranku:

“Antioquía llaqtapi kaq khuyasqayku wawqekuna, hinallataq Siria *provincia lawpi kaqkunapas, saynallataq Cilicia provincia lawpi tiyaqkunapas, noqayku apostolkunan, iglesiapi liderkunapiwan, hinallataq llapallan iñiqkunapiwan ima, ancha khuyakuywan llapallaykichista saludamuykichis. Qankunaqa huk law *nacionniyoq kashaspaykichispas,

Jesucristopi creesqaykichisraykun, wawqeyku kankichis.

24 Noqaykuqa uyariykun, kay Jerusalén llaqtamanta wakin creeqmasiniskunaqa qankunaman hamusqankuta.

Hinaspan paykunaqa qankunata kamachisurankichis, *circuncisión costumbreta ruwaspaykichis, *Moisespa *leyninkunata kasunaykichispaq. Ichaqa paykunataqa manan noqaykuqa kamachiraykuchu, chay ñawpaq costumbrekunamanta yachachisunaykichispaqqa.

Paykunaqa chaykunata yachachisuspaykichismi, qankunata aswan ishkayachishasunkichis. **25** Chayraykun noqaykuqa llapallayku acordaspayku, kay Jerusalén

llaqtapi iglesiamanta qankunaman mandamushayku ishkay liderkunata. Paykunan hamunqaku Bernabeypiwan hinallataq Pablopiwan kushka. **26** Bernabeyqa Pablopiwanmi

wañuytapas mana manchakuspanku, Señorinchis Jesucristota allinta kasukuspa servishanku. **27** Chay ishkay

liderkuna mandamusqaykuqa Judasmi Silaspiwan. Paykunan willasunkichis imakunatas noqayku acordaspa, kay cartapi

escribimusqaykumanta. **28** Ichaqa *Santo Espiritupa yanapayninwanmi noqaykuqa allinta qawariyku, chay

ñawpaq mana cumpliy atina costumbrekunata, qankunaqa amaña ruwanaykichispaq. Chay acordasqaykun kaykuna: **29** Runakunapa ruwasqan *idolokunaman ofrecesqa

mikhunataqa aman mikhunkichishchu. Animalkunapa yawarnintaqa aman mikhunkichishchu. Animalkunata

wañuchispa yawarnin mana lloqsiqtinqa aman chay wañusqa yawarniyoq aychataqa mikhunkichishchu, nitaq

kikillanmanta seq'okuq otaq qaqapaq animalkunapa aychantapas aman mikhunkichishchu. Saynallataq

waqllikuykunapipas aman purinkichishchu. Sichus kaykunata mana ruwankichishchu chayqa, allinmi

kankichis. Saynaqa allinllayá kawsakuychis”, nispa.

30 Hinaspan Bernabeywan, Pablopiwan, *Judaswan, hinallataq Silaspiwan ima, Jerusalén llaqtamanta Antioquía

llaqtaman riranku. Chayaruspankun paykunaqa Jesucristopi creeqkunawan huñunakuranku. Hinaspan chay apasqanku

cartata entregaraku. **31** Hinaqtinmi chay Antioquía llaqtapi creyentekunaqa, chay cartata leeruqtinku, chayraq sonqonku

tiyayuran. Chaymi paykunaqa anchata kusikuranku.

32 Saynallataqmi Judaspas Silaspiwan Diosmanta willakuq *profetakuna kasqankurayku, chay Antioquía llaqtapi creyentekunata consuelaranku, hinallataq kallpancharanku ima. **33** Hinaspan Jerusalén llaqtamanta riq liderkunaqa chay Antioquía llaqtapin ashka p'unchawkuna qepakuranku. Chaymantan chay Antioquía iglesiapi creyentekunaqa, ancha kusikuywan despedipuranku. **34** {Ichaqa chay Antioquía llaqtapin Silasqa qepakuran}. **35** Saynallataqmi Pablopas Bernabeypiwan chay Antioquía llaqtapi qepakuranku. Hinaspan Diosmanta yachachispanku, Señor Jesucristomantapas willakuranku wakin creyentekunapiwan ima.

Bernabeywan Pablowan mana acuerdopi kasqankumanta

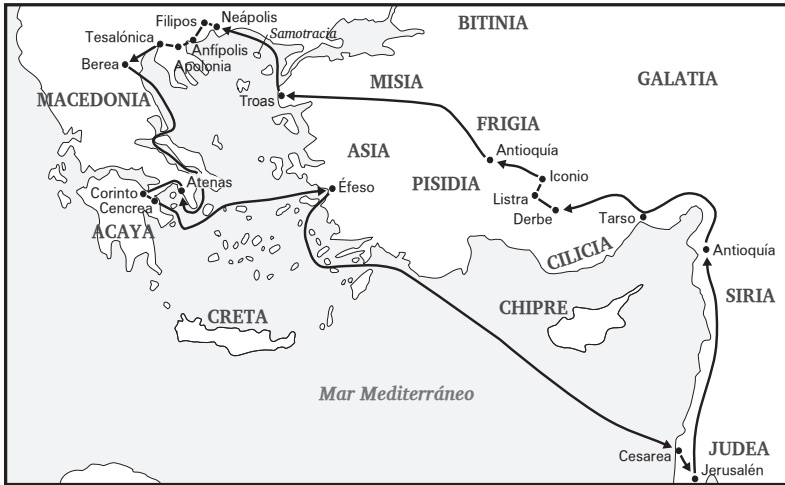
36 P'unchawkuna pasaruqtinmi, Pabloqa Bernabeyta niran: —Hakuchi, kaqmanta kutisunchis Señor Jesucristomanta allin willakuykunata willamusqanchis llaqtakunaman. Hinaspa visitamusunchis Jesucristopi creeqmasinchis runakunata, saynapi imaynas ñiyninku kashan chayta yachanapaq, nispa.

37 Chaymi Bernabeyqa paykunawan kushka *Juan Marcos rinanta munaran. **38** Ichaqa Pabloqa manan munaranchu Juan Marcos paykunawan rinantaqa. Saynataqa piensaran, ñawpaqaraq Panfilia lawpi kashaqtinku, chay Juan Marcosqa paykunata abandonaspa ripusqanraykun. **39** Chaymi Pabloqa Bernabeywan mana acuerdopichu karanku. Hinaspan paykunaqa separanakuranku. Hinaqtinmi Bernabeyqa Marcosllapiwanña Chipre sutiyuq *islaman huk *barcopi riranku.

Pablo ishkay kaq viajeman risqanmanta

40 Pabloqa paywan kushka purinanpaqmi Silasta akllakuran. Hinaqtinmi Antioquía llaqtapi creyentekunaqa Diosmanta paykunapaq mañakuranku, paykunata Dios yanapananpaq, hinallataq cuidananpaq ima. Hinaspan despedipuqtinku, Pabloqa Silaspiwan viajaranku.

41 Paykunaqa rishaspankutaqmi pasaranku Siria *provincia lawninta, hinallataq Cilicia provincia lawninta ima. Hinaspan Diospi creeqkunata kallpancharanku, Jesucristopi astawan confianankupaq.

Apóstol Pablopa ishkey kaq vijasqan

(Hechos 15.40-18.22)

Pablotawan Silastawan Timoteo compañasqanmanta

16 1 Pabloqa Silaspiwanmi Derbe llaqtaman hinallataq Listra llaqtaman chayaranku. Hinaspan chay Listra llaqtapi tariranku Señor Jesucristopi creeq Timoteo sutiyoq joventa. Paypa mamitanpas Jesucristopin creeran. Paymi karan Israel *nacionmanta, papanñataq Grecia nacionmanta. 2 Timoteomantaqa Listra llaqtapi hinallataq Iconio llaqtapi tiyaq creyentekunaqa allintan rimaranku. 3 Chaymi Pabloqa Timoteota viajeman pusayta munaran. Ichaqa Israel nacionniyoq llaqtamasin runakunaqa chay risqanku llaqtakunapiqa llapallankun yacharanku, Timoteopa papanqa Grecia nacionniyoq runa kasqanta. Chaymi Pabloqa Timoteopa contranpi Israel nacionniyoq runakuna ama rimanankupaq, *circuncisión costumbreta paypi ruwaran. 4 Chaymantan paykunaqa pasasqanku llaqtakunapi creyentekunaman rispanku, paykunaman willatamuranku, Jerusalén llaqtapi *apostolkunawan, hinallataq llapallan liderkunawan acordaspa, escribisqankumanta. 5 Chaymi chay llaqtakunapi creyentekunaqa, kallpanchakuspanku, Señor Jesucristopi astawan confiaranku. Hinaqtiinmi ashka runakunaqa Jesucristopi creeqkunaman sapa p'unchaw yapakamuranku.

**Macedonia provincia lawmanta runata
huk visionpi Pablo rikusqanmanta**

6 Pabloqa paywan kushka riqmasin runakunapiwanmi Asia *provincia lawpi allin willakuykunata Diosmanta willayta munaranku. Ichaqa *Santo Espiritutaqmi mana permitiranchu. Chaymi paykunaqa Frigia lawman, hinallataq Galacia provincia lawman viajaranku. **7** Hinaspan paykunaqa Misia provincia lawpa tupaqnin lugarkama chayaranku. Chaymantan Bitinia provincia lawman pasayta munaranku. Ichaqa Jesuspa Espirituntaqmi mana permitiranchu chay lawman rinankuta. **8** Hinaqtinmi paykunaqa Misia provincia lawninta Troas llaqtaman viajaranku. **9** Chay llaqtapin Pabloqa Macedonia provincia lawniyoq runata huk *visionpi tuta rikuran. Chay visión rikusqanpin chay runaqa, sayariyuspa, Pablota khaynata ruegakuran:

—¡Macedonia provincia lawman hamuspaykiyá yanapaykuwayku! nispa.

10 Chay visionninpi rikusqanta Pablo willawaqtinkun, llapallayku alistakurayku, chay Macedonia provincia lawman viajanaykupaq. Chayman rispaykun noqaykuqa yacharayku, Diosqa kikinpuni chay provincia lawman mandawasqankuta, Jesusmanta allin willakuykunata runakunaman chaypi willamunaykupaq. [Nota: Kay librota escribiq Lucasqa Pablowan kushkan Macedonia provinciaman riran. Chaymi nin: “Llapallayku”, nispa].

Filipos llaqtapi Lidia sutiyoq warmi Jesucristopi creesqanmanta

11 Troas llaqtamanta lloqsimuspaykun, huk *barcoman wichaspa, *lamar qochantakama Samotracia nisqa *islaman rirayku. Paqarisnintin p'unchawtañataqmi Neápolis llaqtaman barcopi rirayku. **12** Chaymantan ichaqa chakillapiña Filipos llaqtaman rirayku. Chay Filipos llaqtaqa Macedonia *provincia ukhupin huk importante llaqta karan. Hinaspapas chay llaqtapiqa *Roma *nacionniyoq ashka runakunan tiyaranku. Hinaqtinmi noqaykuqa ashka p'unchawkuna chaypi qepakurayku. **13** Huk *samana p'unchawpin noqaykuqa llaqtapa cercanpi kaq mayupa patanman rirayku. Chaypin sapa samana p'unchawpi Israel nacionniyoq runakunaqa, Diosmanta mañakunankupaq huñunakuq karanku. Hinaspan noqaykuqa chay lugarpi

huñunasqa warmikunata tarirayku. Chaymi paykunapa lardonpi tiyayuspayku, Diosmanta allin willakuykunata paykunaman willarayku. **14** Chay warmikunamanta hukninmi karan Tiatira llaqtamanta Lidia sutiyoq warmi. Paymi ancha valorniyoc sumaq fino puka telakunata venderan. Hinaspapas payqa Diosta adoraq warmin karan. Paypa sonqontan Diosqa tupayuran, Pablopa yachachisqanta allinta uyarispa, Jesucristopi creenapaq.

15 Hinaspan Lidiaqa llapallan familiantin bautizarachikuspa, noqaykuta ruegoaranku khaynata:

—Sichus qankuna Jesucristopi creesqayta cheqaqtapuni creewankichis chayqa, wasiymanyá samakuq hamuychis, nispa.

Chaymi payqa anchata ruegoaranku, wasinpi qepakunaykupaq. Chaymi noqaykuqa paypa wasinpi qepakurayku.

Filipos llaqtapi Pablotawan Silastawan carcelman churasqankumanta

16 Huk p'unchawmi noqaykuqa Diosmanta mañakunayku lugarmán rishaspayku, ñanpi tuparayku mana allin espirituyoq sipaswan. Chay sipasmi qepa tiempokunaman imakunapas pasananmanta adivinayta yacharan. Saynata adivinaqtinmi, patronninkunaqa chay adivinasqanwan ashka qolqeta ganaranku. **17** Chay sipasmi noqaykupa qepaykuta hamuspa, llapallan runakunaman altota rimaspa khaynata niran:

—Kay runakunaqa ancha atiyniyoq Diostan servinku. Paykunan willashasunkichis Diosqa imaynatas salvasunaykichismanta, nispa.

18 Saynatan chay sipasqa ashka p'unchaw chaykunata rimaran. Hinaqtinmi chay rimasqanta manaña uyariyta munaspan, Pabloqa chay sipaspi kaq mana allin espirituta niran:

—¡Señor Jesucristopa sutinpin kamachiyki. Kay sipasmanta lloqsiy! nispa.

Hinaqtinmi chay mana allin espirituqa, kasqan ratolla, chay sipasmanta lloqsiran.

19 Hinaqtinmi chay sipaspa patronninkunaqa, qolqeta manaña ganayta atispanku, Pablota Silastawan hap'ispanku, autoridadkunapa kasqan plazaman aparanku. **20** Chaypin chay autoridadkunata khaynata niranku:

—Kay Israel *nacionniyoq runakunan ch'aqwata hatarichishanku kay Filipos llaqtanchispi. **21** Paykunan hukniraq costumbrekuta yachachishanku. Chaymi noqanchis *Roma nacionniyoq runakunaqa, chay costumbrekutaqa mana aceptananchishchu, nitaq paykunataqa qatikunanchispashchu, nispanku.

22 Saynallataqmi chaypi kaq runakunapas Pablopa hinallataq Silaspa contranpi sayariranku. Hinaqtinmi chay autoridadkunaqa kamachiranku, paykunata q'alanaspa, wasankupi alli-allinta k'aspikunawan waqtanankupaq.

23 Sayna nishuta waqtaruqtinkutaqmi, chay autoridadkunaqa soldadokunata kamachiranku, Pablota Silastawan carcelman churamunankupaq. Hinaspan carcelpi cuidaqtapas kamachillarankutaq, alli-allinta cuidananpaq. **24** Chaymi chay carcelta cuidaq runaqa Pablota Silastawan carcelpa ukhu k'uchunpi wishq'aran. Hinaspan huk llasallaña k'ulluwan Pablopa hinallataq Silaspa chakinkunata hap'ichiranku.

25 Ichaqa kushka tuta hina kashaqtinmi, Pabloqa Silaspiwan Diosmanta mañakuspa, himnokunata

Pablo Silaspiwan carcelpi llasa k'ulluwan hap'ichisqa kasqanku (Hechos 16.24)

takisharanku. Chay takisqankutan carcelpi kaq wakin presokunapas uyarisharanku. **26** Hinaqtinmi qonqayllamanta ancha mancharikuypaq huk terremoto nishuta shapchimuran. Chaymi chay carcelpa cimientonkunaraq anchata shapchikuran. Hinaqtinmi chay ratolla chay carcelpa punkunkuna kicharikuran. Saynallataq runakunata watasqanku cadenakunapas, kkillanmanta pashkakuran. **27** Chaymi chay carcelta cuidaq runaqa, rikch'arimuspa, chay carcelpa punkunkunata kichasqata rikuran. Chaymi payqa chay carcelpi kaq runakuna ña ishkapakunankupaña piensaspan, *espadanta orqomuspa, ña wañuchikunanpaq listoña kasharan. **28** Chaymi Pabloqa altota qaparispa, khaynata niran:

—¡Ama imatapas ruwakuychu; kaypin llapallayku kashayku! nispa.

29 Chay nisqanta uyarispanmi, chay carcelta cuidaq runaqa huk lamparinta mañakuran. Hinaspan payqa mancharisqallaña haykuran, Pablopa hinallataq Silaspa kasqan cárcel k'uchuman. Ladonkuman chayaruspantaqmi, mancharikuymanta khatatataspa, ñawpaqninkupi qonqorikuran. **30** Hinaspan chay carcelta cuidaq runaqa Pablota Silastawan carcelmanta hawaman orqomuspa, paykunata tapuran:

—Wiraqochakuna, ¿imatataq noqari ruwanay, salvasqa kanaypaqrí? nispa.

31 Chaymi paykunaqa contestaranku khaynata:

—Señor Jesucristopi creey, salvasqa kanaykipaq. Saynallataq wasiykipi kaq familiaykikunapas creechunku, salvasqa kanankupaq, nispa.

32 Hinaqtinmi Pabloqa Silaspiwan Diosmanta allin willakuykunata willaranku chay carcelpi cuidaq runaman, hinallataq wasinpi kaqkunamanwan ima. **33** Chaymantan chay carcelta cuidaq runaqa chay tutalla, Pablota Silastawan huk lawman pularispa, k'irinkunata maqchiran. Hinaspan chay carcelta cuidaq runaqa familiakunantin bautizachikuran. **34** Chaymantan chay carcelta cuidaq runaqa, Pablota Silastawan wasinman pusaspa, mikhunata qoran mikhunankupaq. Hinaspan Diospi creesqankurayku anchata llapallanku kusikuranku.

35 Achiqaramuqtinñataqmi chay llaqtapi autoridadkunaqa, carcelman huk guardiakunata mandaranku, chay carcelta cuidaq runata, khaynata nimunankupaq:

—Pablota Silastawan ripunankupaq kacharipuy, nispa.

36 Chaymi chay carcelta cuidaq runaqa Pablota niran:

—Llaqtata kamachiq autoridadkunanda ordenta apachimowan qankunata kacharipunaypaq; saynaqa hawkalla ripuychis, nispa.

37 Ichaqa Pabloñataqmi chay guardiakunata khaynata niran:

—¿Imaninkin? Noqaykutaqa kay llaqtapi kamachikuq autoridadkunanda, Roma nacionniyoq runakuna kashaqtiykupas, llapallan runakunapa ñawpaqninpi waqtachiwaranku. Hinaspan noqaykutaqa carcelman churachimumaranku, manaraq sentenciasqa kashaqtiyku. Chaychu kunanri, ¿pakallapi kachariyta munawashankú? Manan noqaykuqa ripusaqkuchu. Paykunayá kikinkupuni hamuspanku orqowachunku, asta kay carcelpa punkunta lloqsinaykukama, nispanku.

38 Hinaqtinmi guardiakunaqa Pablota nisqanta chay autoridadkunaman willaranku. Chaymi chay autoridadkunaqa anchata mancharikuranku, Pabloqa Silaspiwan, Roma nacionniyoq kasqankuta uyarispanku. **39** Hinaqtinmi chay autoridadkunaqa carcelman rispanku, Pablomanta Silasmantawan perdonta mañakuranku. Hinaspan Pablota Silastawan chay carcelmanta orqospa, chay llaqtamanta ripunankupaq ruegaranku. **40** Hinaqtinmi Pabloqa Silaspiwan chay carcelmanta lloqsispanku, Lidiapa wasinman riranku. Chaypin Señor Jesuспи creeq hermanokunawan tupaspanku, Señor Jesucristopi allinta creenankupaq paykunata kallpancharanku. Hinaspan chay llaqtamanta ripuranku.

Tesalónica llaqtapi Pablota hinallataq Silaspa contranpi hatarisqankumanta

17 1 Pablowan Silaspiwan viajashaspankun, Anfípolis llaqtanta hinallataq Apolonia llaqtantawan pasaranku. Hinaspan asta Tesalónica llaqtakama chayaranku. Chay llaqtapin Israel *nacionniyoq runakunapa

huñunakunanku *sinagoga wasi karan. **2** Chaymi Pabloqa, costumbrenman hina, chay sinagoga wasiman rispa, chaypi kinsa sábadó discutinakuq hinaraq Bibliamanta yachachiran. **3** Hinaspan Pabloqa paykunaman entiendechiran, Diosmanta Hamuq Salvadorpa wañusqanqa, hinallataq kawsarimusqanpas necesario kasqanmanta. Hinaspan khaynata niran:

—Kay Jesusmanta rimasqayqa, Diosmanta Hamuq Salvadormi, nispa.

4 Chaymi wakin Israel nacionniyoq runakunaqa, Jesucristopi creespanku, Pablomanwan hinallataq Silasmanwan juntakuranku. Saynallataqmi Diosta yupaychaq Grecia *nación lawmanta ashka runakunapas, hinallataq allin reqsisqa ashka warmikunapas, Jesucristopi creeranku.

5 Saynata runakuna Jesuspi creeqtinkun, Jesuspi mana creeq Israel nacionniyoq wakin runakunaqa envidiakuranku. Hinaspan paykunaqa mana ima ruwaq qella runakunata callemanta mashkamuspanku yachachiranku, Pablota hinallataq Silaspa contranpi ch'aqwata hatarichinankupaq. Chaymi chay qella runakunaqa callekunaman rispanku astawan ashka qellamasin runakunata huñumuspa, Jason sutiyoq runapa wasinman riranku, Pablota Silastawan orqomuspa, maqanankupaq. **6** Ichaqa chay Jasonpa wasinpi Pablota Silastawan mana tarispankun, Jasona arrastraspa, hinallataq Jesucristopi wakin creeqmasinkunatawan presochaspa, llaqtapi autoridadkunaman apamuranku. Hinaspan altota qaparispas, paykunata acusaranku khaynata:

—Kay runakunan enteron llaqtakunapi ch'aqwata hatarichimushanku. Hinaspan kay llaqtanchismanpas ña chayaramunkuña contranchispi ch'aqwata hatarichinankupaq. **7** Chay runakunatan kay Jasonqa wasinpi chashkiruspa samachishan. Hinaspapas paykunaqa manan kasukunkuchu *rey *Cesarpa kamachikusqantaqa. Aswanmi reyninchispa contranpi rimaspanku, nishanku khaynata: “Noqaykupa reyniykuqa hukmi. Paypa sutiqa Jesusmi”, nispanku.

8 Chay nisqankuta uyarispankun chay llaqtapi runakunaqa, autoridadkunapiwan ima, anchata phiñakuspanku ch'aqwaman haykuranku. **9** Hinaspan chay runakunaqa, Jasonmanta,

hinallataq wakín creyentekunamantawan ima, huk garantiata pagachikuspa kacharipuranku.

Pablowan Silaspiwan Berea llaqtapi kasqankumanta

10 Tutayaramuqtinmi Jesucristopi creeq runakunaqa apurayllaman Pablota Silastawan Berea llaqtaman mandaranku. Chayman chayaruspankun, Pabloqa Silaspiwan Diosmanta yachachina *sinagoga wasiman riranku. **11** Chay Berea llaqtapi tiyaq Israel *nacionniyoq runakunaqa, Tesalónica llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunamantaqa aswan más llamp'u sonqoyoq runakunan karanku. Chaymi paykunaqa Diosmanta allin willakuykunata sumaqta uyarispa chashkiranku. Hinaspan Bibliata sapa p'unchaw leespa allinta estudiaranku, saynapi Pablota hinallataq Silaspa yachachisqankuqa, allinchus icha manachus kasqanta yachanankupaq. **12** Chaymi chay Berea llaqtapi tiyaq Israel *nacionniyoq ashka runakunaqa, Señor Jesucristopi creeranku. Saynallataqmi Grecia lawmanta ashka qarikunapas, hinallataq ashka respetasqa importante warmikunapas, Señor Jesucristopiqa creellarankutaq. **13** Hinaqtinmi chay Tesalónica llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunaqa, Diosmanta Berea llaqtapi Pablo willasqanta yacharuspanku, chay llaqtaman riranku. Hinaspan chay llaqtapi runakunaqa hatariranku, Pablota contranpi ch'aqwata ruwanankupaq. **14** Chaymi chay llaqtapi creyentekunaqa apurayllaman Pablota *lamar qochapa patanman ayqechiranku. Ichaqa Silasñataqmi Timoteopiwan, chay Berea llaqtallapi qepakuranku. **15** Chaymantan Pablota ayqechiq runakunaqa, Atenas llaqtakama Pablotaqa compañaranku. Hinaqtinmi Pabloqa chay compañaninku runakunata encargaran, paykuna Berea llaqtaman kutispanku, Silastawan Timoteotawan khaynata ninankupaq: “Pablon qankunaman encargota apachimusunkichis, Atenas llaqtaman apurayllaman rinaykichispaq”, nispa.

Atenas llaqtapi Pablo kasqanmanta

16 Pabloqa Atenas llaqtapi Silasta Timoteotawan suyashaspanmi, runakunapa ruwasqan ashka *idolokunata rikuran. Chaymi payqa anchata llakikuran, (chay Atenas

llaqtapi runakuna ashkallaña idolokunapi creesqankurayku). **17** Hinaspan Pabloqa Israel *nacionniyoq runakunawan, hinallataq Grecia lawmanta Diosta yupaychaq runakunapiwan ima, Diosmanta yachachina *sinagoga wasipi discutiranku. Saynallataqmi Pabloqa Jesucristomanta runakunawan parlaq sapa p'unchaw plazakunaman riran. **18** Saynallataqmi Pabloqa wakín epicurio nisqa yachayniyoq runakunawanpas, hinallataq estoico nisqa yachayniyoq runakunawanpas discutinakullarantaq. Chayta uyarispan wakinninku khaynata niranku:

—¿Imatataq ríman kay cuento q'epi runarí? nispanku.

Wakinñataqmi niranku:

—Huk dioskunamantan yachachishan, nispanku.

Saynataqa niranku, Pabloqa Jesucristomanta allin willakuykunata, hinallataq qepa tiempoman wañusqakuna kawsarimunamantawan yachachiqtinmi. [Nota: Epicurio runakunapas hinallataq Estoico runakunapas yachaysapa runakunan karanku. Epicurio runakunaqa, tukuy imamantapas más allinqa kusişqalla kawsaypin creeranku. Estoico runakunañataqmi ichaqa, tukuy imamantapas más allinqa controlakuspa kawsanamanta creeranku]. **19** Hinaqtinmi Pablota hap'ispa apamuranku huñunakunanku *Areópago sutiyoq lugarman. Hinaspan khaynata niranku:

—¿Chay mosoq yachachisqaykikunari, ima ninantataq nin? **20** Qanqa noqaykumanmi mana hayk'aq uyarisqayku yachachikuykunata yachachiwashankiku. Chaymi noqaykuqa allinta entiendechiwanaykikuta munayku, nispanku.

21 Chay Atenas llaqtayoq runakunaqa, hinallataq chaypi tiyaq forastero runakunapas, huk mosoq yachachikuykunallamantan uyariyta, hinallataq parlaytapas munaranku.

22 Chaymi Pabloqa chay *Areópago lugarpa chawpinpi sayaspa, khaynata niran:

—¡Atenas llaqtayoq runakuna! Qankunaqa qawarisqayman hinan ashka dioskunata serviq, hinallataq ancha religioso runakuna ima kasqankichis. **23** Noqaqa kay llaqtaykichis ukhupi purishaspaymi, qawarispay, yupaychanaykichis ashka lugarkunata rikurani. Hinaspapas rikullaranitaqmi

mana diosniyoq huk illaq altartapas. Chay *altarpin khayna escribisqa kasqa: “Mana reqsisqa Diospa altarnin”, nispa. Chay mana reqsisqaykichis Diosta adorasqaykichismantan, noqaqa kunan willasqaykichis.

24 Chay mana reqsisqaykichis Diosmi ruwaran kay pachata, hinallataq kay pachapi tukuy ima kaqkunatapas. Paymi kay pachapa, hinallataq hanaq pachapa dueñonqa. Chayraykun payqa mana runakunapa ruwasqan templopichu tiyan. **25** Hinaspapas Diosqa manan necesitanchu ni pi runapas yanapanantaqa. Aswanmi payqa llapallan runakunaman qowanchis kawsayta, samadyayta, hinallataq tukuy imakunatapas.

26 Diosqa huk runallamantan enteron mundontinpi kaq runakunata mirachiran, kay pachapi tiyanankupaq. Hinaspapas Diosmi decidiran hayk'aq nacenankuta, maypi tiyanankuta, hinallataq maypi wañunankutapas. **27** Saynatan Diosqa ruwaran, kay pachapi llapallan runakuna Diosta mashkaspa tarinankupaq. Chaymi cheqaqtapuni niykichis, Diosqa manan noqanchismantaqa karupichu kashan. **28** Aswanmi Diosqa noqanchiswan kashan. Chaymi noqanchisqa Diospa yanapayninwan kawsanchis, purinchis, hinallataq kay pachapi vidayoqpas kanchis. Chaymi qankunamanta *poesía escribiq wakin runakunapas khaynata niranku: “Noqanchisqa Diospa wawankunan kanchis”, nispanku. **29** Saynaqa Diospa ruwasqan kashaspanchisqa, amayá Diosmantaqa piensasunchu runakunapa ruwasqan idolokuna hina kananpaqqa. Chaykunaqa runapa piensasqanman hinallan ruwasqa kashanku qorimanta, qolqemanta, hinallataq rumimanta ima. **30** Ichaqa ñawpaq tiempokunamantaraqmi runakunapa huchallikusqanta Diosqa hinallata dejaran. Saynataqa dejaran, runakuna mana yachaspa huchallikusqankuraykun. Ichaqa kunanmi Diosqa kamachimun, enteron llaqtakunapi runakuna huchankumanta wanakuspa, Diosman kutiripunankupaq. **31** Hinaspapas Diosqa ñan akllarunña, ima p'unchawtas kay pachapi runakunata huchankumanta juzganapaqqa. Chay p'unchawpin Diosqa runakunata juzganqa, mana pimanpas sayapakuspalla. Hinaspapas Diosqa Señor Jesucristomanmi autoridatda qon, llapallan runakunata juzganapaq. Chaypaqmi Diosqa

Jesucristota kawsarichimuran, payqa cheqaq juez kasqanta llapallan runakuna yachankupaq, nispa.

32 Chaymi chaypi kaq wakín runakunaqa, wañuqkunapa kawsarimunamanta uyariruspanku, asikuspa burlakuranku. Ichaqa wakín runakunañataqmi khaynata niranku:

—Kaykunamantaqa huk p'unchawña rimapayawankiku, nispanku.

33 Hinaqtinmi Pabloqa paykunapa chawpinkumanta pasapuran. **34** Ichaqa wakín runakunañataqmi Señor Jesucristopi creeranku; hinaspan Pablowan kushka riranku. Chay runakunan karanku: yachaysapa runakunapa huñunakunanku *Areópago juntamanta Dionisio sutiyoq, saynallataq Dámaris sutiyoq warmipas; hinallataq Señor Jesucristopi creeq huk runakunapas.

Corinto llaqtapi Pablo kasqanmanta

18 **1** Pabloqa Atenas llaqtamanta lloqsispanmi Corinto llaqtaman riran. **2** Hinaspan chay Corinto llaqtapi Aquila sutiyoq runawan tuparan. Chay Aquila sutiyoq runaqa Ponto *provincia lawmantan karan. Hinaspapas paypa ñawpaq abuelonkunaqa Israel *nacionmantan karanku. Paymi warmin Priscilapiwan Italia nación llaqtamanta chikan tiempollaraq chayaramusqa Corinto llaqtaman. Chay Corinto llaqtamanqa chayamuran, *Roma nación llaqtapi *rey Claudio Israel nacionniyoq runakunata Roma llaqtamanta lloqsinkupaq kamachisqanraykun. Chaymi Pabloqa paykunaman visitaq riran. **3** Chay Aquila runaqa *carpakunata ruwaq runan karan. Saynallataqmi Pablopas chay carpa ruway oficioyoqlataq karan. Chaymi Pabloqa paykunawan kushka llank'aspa, chaypi qepakuran. **4** Pabloqa chay Corinto llaqtapin sapa sábado p'unchawpi Diosmanta yachachina *sinagoga wasiman riran. Hinaspan chaypi Israel nacionniyoq runakunaman, hinallataq Grecia nacionniyoq runakunamanpas yachachiran, Señor Jesucristopi creenankuta munaspa.

5 Silaswan Timoteowan Macedonia provincia lawmanta Corinto llaqtaman chayamuqtinkun, Pabloqa mana samaspa, Israel nacionniyoq runakunaman astawanraq yachachiran Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvador kasqanmanta. **6** Ichaqa

saynata Pablo yachachiqtinmi, Jesucristopi mana creeq Israel nacionniyoq runakunaqa contranpi kaspanku, Pablota k'amiranku. Chaymi Pabloqa p'achanta thaptirikuspa paykunata khaynata niran:

—Sichus qankunata Dios castigasunkichis chayqa, manan noqapa huchayñachu kanqa, aswanqa qankunapa huchaykichishñan kanqa. Kunanmantan ichaqa huk law nacionniyoq runakunamanña risaq, Diosmanta allin willakuykunata paykunaman willamunaypaq, nispa.

7 Saynata niruspan, Pabloqa chay sinagoga wasimanta lloqsisa riran Ticio Justo sutiyoq runapa wasinman.

Chay runaqa Diosta cheqaqpaq yupaychaq runan karan.

Hinaspapas payqa chay sinagoga wasipa ladollanpin tiyaran.

8 Saynallataqmi Crispo sutiyoq runapas llapallan familiantin Señor Jesucristopi creeranku. Chay Crispo runaqa Diosmanta yachachina sinagoga wasipi kamachiq jefen karan. Hinaspapas chay Corinto llaqtapi tiyaq ashka runakunapas, Pablota yachachisqanta uyarispankun, Jesucristopiqa creellarankutaq. Hinaspan paykunaqa bautizachikuranku. **9** Hinaqtinmi Señor Jesucristoqa huk tuta Pabloman huk *visionpi rikhuriyuspa, khaynata niran:

—Ama manchakuychu nitaq upallaychu noqamanta runakunaman willaytaqa. **10** Noqapa qanwanmi kashani, tukuy imapipas qanta yanapanaypaq. Chaymi qantaqa mana ni pipas imanasunkichu. Kay llaqtapiqa ashka runakunan, noqapi creenankupaq kashanku, nispa.

11 Chaymi Pabloqa Diospa palabranmanta yachachispa, huk wata soqta killantin chay Corinto llaqtapi qepakuran.

12 Chay tiempopin chay Acaya sutiyoq provincia lawpi Galión sutiyoq runa gobiernasharan. (Chay provinciamanmi Corinto llaqta perteneceran). Hinaqtinmi chay Corinto llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakunaqa Pablota contranpi sayariranku. Hinaspan Pablota hap'iruspanku, juzganankupaq, autoridadkunapa ñawpaqninman aparanku. **13** Chaypin Pablota acusaspa, khaynata niranku:

—Kay runaqa Diosta adoranankupaqmi, leyninchiskunapa contranpi, huk clase religionta runakunaman yachachishan, nispanku.

14 Hinaqtinmi Pablo rimarinanpaq hinaña kashaqtin, chay gobernador Galionqa, Israel nacionniyoq runakunata khaynata niran:

—Sichus qankuna ima mana allinkuna ruwasqanmanta, otaq runa wañuchisqanmanta acusashankichis chayqa, liston kashani qankunata uyarinaypaq. **15** Ichaqa kay acusasqaykichisqa rimaykunallamanta, sutikunallamanta, hinallataq qankunapa leyniykichiskunallamantan. Chaykunamantaqa qankunapurayá arreglamuychis. Noqaqa kay asuntoykichismanqa manan metekuymanchu, nispa.

16 Chaymi chay gobernador Galionqa, chay acusaq runakunata qarqochiran ladonmanta. **17** Hinaqtinmi llapallan chaypi kaq runakunaqa, Diosmanta yachachina sinagoga wasipi kamachiq Sóstenes sutiyoq runata hap'ispanku, chay juzgaq autoridadkunapa ñawpaqninpi maqaranku. Saynata maqashaqtinkupas, Galionmanqa manan ni imapas qokuranachu.

Antioquía Ilaqtaman Pablo kutisqanmanta

18 Pabloqa ashka p'unchawkunan Corinto Ilaqtapi qepakuran. Chaymantan Pabloqa creyentekunamanta despedikuspa, huk *barcoman wicharan, *lamar qochanta Siria *provincia lawman rinanpaq. Paywanmi riranku Priscila warmipas qosan Aquilapiwan. Lamar qochapa patanpi Cencrea Ilaqtaman chayaruspankutaqmi, Pabloqa Diosman prometekusqanta cumplisqanrayku, chukchanta rutuchikuran. **19** Chaymantan lamar qochapa patanpi kaq Éfeso Ilaqtaman chayaranku. Chaypin Pabloqa Priscilatawan Aquilatawan saquespa, Diosmanta yachachina *sinagoga wasiman riran. Hinaspan Israel nacionniyoq runakunaman Señor Jesusmanta chaypi yachachiran. **20** Hinaqtinmi chaypi kaq Israel nacionniyoq runakunaqa Pablota valekuranku, huk p'unchawkunatawan chaypi tardarinanpaq. Ichaqa Pabloqa manan munaranchu. **21** Hinaspan paykunamanta despedikuspa, khaynata niran:

—{Noqaqa Jerusalén Ilaqtapi *Pascua fiestamanmi rishani. Chaymi mana tardariyta qankunawanqa atiymanchu}. Ichaqa sichus Dios munaqtinqa, qankunata watukuqmi kutimusaq, nispa.

Saynata nispanmi, Pabloqa huk barcoman wichaspa, Éfeso llaqtamanta lloqsispa viajaran.

22 Pabloqa *lamar qochapa patanpi kaq Cesarea llaqtaman chayaruspanmi, Jerusalén llaqtaman riran, Señor Jesucristopi creeq runakunata saludaykunapaq. Chaymantañataqmi Pabloqa viajallarantaq Antioquía llaqtaman. *[Nota: Bibliapiqa ishkey llaqtakunan karan “Antioquía” sutiyoq. Kay Antioquía llaqtaqa Siria *provincia lawpin karan].*

Pablo kinsa kaq viajeman risqanmanta

23 Hinaspan Pabloqa chay Antioquía llaqtapi qepakuran huk tiempo. Chaymantapas payqa viajarallantaqmi visitananpaq Galacia provincia lawman, hinallataq Frigia lawman ima. Hinaspan chay provincia lawkunapi Señor Jesucristopi creeqkunata kallpancharan, ama ishkeyaspa, Jesucristopi allinta confianankupaq.

Éfeso llaqtapi allin willakuykunata Apolos willasqanmanta

24 Chay p'unchawkunapin Éfeso llaqtaman chayamuran Alejandría llaqtayoq Apolos sutiyoq runa. Payqa Israel *nacionniyoq runakunapa mirayninmantan karan. Hinaspapas Apolosqa allintan yacharan Diospa palabranmantaqa; hinallataqmi payqa allinta rimaspa, pitapas convencechiq runa karan. **25** Hinaspapas Apolosqa Bautizaq Juanpa yachachisqan bautismomantan allinta yacharan. Ichaqa Señor Jesucristomantataqmi pisillata yacharan. Sayna chikallanta yachashaspanpas, payqa tukuy sonqonwanmi Señor Jesucristomantaqa runakunaman yachachiran. **26** Apolosqa, mana manchakuspan, Diosmanta yachachina *sinagoga wasipi, runakunaman yachachiyta qallariran. Chay yachachisqanta uyariruspankun, Priscila warmiqa qosan Aquilapiwan Apolostaqa sapallanta wasinkuman pusaranku. Hinaspan Diospa palabranmanta, aswan más allinta Apolosmanqa entiendechiranku. **27** Chaymantan Apolosqa Acaya provincia lawman riyta munaran. Hinaqtinmi chay Éfeso llaqtapi creyentekunaqa, Apolosta kallpancharanku ripunanpaq. Hinaspan paykunaqa huk cartata escribispa recomendaranku, chay Acaya provincia lawpipas allinta chashkinankupaq.

Apolosqa Acaya provincia lawman chayaruspantaqmi, chay lawkunapi creyentekunawan tuparan. Chay creyentekunaqa ñawpaqtaqmi Jesucristopi creeranku, paykunata Dios favorecesqanrayku. Hinaqtinmi Apolosqa chay creyentekunata anchata kallpancharan. **28** Hinaspapas Apolosqa, ancha atiywan rimaspan, Israel nacionniyoq runakunawan k'araqta discutiran. Hinaspan Apolosqa Bibliapi nisqanman hina rimaran: “Jesusqa Diosmanta Hamuq Salvadormi”, nispa. Saynata rimaspanmi, payqa chay Israel nacionniyoq runakunata venceran.

Éfeso llaqtaman Pablo hamusqanmanta

19 1 Apolos Corinto llaqtapi kashaqtinmi, Pabloqa alto q'asanta pasaspan Éfeso llaqtaman chayaran. Chay Éfeso llaqtapin wakin creyentekunata tariran. **2** Hinaspan paykunata tapuran khaynata:

—Qankunari Señor Jesuspi creespaykichisri, ¿chashkirankichishchu *Santo Espirituta, qankunapi kananpaq? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa contestaranku khaynata:

—Manan ni hayk'aqpas uyariraykuchu Santo Espiritumantaqa, nitaqmi yachaykupashchu, kanchus icha manachus chaytapas, nispanku.

Apóstol Pablopa kinsa kaq viajasqan

(Hechos 18.23–21.16)

3 Hinaqtinmi Pabloqa niran:

—Qankunari, ¿imayna bautismowantaq bautizasqa karankichís? nispa.

Chaymi paykunaqa khaynata contestaranku:

—Noqaykuqa Bautizaq Juanpa yachachiwaspankuman hinallan bautizakurayku, nispanku.

4 Chaymi Pabloqa khaynata niran:

—Bautizaq Juanqa bautizaran, huchankuta saqespanku Diosman kutirikuqtinkun. Hinaspapas Bautizaq Juanqa nillarantaqmi llapallan runakunata khaynata: “Noqapa qepayta Hamuqpi creeychis”, nispa. Chay qepanta Hamuqqa karan Señor Jesusmi.

5 Pabloqa nisqanta uyarispankun, chaypi kaq runakunaqa Jesucristopi creeranku; hinaspan Señor Jesuspa sutinpi bautizachikuranku. **6** Hinaqtinmi Pabloqa paykunaman makinta churayuqtin, Santo Espíritu paykunaman hamuran. Chaymi paykunaqa huk mana yachaspanku rimaykunapi rimaranku; hinallataq Diosmanta ima willakuranku. **7** Chaypi bautizachikuq runakunaqa chunka ishkañiyoy hinan karanku.

8 Chaymantan Pabloqa chay Éfeso llaqtapi *sinagoga wasiman ashka kuti riran. Hinaspan mana manchakuspa, chaypi kaq Israel *nacionniyoq runakunaman Diospa gobiernanan sumaq glorianmanta kinsa killa yachachiran. Saynataqa yachachiran, Jesucristopi paykuna creespa, payta kasukunankuta munaspanmi. **9** Ichaqa saynata yachachishaqtinpas, Israel nacionniyoq wakin runakunaqa, sonqonkuta rumiyachispankun, Jesucristopiq mana creeyta munarankuchu. Hinaspan paykunaqa Señor Jesucristomanta yachachisqankupa contranpi maldecispa, llapallan chaypi kaq runakunapa ñawpaqninpi millaykunata rimayta qallariranku. Chayta uyarispanmi Pabloqa, Jesuspi creeq runakunapiwan, chay runakunamanta ayqerikuspa, huk lawman riranku. Hinaspan sapa p'unchaw huñunakuranku Jesucristomanta yachachinanpaq, Tirano sutiyoq runapa escuelanpi. **10** Chay escuelapin Pabloqa ishka wata hunt'a, Señor Jesusmanta yachachiran. Chaymi Asia provincia lawpi tiyaq llapallan runakunaqa, Señor Jesusmanta yachachikuyta uyariranku.

Paykunamantan wakinqa Israel nacionniyoq runakuna karanku, wakintaqmi huk law nacionniyoq runakuna karanku.

Esceva sutiyoq runapa wawankunamanta

11 Diosmi Éfeso llaqtapi hatun milagrokunata ruwaran Pablontakama. **12** Chaymi runakunaqa Pablota tupayusqa pañuelokunata otaq p'achakunatapas apakuranku.

Hinaspan paykunaqa onqosqakunaman chay cosaskunata churayuqtinku, paykunaqa sanoyaranku. Wakinñataqmi, chay cosaskunataqa *demoniokunapa ñak'arichisqa runakunaman churayuranku; hinaqtinmi chay ñak'arichiq demoniokunaqa paykunamanta lloqsiran.

13 Ichaqa Israel *nacionniyoq wakin runakunan chay Éfeso llaqtapi purillarankutaq, demoniokunata runakunamanta qarqoyta munaspanku. Hinaspan Señor Jesuspa sutinta oqarispanku, khaynata niranku:

—Pablota willakusqa Señor Jesuspa sutinpin noqaqa kamachiyki, kay runamanta lloqsinaykipaq, nispanku.

14 Chaytan ruwaranku Israel nacionniyoq *sacerdotekunapa huknin kaq jefen, Esceva sutiyoq runapa qanchis wawankuna. **15** Chaymi chay demonioqa contestaspa, khaynata niran:

—Noqaqa reqsinin Jesustaqa, hinallataq Pablotaq. Qankunatan ichaqa mana reqsiykichishchu. Qankunari, ¿pitaq kankichís? nispa.

16 Saynata nispanmi chay mana allin espiritupa kamachisqa runaqa, kasqa ratolla paykunaman saltayamuspa, alli-allinta maqaran. Hinaqtinmi paykunaqa q'alalla, hinallataq k'iri-k'irillaña ishkapakuranku.

17 Chaymi Éfeso llaqtapi tiyaq Israel nacionniyoq runakuna, hinallataq huk law nacionniyoq runakunapas, cuentata qokuranku chaykuna pasasqanmanta. Hinaspan anchata mancharikuranku. Hinaqtinmi Señor Jesuspa sutintaq anchata respetaranku.

18 Hinaspanmi Jesuspi chayllaraq creeq ashka runakunaqa hamuspanku, runakunapa ñawpaqninpi willakuranku, Diosta manaraq reqsishaspanku, tukuy mana allin huchakuna

ruwasqankumanta. **19** Paykunamantan wakinqa layqakuna karanku. Hinaspan Jesucristopi creeruspanku, chay magia libronkuta apamuranku. Hinaspan runakunapa ñawpaqninpi chay layqa libronkuta k'anaranku. Chay libronkupa valorninqa pishqa chunka waranqa jornal qolqepa valorninmi karan. **20** Saynapin Señor Jesusmanta allin willakuyqa ashka llaqtakunapi ancha atiywan willasqa karan. Chaymi ashka runakuna Jesucristopi creeranku.

21 Chaykuna pasasqanpa qepantan Pabloqa piensaran, Macedonia *provincia lawninta, hinallataq Acaya provincia lawninkunata muyuratamuspa, Jerusalén llaqtaman rinanpaq. Hinaspapas piensallarantaqmi chay Jerusalén llaqtamanta *Roma llaqtaman rinanpaqpas. **22** Hinaspan Pabloqa yanapaqnin Timoteota, hinallataq yanapaqnin Erastotawan ima Macedonia provincia lawman mandaran. Ichaqa Pabloñataqmi ashka p'unchawkuna Asia provincia lawpi qepakuran.

Éfeso llaqtapi ch'aqwa hatarichisqankumanta

23 Chay p'unchawkunapin Señor Jesusmanta allin willakuykunata willakusqankurayku, Éfeso llaqtapi ch'aqwata hatarichiranku. **24** Chay ch'aqwataqa Demetrio sutiyoq runan qallarichimuran. Demetrioqa qolqemantan mamacha Artemisapa templo wasichakunata ruwaspa venderan. Hinaspan paypas, hinallataq yanapaqninkunapas ashka qolqeta ganakuranku. [Nota: Chay mamacha diosninkutaqa Griego rimaypin Artemisa sutiwan suticharanku. Latín rimaypiñataqmi Diana sutiwan suticharanku]. **25** Chaymi Demetrioqa yanapaqninkunatawan, hinallataq pay hina oficioyoq kaq runakunatawan huñuspa, paykunata khaynata niran:

—Runamasiykuna, qankunaga yachankichismi kay diosninchispa imagenninta ruwasqanchiswan ashka qolqe ganakusqanchistaqa. **26** Ichaqa rikusqanchisman, hinallataq uyarisqanchisman hinan, chay Pablo sutiyoq runaqa kay Éfeso llaqtanchispi runakunata diosninchispa contranpi hatarichishan. Saynallataqmi Asia *provincia lawpi tiyaq runakunamanpas rimaspa nishan: “Runakunapa ruwasqan *idolokunaga manan cheqaq dioskunachu”, nispa. Chaymi

ashka runakuna paypa rimasqanpi creeshanku. **27** Ichaqa chay Pablopa yachachisqanqa manan allinchu kashan. Sayna kaqtinqa, kay ruwasqanchis negocionchis chinkaruqtinmi, fracasoman haykusunman. Saynallataqmi kay allin reqsisqa mamachanchis Artemisapa templonpas mana imaman tukuchisqa kanman. Sayna kaqtinqa, kay mamachanchispa hatun sumaq kayninmi mana imaman tukuchisqa kanqa. Qankunaqa yachankichismi, kay mamacha Artemisatan kay Asia provinciapi, hinallataq enteron mundontinpipas yupaychanku, nispa.

28 Hinaqtinmi Demetriopa nisqanta uyariruspanku, chaypi kaq runakunaqa, anchata phiñakuspa, qapariranku khaynata: —¡Éfeso llaqtapi mamachanchis Artemisa kawsachun! nispanku.

29 Hinaspan chay Éfeso llaqtapi runakunaqa ch'aqwata hatarichiranku. Hinaspan Pablopa puriqmasin Gayota, hinallataq Aristarcotawan presocharuspanku, huñunakunanku coliseo lugarman aparanku. Pablopa chay puriqmasinkunaqa, Macedonia provincia lawmantan karanku. **30** Hinaqtinmi Pabloqa chay runakunapa huñunakusqan lugarman riyta munaran. Ichaqa Señor Jesuspi creeq runakunan mana dejarankuchu rinanta. **31** Hinallataqmi chay Asia provinciapi wakin kamachiqkunapas, Pablopa amigonkuna kaspas, Pabloman encargamuranku, chay runakunapa huñunakusqan lugarman ama rinanpaq.

32 Chay runakunapa huñunakusqan coliseo lugarpin hatun ch'aqwata hatarichiranku. Hinaspan wakin runakunaqa hukta rimaspa qapariranku; wakintaq hukkunata rimaspa qapariranku; wakin runakunañataqmi ichaqa, imapaqsi chaypi huñunakusqankutapas mana ni yacharankupashchu.

33 Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakunaqa, Alejandro sutiyoq runata tanqaspa, llapallan runakunapa ñawpaqninman pasachiranku, Israel nacionniyoq runakunapa favorninpi rimananpaq. Chaymi Alejandroqa, makinta altoman oqarispa, llapallan runakunata upallachiyta munaran. **34** Ichaqa Éfeso llaqtayeq runakunaqa cuentatan qokuranku, Alejandroqa Israel nacionniyoq runa kasqanta. (Hinaspapas paykunaqa yacharankun, Israel nacionniyoq runakunaqa chay mamacha

Artemisapi mana creesqankuta). Chaymi paykunaqa yaqa ishkay hora hina qapariranku khaynata:

—¡Éfeso llaqtapi mamachanchis Artemisaqa kawsachun! nispanku.

35 Hinaqtinmi chay Éfeso llaqtapi kamachiq autoridadkunapa secretarion runaqa, chaypi kaq llapallan runakunata upallachispa, khaynata niran:

—Kay Éfeso llaqtapi tiyaq wawqeykuna, llapallan runakunan yachanku, noqanchismi encargado kashanchis, kay hatun mamacha Artemisatapas, hinallataq templontapas cuidananchispaqqa. Hinaspapas noqanchisqa yachanchismi, kay mamachanchisqa cielomanta urayamusqanta. **36** Chaytan noqanchisqa llapachallanchis allinta yachanchis. Chaytaqa manan ni pipas negaytaqa atinmanchu. Saynaqa upallaychisyá, hinaspa manaraq ni imatapas ruwashaspa, allinta piensariychis. **37** Kay apamusqaykichis runakunaqa manan ni imatapas mamachanchis Artemisapa templonmantaqa suwakurankuchu, nitaqmi paypa contranpiqa ni ima mana allintapas rimarankuchu. **38** Sichus Demetrio, hinallataq chay oficiopi llank'aqmasin runakunapas, pipa contranpipas quejakuyta munaspaqa, aswanyá juezkunaman rispanku quejakamuchunku, chaypi arreglamunankupaq. Chaypaqmi juezkunapas hinallataq autoridadkunapas kashanku. **39** Sichus imamantapas arreglanaykichis kashanraq chayqa, llaqtata kamachiq autoridadkuna huñunakuqtinkuyá, chaypi arreglankichis chaykunataqa. **40** Manan imapas kanchu kay ch'aqwakuna ruwanapaqqa. Aswanmi Roma nacionniyoq autoridadkunaqa noqanchispa contranchispi acusawasunman, kay ch'aqwakunamanta mana ni imaynatapas contestayta atiqtinchis, nispa.

41 Kaykunata niruspanmi, chay secretarioqa, llapallan chaypi huñunasqa runakunata, wasinkuman ripunankupaq despedipuran.

Macedonia lawman hinallataq Grecia lawman Pabloa risqanmanta

20 1 Éfeso llaqtapi hatarichisqanku ch'aqwa thañiruqtinmi, Pabloqa Jesucristopi creeq runakunata waqyachimuran. Hinaspan Señor Jesucristopi ama ishkayaspa

creenkupaq paykunata kallpancharan. Chaymantan payqa paykunamanta despedikuspa, Macedonia *provincia lawman riran. **2** Hinaspan Pabloqa, llapallan llaqtakuna risqanpi, Jesucristopi creeq runakunata kallpanchatamuran. Chaymantan Pabloqa Grecia *nación llaqtaman chayaran. **3** Hinaspan Pabloqa chay nacionpi kinsa killa qepakuran.

Chaymantan Pabloqa huk *barcopi Siria provincia lawman rinanpaq kashaspanña, Israel nacionniyoq wakin runakuna wañuchiy munasqankuta yacharuran. Chaymi Pabloqa Macedonia provincia lawninta pasaspa, Siria provincia lawman kutiyta munaran. **4** Hinaqtiinmi Pablotaqa compañaranku Asia provincia lawman, Jesucristopi creeqmasinkuna. Paykunan karanku Berea llaqtamanta Pirro sutiyoq runapa wawan Sópater, Tesalónica llaqtamanta Aristarco, Segundo, Derbe llaqtamanta Gayo, Asia provinciamanta Timoteo, Tíquico, hinallataq Trófimo ima. **5** Paykunan ñawparuspanku, Troas llaqtapiña suyawaranku. [Nota: Kay librota escribiq Lucasqa paykunawan mana rispanmi, Pablowan qepakuran. Chaymi nin: “suyawaranku”, nispa]. **6** Ichaqa noqaykuñataqmi mana lewadurayoq t'anta mikhuna fiesta pasarullaqtin, Filipos llaqtamanta barcopi lloqsirayku. Chaymanta pishqa p'unchaw pasaruqtinmi Troas llaqtaman chayarayku. Chaypin tuparayku ñawpaqta riq wawqenchiskunawan. Hinaspan chay llaqtapi qanchis p'unchaw qepakurayku.

Troas llaqtapi Pablo kasqanmanta

7 Semana qallariy domingo p'unchawtan huk wasipa altosninpi t'antata partiyuspa mikhunaykupaq huñunakurayku. Hinaqtiinmi Pabloqa chawpi tutakama chaypi yachachiran, paqarisnintin p'unchaw viajeman lloqsinan kasqanrayku. **8** Chay huñunakusqayku wasipa altosninpin, ashka lamparinkuna k'anchasharan. **9** Ichaqa chay lugarpin Eutico sutiyoq joven ventanapi tiyasharan. Paymi unayllataña Pablo yachachiqtin, nishuta puñuywan aysarachikuspa puñurparan. Hinaspan chay wasipa kinsa kaq altosninmanta, pampaman urmaykuran. Chaymi paytaqa wañusqataña oqariranku. **10** Hinaqtiinmi Pabloqa chay altosmanta urayuspa, chay jovenman ashuyuspa, pampapi abrazaran. Hinaspan khaynata niran:

—Qankunaqa ama mancharikuychishchu. Payqa kawsashanmi, nispa.

11 Chaymantan Pabloqa kaqmanta altosman wichaspa t'antata partiyuspa, paykunawan mikhuran. Hinaspan Pabloqa asta achiqamunankama unayllaña yachachiran. Chaymantañan viajaran. **12** Chay Eutico joventan ichaqa, Jesucristopi creeq runakuna, jopenpa wasinman sanotaña pusapuranku. Hinaspan chaykuna pasasqanwan, Jesucristopi creeq runakunaqa astawan kallpanchakuranku.

Pablo Troas llaqtamanta Mileto llaqtakama viajasqanmanta

13 Noqaykuqa huk *barcoman wichaspaykun ñawparayku *lamar qochantakama Asón sutiyoq llaqtaman, chaypi Pablota oqarinaykupaq. Payqa acuerdasqaykuman hinan chakillapi riran. **14** Hinaspan Asón llaqtaman chayaruqtiyku, Pabloqa risqayku barcoman wichamuran. Hinaspan paywan kushkaña qochapa patanpi kaq Mitilene llaqtakama rirayku. **15** Chaymantan paqarisnintin p'unchaw chayarayku qochapa chawpinpi Quío sutiyoq *islapa chimpanman. Chaymantañataqmi huknin p'unchawta qochapa patanpi Samos islaman rirayku. Chaymantan paqarisnintinñataq Trogilio sutiyoq islapa samarispayku, chaymantaña Mileto llaqtaman chayarayku. **16** Pabloqa manan qepakuyta munaranchu Asia provincia ukhupi tarikuq Éfeso llaqtapiqa. Aswanmi Pabloqa apurakuran, *Pentecostés fiesta p'unchawpi Jerusalén llaqtapipuni kananpaq.

Éfeso llaqtapi Pablota despedikusqanmanta

17 Pabloqa Mileto llaqtapi kashaspanmi, Éfeso llaqtapi kaq *iglesiapi liderkunata waqyachimuran, paykunawan parlananpaq. **18** Hinaspan chay liderkuna Mileto llaqtaman chayaramuqtinku, Pabloqa khaynata niran:

—Qankunaqa allintan yachankichis, kay Asia *provincia lawman hamusqaymantapacha, qankuna ukhupi imaynatas noqa comportakuspa kawsasqaytaqa. **19** Ichaqa Israel llaqtamasiy *nacionniyoq runakuna tukuy problemakunata ruwawaqtinkupas, noqaqa humillayukuspaymi, waqastinpas ñak'aristinpas, Señor Jesustaqa servikurani. **20** Noqaqa chaykunata pasashaspaypas,

manan dejaranichu Diosmanta qankunaman willaytaqa. Hinaspapas noqaqa manallataqmi dejaranichu callekunapi, hinallataq wasikunapipas Diosmanta allin yachachikuykunata qankunapa allinniykichispaq yachachiytaqa. **21** Hinaspapas noqaqa, Israel nacionniyoq runakunamanpas, hinallataq huk law nacionniyoq runakunamanpas yachachiranin, huchankumanta wanakuspa Diosman kutirikunankupaq, hinallataq Señor Jesucristopipas allinta creenankupaq ima. **22** Kunanmi ichaqa *Santo Espíritu kamachiwashan, Jerusalén llaqtaman rinaypaq. Ichaqa manan noqaqa yachanichu chaypi imas pasawanantaqa. **23** Aswanmi Santo Espirituqa, may llaqtakunaman risqaypipas, ña rikuchiwashañña, Jerusalén llaqtaman chayaqtiyqa, carcelman churawanankumanta, hinallataq anchata ñak'arichiwankumanta ima. **24** Ichaqa chaykunata yachashaspaypas noqaqa manan preocupakunichu wañuchiwankumantaqa. Noqapaqqa kay vidaymantapas aswan más valorniyooqqa, Diospa khuyakuyninmanta llapallan runakunaman willakuymi. Chayta ruwaspaymi, noqaqa Señor Jesucristopa kamachiwashanta ancha kusikuywan cumplisaq.

25 Chaymi noqaqa Diospa gobiernasqan sumaq gloriamanta qankunaman allin willakuykunata willaraykichis. Ichaqa kunanmantan qankunaqa manaña ni mayqenniykichispas huktawanqa rikuwankichishñachu. **26** Chayraykun kunan qankunata niykichis, noqaqa manan huchayoqñachu kasaq sichus huchaman qankuna urmaspa castigasqa kaqtiykichisqa. **27** Ichaqa ñan noqaqa, mana imatapas pakaspa, Diosmanta allin willakuykunataqa qankunamanqa clarota willaraykichishña. **28** Saynaqa cuidakuychisyá kikiykichista; hinallataq Señor Jesucristopi creeq llapallan runakunatapas cuidaychis. Ichaqa kikin Santo Espiritun qankunataqa nombrasurankichis, oveja michiqkuna hina Señor Jesucristopi creeq runakunata allinta cuidanaykichispaq. Paykunaqa kanku Señor Jesuspa yawarninwan rantisqa runakunan. **29** Noqaqa yachanin qankuna ukhumanta ripuqtiyqa, ashka runakuna hamunanta. Paykunan Jesucristopa iglesianta chinkachiyta munaspa, qankuna ukhuman haykumunqa. Hinaspan huk yarqasqa suwa atoq hinarraq, qankunataqa engañayta munasunkichis. **30** Hinaspapas qankuna ukhullamantataqmi llullakuspa

yachachiqkunapas hatarinqaku. Saynataqa yachachinqaku, Jesucristopi creeqkuna chay llulla runakunata kasukuspa, qatikunankupaqmi. **31** Chayraykuyá qankunaqa allinta cuidakuychis. Hinaspa yuyariychis qankunaman yachachisqaykunata. Noqaqa kinsa wata qankunawan kaspaymi, tukuy kaykunamantaqa waqastinraq tuta p'unchaw sapankamaykichista advertiraykichis.

32 Chaymi kunan Diosmanta mañakuni, qankunata atiyinwan cuidasunaykichispaq, hinallataq paypa sumaq khuyakuyninwan sapa p'unchaw allinta kawsanaykichispaq. Diosqa ancha atiyniyoqmi, qankunapa iñiykiykichista wiñarichinanpaq, hinallataq llapan prometesqan herenciata sapankamaykichisman qosunaykichispaqpas. **33** Noqaqa manan ni pipa qorintapas, nitaq qolqentapas, nitaq p'achantapas munapayanichu. **34** Aswanqa allintapunin qankunaqa yachankichis, qankunawan kushka kashaspayqa, kay makiykunawanmi llank'arani, saynapi noqapas hinallataq noqawan kaqkunapas mantenekunaykupaq. **35** Saynallataqmi qankunatapas yachachiraykichis, qankunapas noqa hina llank'aspa, wakcha runakunata yanapanaykichispaq, saynapi Señor Jesuspa nisqanta yuyanaykichispaq ima. Paymi niran: “Pipas chashkiyllata munaqmantaqa, runamasinman qoqmi aswan más bendecisqa kanqa”, nispa.

36 Pabloqa chaykunata rimayta tukuruspanmi, paykunawan kushka qonqorikuspa, Diosmanta mañakuranku. **37** Hinaqtinmi chaypi kaqkunaqa anchata waqaspa, Pablota abrazaykuspa much'aykuranku. [*Nota: Israel nación llaqtapiqa, costumbrenkun karan qaripura uyankupi much'aywan despedinakuy*]. **38** Hinaspan chaypi kaqkunaqa ancha llakisqa karanku, Pablo paykunamanta despedikuspa: “Kunanmantan ichaqa manaña ni mayqenniychispa huktawañqa rikuwankishñachu”, nisqanwan. Chaymantan llapallanku compañaranku Pablota huk barcoman wichanankama.

Jerusalén llaqtaman Pablo risqanmanta

21 1 Chay Mileto llaqtapin, Éfeso llaqtamanta hamuq creyentekunawan despedinarukuspayku, *barcoman wichaspa, derechollaña rirayku hatun *lamar

qochapa chawpinpi Cos sutiyoq *isla allpaman. Chaymantan paqarisnintin p'unchaw lloqsispayku, Rodas nisqa islaman chayarayku. Chaymantataqmi viajeykuta continuaspa, chayallaraykutaq lamar qochapa patanpi Pátara sutiyoq llaqtaman.

2 Chay Pátara llaqtapin Fenicia sutiyoq lawman riq barcota tarirayku. Hinaspan chay barcoman wichaspa viajarayku. **3** Rishaspaykun Chipre isлата lamar qochapa chawpinpi rikurayku. Hinaspan chay Chipre islapa phaña lawninta pasarayku Siria *provincia lawman rinaykupaq. Hinaspan chay Siria lawman rishaspayku, lamar qochapa patanpi Tiro llaqtaman chayarayku. Chay llaqtapin barcoqa sayaran, carga apasqanta urayachinankupaq. **4** Chaymi noqaykupas barcomanta urayuspayku, Jesucristopi creeqkunata tarirayku. Hinaspan chay llaqtapi qanchis p'unchaw paykunawan kushka qepakurayku. Hinaqtinmi paykunaqa *Santo Espiritupa willasqan kaspanku, Pablota hark'aspa willaranku, Jerusalén llaqtaman ama rinanpaq. **5** Chay qanchis p'unchaw pasaruqtinmi, Jesucristopi llapallan creeqkunaqa, qarikuna, warmikuna, hinallataq warmakuna ima, acompañawaranku, llaqtamanta lloqsispa, lamar qochapa patankama. Hinaspan chaypi qonqorikuspayku, Diosmanta llapallayku mañakurayku. **6** Mañakuyta tukuruspaykutaqmi, abrazanakuspa despedinakupayku. Hinaspan barcoman wicharayku. Paykunañataqmi ichaqa wasinkuman kutipuranku.

7 Hinaspan chay Tiro llaqtamanta barcopi rirayku lamar qochapa patanpi Tolemaida nisqa llaqtakama. Hinaspan Jesucristopi creeqkunata chay llaqtapi saludaspayku, paykunawan qepakurayku chay p'unchaw.

8 Hinaspan paqarisnintin p'unchawñataq, Cesarea llaqtakama chayarayku. Chay llaqtapin qepakurayku Felipepa wasinpi. Felipeqa karan Señor Jesusmanta allin willakuykunata willakuqmi; hinaspapas payqa karan Jesuspa *apostolninkunapa akllasqan qanchis *diaconokunamanta hukninmi. **9** Saynallataqmi Felipepaqa tawa ususinkuna solterakama karan. Paykunan *profetisa sipaskuna karanku. Hinaspan Diosmanta willakuranku.

10 Chaymi Cesarea llaqtapi Felipepa wasinpi ashka p'unchawña kashaqtiyku, *Judea provincia lawmanta Agabo sutiyoq *profeta runa chayamuran. **11** Hinaspan Agaboqa noqaykuman ashuykamuspa, Pablota cinturonninta orqospa, makinta hinallataq chakintapas watakuspa, khaynata niran:

—Santo Espiritun khaynata nin: Israel *nacionniyoq runakunan, Jerusalén llaqtapi, khaynata watanqaku kay cintura pa dueñonta. Hinaspan *Roma nacionniyoq kamachikuq runakunaman entreganqaku, nispa.

12 Chayta uyarispaykun noqaykupas, hinallataq chaypi kaqkunapas Pablota ruegarayku, Jerusalén llaqtamanqa amaña rinanpaq. **13** Chaymi Pabloqa khaynata niwaranku:

—¡Ama waqaychishchu! ¡Waqaspaqa anchatan llakichiwashankichis! Noqaqa manan carcelman churawanallankupaqchu listoqa kashani. Aswanqa Señor Jesucristoraykun, Jerusalén llaqtapi, wañunaypaqpas listo kashani, nispa.

14 Chaymi noqaykuqa, mana ni imaynanmantapas Pablotaqa convencechiyta atiraykuchu, Jerusalén llaqtaman ama rinanpaqqa. Hinaspan noqaykuqa Pablota nirayku:

—Señor Jesuspa munayninman hina ruwasqa kachun, nispayku.

15 Chay p'unchawkuna pasaruqtilanmi, alistakuspayku, Jerusalén llaqtaman rirayku. **16** Hinaqtinmi Cesarea llaqtapi wakin wawqekunapas compañawaranku. Hinaspan paykunaqa pusawaranku Chipre islamanta Mnasón sutiyoq runapa wasinman. Paypas ñawpaqmantapacharaqmi ña Jesucristopi creeqña karan. Hinaspan Mnasonpa wasinpi qepakurayku.

Santiagoman Pablo visitasqanmanta

17 Jerusalén llaqtaman chayaruqtiykun, Jesucristopi creeq wawqekunaqa, ancha kusikuywan chashkiwaranku.

18 Paqarisnin p'unchawtaqmi, Pabloqa noqaykuwan kushka (Jesuspa wawqen) *Santiagota visitaq riran. Hinaspan tarirayku Jesucristopi creeqkunapa llapallan líder *ancianonkunatapas huñunasqata. [Nota: *Santiagopa huknin sutinmi karan *Jacobo. Payqa Jesuspa wawqenmi karan. Hinaspapas kay Jacoboqa manan Jesuspa apostolnin kaqchu karan*]. **19** Chaymi

Pabloqa paykunata saludaykuran. Hinaspan Pabloqa paykunaman willaran, imakunatas Diosqa paynintakama huk law *nacionniyoq runakunapa llaqtankupi ruwasqanmanta. **20** Chay willakusqankunata uyarispankun, chaypi kaq liderkunaqa Diosta hatuncharanku. Hinaspan Pablotaqa khaynata niranku:

—Wawqéy, kay Israel nacionniyoq runakunamantaqa, ashka waranqa runakunan Señor Jesucristopiqa creeranku. Ichaqa chay ñiniqkunaqa *Moisespa escribisqan *leykunatan ancha allinta kasukuyta munaranku. **21** Hinaspapas chay Israel nacionniyoq creyente runakunaqa, ñas uyarisqakuña huk law nación llaqtakunapi tiyaq Israel nacionniyoq llaqtamasinchiskunaman khaynata yachachisqaykita: “Moisespa escribisqan leykunataqa amañan kasukunkichishñachu. Nitaqmi qari wawaykichistapas *circuncisión costumbretaqa ruwankichishñachu; nitaq nación llaqtanchispi costumbrekunatapapas ruwankichishñachu”, nispa. **22** Chayri, ¿ima nisunchistaq kayman hamusqaykita runakuna yacharuqtinkurí? **23** Aswanqa kunan consejasqaykiku kayta ruwanaykipaq. Kaypin noqaykuwan tawa qarikuna kashan. Paykunan Diosman prometekusqankuta kay p'unchawkunapi cumplinanku kashan. **24** Saynaqa paykunata *temploman pusaspaykiyá, qanpas paykunawan kushka costumbrenchisman hina ch'uyanchakamuy. Hinaspa chay tawa qarikuna chukchankuta kuchuchikunankupaq gastonta ima pagamuy. Sichus chaykunata ruwamunki chayqa, llapallanmi yachanqaku, qanmanta rimasqankuqa mana cheqaq kasqanta. Hinaspan aswan yachanqaku, Moisespa kamachisqanta kasukusqaykita. **25** Ichaqa Jesucristopi creeq huk law nación llaqtayoq runakunamanqa ñan escribiraykuña cartata. Chay cartapin willarayku khaynata: “Runakunaq ruwasqan *idolokunaman ofrecesqa mikhunataqa aman mikhunkichishchu. Animalkunapa yawarnintaqa aman mikhunkichishchu. Animalkunata wañuchispa, yawarnin mana lloqsitinqa aman chay aychataqa mikhunkichishchu, nitaq kikiñanmanta seq'okuq otaq qaqapay animalkunapa aychantapas aman mikhunkichishchu. Saynallataq waqllikuykunapipas aman purinkichishchu”, nispa.

Pablota carcelman churasqankumanta

26 Hinaqtinmi Pabloqa paqarisnintin p'unchaw chay tawantin runakunata pusayukuspa, ch'uyanchakuq riranku. Hinaspan Pabloqa paykunawan kushka chay ch'uyanchakuy costumbreta ruwaruspanku, *temploman haykuran. Hinaspan willakuran hayk'aqsi chay ch'uyanchakuy costumbreta tukunankumanta, hinallataq costumbrenkuman hina sapankamankupa *ofrendankutapas apamunankupaq.

27 Chay ch'uyanchakuy costumbreqa qanchis p'unchawmi duraran. Hinaqtinmi chay qanchis p'unchaw yaqaña cumplikushaqtin, Asia *provincia lawmanta kaq Israel *nacionniyoq runakunaqa, Pablota templopi rikururanku. Hinaspan templopi kaq llapallan runakunata Pablota contranpi hatarichispanku, Pablota hap'iranku, **28** khaynata qaparispanku:

—¡Israel nacionniyoq qarikuna, yanapawayku! ¡Kay runan llapallan llaqtakunapi runakunaman yachachimushan Israel nación llaqtapa contranpi, *Moisespa kamachisqan leykunapa contranpi, hinallataq kay templopa contranpi ima! ¡Chaymantapas Grecia nacionniyoq runakunatan Dios yupaychana temploman haykuchishan! ¡Saynata chay huchasapa runakunata temploman haykuchispanmi, Diospa ch'uya templontapas manaña respetaspa qenlichashan! nispanku.

29 Saynataqa niranku, Pablota Éfeso llaqtayoq Trofimotawan Jerusalén llaqtapi purishaqta, rikumusqankuraykun. Chaymi paykunaqa khaynata piensaranku: “Pabloqa templomanmi huk law nacionniyoq Trófimo runata haykurachin”, nispanku.

30 Chaymi Jerusalén llaqtapi ashka runakunaqa, Pablota contranpi ch'aqwata hatarichispanku, huñunakuspa, Pablota hap'iranku. Hinaspan Pablotaqa chay templomanta arrastramuspa, hawaman orqomuranku. Hinaspan kasqan ratolla chay templopa punkunta wishq'aranku. **31** Chaypin Pablotaqa wañurachinankupaña kasharanku. Ichaqa aswanmi *Roma llaqtayoq soldadokunapa jefenman wakin runakuna willamuranku, Jerusalén llaqtayoq runakuna ch'aqwa hatarichisqankumanta. **32** Chaymi chay jefeqa,

capitankunantin, hinallataq soldadokunantin ima, chay ch'aqwa ruwasqanku lugarman hamuranku. Ichaqa Pablota maqaq runakunaqa, soldadokunata jefentawan ima chayamusqanta rikuspankun, Pablotaqa manaña maqarankuñachu.

33 Hinaqtinmi soldadokunapa jefenqa Pablota presocharan. Hinaspan ishkay cadenakunawan cadenanankupaq kamachiran. Hinaspan chaypi kaq runakunata khaynata tapuran:

—¿Pitaq kay runarí? ¿Ima mana allintataq kay runari ruwaruran? nispa.

34 Saynata tapuqtinmi, runakunaqa qapariranku, wakin hukta, wakinñataq hukkunata. Chaymi chay soldadokunapa jefenqa, paykuna comunta qaparqachasqankurayku, mana ni imatapas entiendeyta atiranchu. Chaymi chay jefeqa soldadonkunata kamachiran, Pablota cuartelman apanankupaq.

35 Hinaqtinmi cuartelpa gradasninman chayarachispanku, soldadokunaqa Pablota wantupiña apayuranku, chay runakuna hap'iyta munasqankurayku. **36** Saynataqa ruwaranku, llapallan chay runakuna nishu phiñasqallaña qepankuta hamuspa, “¡wañuchun!” nispa qaparqachasqankuraykun.

Juzgaqnin runakunapa ñawpaqninpi Pablo rimasqanmanta

37 Chaymantan soldadokunaqa Pablota cuartelpa ukhunman apanankupaq kashaqtinña, Pabloqa soldadokunapa jefenta griego rimaypi niran:

—¿Manachu qanwan huk ratochalla parlaruyman? nispa.

Hinaqtinmi soldadokunapa jefenqa niran:

—Qanqa, griego rimaytaqa yachasqankimá. **38** Saynaqa, ¿icha qanchu kashankipas chay *Egipto llaqtayoq runaqa? Chay Egipto nación llaqtayoq runan, *Romamanta kamachikamuq gobiernopa contranpi, runakunata hatarichiran. Hinaspan tawa waranqa terrorista runakunata ch'inñeq lugarman pusaran, nispa.

39 Chaymi Pabloqa contestaspa khaynata niran:

—Manan noqaqa chay egipcio runachu kani. Noqaqa Tarso llaqtapi naceq Israel *nacionniyoq runan kani. Chay llaqtayqa ancha reqsisqa Cilicia *provincia ukhupin. Chayraykuyá permiyikuway, kay Israel nacionniyoq runakunaman parlapayaykunaypaq, nispa.

40 Chaymi soldadokunapa jefenqa permisota qoran. Hinaqtinmi Pabloqa gradaspi sayaykuspa, makinwan señaschaspa, runakunata upallachiran. Chaymi chay runakuna upallaruqtin, Pabloqa chay runakunapa hebreo rimayninpiña, rimayta qallariran khaynata:

22 **1** —Israel *nacionniyoq llaqtamasiykuna, noqapa nisqaytayá kunan uyariykuwaychis, nispa.

2 Hinaqtinmi Pablota hebreo rimayninkupi rimaqta uyariruspanku, astawanraq upallaranku. Chaymi Pabloqa paykunata khaynata niran:

3 —Noqaqa Cilicia *provincia ukhupi kaq Tarso llaqtapi naceq Israel nacionniyoq runan kani. Hinaspapas noqaqa kay Jerusalén llaqtapi wiñaq, hinallataq yachayniyoq *Gamalielpa yachachisqan runan kani. Chay Gamalielmi (allin yachayniyoq kaspá), noqataqa ñawpaq abuelonchiskunapa leyninkunata allinta kasukunaypaq yachachiwaran. Chaymi noqaqa Diosta manchakuywan kasukurani, imaynan qankunapas kasukunkichis chay hinata. **4** Hinaspapas ñawpaqtaqa, Señor Jesucristopi creeqkunata wañuchinaypaqmi qatikacharani. Chaymi wakintaqa qarikunatapas warmikunatapas, presota hap'ichispay, carcelman wishq'achirani. **5** Chaykunamantaqa testigon kanku sacerdotekunapa jefenpas, hinallataq Israel nación llaqtapi kamachiq jefekunapas. Chay jefekunan kikinkupuni ordenta qowaran, Damasco llaqtapi tiyaq llaqtamasinchis runakunapaq. Chaymi noqaqa chay ordenta apayukuspa, Damasco llaqtaman rirani, Jesucristopi creeqkunata hap'ispay, kay Jerusalén llaqtaman apamuqtiy, alli-allin castigasqa kanankupaq.

Pablon willakun Jesucristopi creesqanmanta

(Hech 9.1-19; 26.12-18)

6 Noqaqa Damasco llaqtamanmi ñanninta risharani. Hinaqtinmi Damasco llaqtapa cercanpiña kashaqtiy, qonqayllamanta yaqa kushka p'unchaw horasta hina, huk k'anchay cielomanta k'anchamuwaran, hinallataq enteron muyuriqniytapas. **7** Chaymi noqaqa pampaman wikapakuspay, huk rimayta uyarirani khaynata: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿Imanasqataq qatikachawashankirí?” nispa. **8** Hinaqtinmi noqaqa contestarani: “Señor, ¿pitaq qanri kankí?” nispa.

Chaymi nimuwaran: “Noqaqa qatikachawasqayki Nazaret llaqtayoq Jesusmi kani”, nispa.

9 Chay k'anchaytaqa, noqawan riq runakunapas rikurankun. Ichaqa Señor Jesuspa rimapayamuwasqantaqa, manan paykunaqa uyarirankuchu. 10 Hinaqtinmi noqaqa khaynata tapurani: “Señor, ¿imatataq ruwasaqrí?” nispa. Chaymi Señorqa nimuwaran: “Sayaripa Damasco llaqtaman chayaspa haykuy. Chaypin nisunkiku imatachus ruwanaykitaqa”, nispa. 11 Chaymi noqawan riqkunaqa, makiymanta aysawaspanku, Damasco llaqtaman pusawaranku, cielomanta chay k'anchay ñawsayachiwasqanrayku.

12 Chay Damasco llaqtapin *Ananías sutiyoq runa tiyaran. Payqa *Moisespa escribisqan *leykunata allinta kasukuqmi karan. Chaymi Israel nacionmanta Damasco llaqtapi tiyaq runakunaqa, anchata respetaranku. 13 Paymi noqapa kasqayman hamuspa, khaynata niwaran: “Wawqéy Saulo, ñawsayasqaykimanta sanoyapuy”, nispa. Chaymi chay ratomantapacha noqaqa kaqmanta rikurani. 14 Hinaspan Ananiasqa niwaran: “Ñawpaq abuelonchiskunapa Diosninmi qantaqa akllasuranki, payta kasukuspa, paypa munasqanta ruwanaykipaq. Hinaspapas Diosqa munan mana ni ima huchayoq Salvador Jesusta rikunaykitan, hinallataq voznintapas uyarinaykitan. 15 Chaymi qanqa llapallan runakunaman willamunki, imatachus rikusqaykita, hinallataq uyarisqaykitawan ima. 16 Chayri, ¿imataraqtaq suyashankirí? Sayaripaykiyá, Señor Jesumanta mañakamuy, huchaykikunamanta perdonasqa kanaykipaq; hinallataq bautizachikamuy ima”, nispa.

Huk law nacionniyoq runakunaman willaq Pablo risqanmanta

17 Jerusalén llaqtaman kutimuspaymi, Diosmanta mañakunaypaq, Diosta yupaychana *temploman rirani. Hinaspan chaypi mañakushaspa, huk *visionpi 18 Señor Jesusta rikurani. Paymi khaynata niwaran: “Kay Jerusalén llaqtamanta apurayllaman lloqsiy. Kay llaqtapiqa manan uyarisunkikuchu noqamanta willakuqtiykiqa”, nispa.

19 Chaymi noqaqa contestarani khaynata: “Señor, paykunaqa allintan yachanku, Diosmanta yachachina *sinagoga

wasikunamanta qanpi creeqkunata hap'ichisqayta, hinaspapas alli-allinta castigachispay, carcelman ima churachisqaytaqa.

20 Saynallataqmi qanmanta willakuq Estebanta rumiwan p'anaspa yawarllataña wañuchishaqtinkupas, chaypin noqaqa huk testigo hina kasharani. Noqapunin acuerdopi karani, qanmanta willakusqanrayku payta wañuchinankupaqa. Hinaspapas noqaqa Estebanta wañuchiq runakunapa p'achankutapas cuidaranin asta wañuchinankukama”, nispa.

21 Hinaspapas Señor Jesusqa niwallarantaqmi khaynata: “Kunanqa riy. Noqan mandasqayki, huk law nacionniyoq runakunaman willamunaykipaq”, nispa.

Pablota carcelman apasqankumanta

22 Pabloqa huk law nacionniyoq runakunamanta saynata niqtinmi, chaypi kaq runakunaqa Pablota rimasqanta uyarispanku, anchata phiñakuranku. Hinaspan Pablotaqa manaña uyariyta munaspanku, khaynata qapariranku:

—¡Chay runaqa amaña kawsachunchu! ¡Wañuchun! nispanku.

23 Saynata rimaspankun, chay runakunaqa anchata qaparqacharanku. Hinaspan chaypi kaq runakunaqa, Pablota rimasqanwan mana acuerdopi kaspanku, p'achankuta thaptispanku, allpataraq altoman wikch'ukacharanku. **24** Hinaqtinmi soldadokunapa jefenqa kamachiran, cuartel ukhuman Pablota apaykuspanku, waqtashaspalla allinta tapunankupaq. Chay jefenqa saynataqa kamachiran, imanaqtinsi Pablota contranpi runakuna qaparqachasqankumanta yachayta munaspanmi.

25 Ichaqa chaypi soldadokuna, Pablota latiganankupaq sujetashaqtinkun, Pabloqa chaypi kaq capitanta tapuran:

—¿Qankunata ley permitisunkichishchu, *Roma llaqtayoy runata manaraq juzgashaspa latiganaykichispaq? nispa.

26 Pablota sayna rimasqanta uyarispanmi, chay capitanta jefenman willaq riran. Hinaspan khaynata niran:

—Kunanri, ¿imatataq qanri ruwanki? Chay Pablo sutiyoq runaqa Roma nacionniyoq runan kasqa, nispa.

27 Chaymi chay capitanta jefenqa, Pabloman ashuyuspa, khaynata tapuran:

—Niway, ¿cheqaqtachu qanri Roma nacionniyoq runa kankí? nispa.

Chaymi Pabloqa niran:

—Arí, saynapunin, nispa.

28 Hinaqtinmi chay jefeqa khaynata niran:

—Noqaqa ashka qolqetan pagarani, Roma nacionniyoq runa kanaypaqqa, nispa.

Chaymi Pabloqa niran:

—(Noqaqa manan qan hinachu ashka qolqeta pagarani). Aswanmi noqaqa nacesqaymantapacha Roma nacionniyoq runa kani, nispa.

29 Saynata Pablo niqtinmi, latigashaspalla tapunankupaq hamuq soldadokunaqa, manchakuspanku, kasqan ratolla Pablopa ladonmanta ayqekuranku. Hinallataqmi chay jefepas, Pabloqa Roma nacionniyoq runa kasqanta yacharuspa, presochasqanmanta anchata mancharikuran.

Justicia punkupi Pablo defiendekusqanmanta

30 Paqarisnintin p'unchawmi soldadokunapa jefenqa, imamantachus chay Israel *nacionniyoq runakuna Pablota huchacharanku, chayta yachayta munaran. Hinaspan Pablotaqa pashkachimuspa, *sacerdotekunapa jefenkunata, hinallataq cortepi justicia ruwaq runakunatawan ima waqyachimuran, Pablota ñawpaqninkupi sayaykachispa tapunankupaq.

23 **1** Hinaqtinmi Pabloqa cortepi llapallan juzgaqkunata allinta qawayuspa niran:

—Israel *nacionniyoq wawqeykuna, noqaqa concienciaypin allinta yachakuni, kunan p'unchawkama Diosta kasukuspa kawsasqayta, nispa.

2 Saynata Pablo niqtinmi, Israel nacionpi *sacerdotekunapa jefen *Ananiasqa Pablopa ladonpi kaq runakunata kamachiran, Pablota siminpi saqmanankupaq. **3** Ichaqa Pabloñataqmi contestaspa, Ananiasta niran:

—¡Ishkay uya runa, Diosmi qantapas saqmasunki! Chaypiqa qanqa tiyashanki, *Moisespa escribisqan *leykunaman hina juzgawanaykipaqmi. ¿Chaychu leypa contranpi kamachishanki, noqata saqmawanankupaq? nispa.

4 Saynata Pablo niqtinmi, Ananiaspa ladonpi kaq runakunaqa niranku:

—¿Imanaqtintaq saynatari k'amishanki, Diospa akllasqan sacerdotekunapa jefentari? nispanku.

5 Hinaqtinmi Pabloqa niran:

—Wawqeykuna, manan noqaqa yacharanichu Israel nacionpi sacerdotekunapa jefen kasqantaqa. Bibliapin escribisqa kashan: “Aman k'aminkichu llaqtaykichispi gobiernaq runataqa”, nispa [Éxodo 22.28].

6 Hinaspan Pabloqa cuentata qorukuran, chaypi juzgaq runakunamanta wakinqa, *saduceo religionniyoq runakuna kasqankuta, wakinnataq *fariseo religionniyoq runakuna kasqankuta ima. Chaymi Pabloqa altota rimarispas niran:

—Wawqeykuna, noqapas hinallataq familiaykunapas fariseo religionniyoqmi kayku. Hinaspapas noqaqa creenin runakuna, wañusqankumanta kawsarimunapiqa. Chayraykun noqataqa acusawashanku, nispa.

7 Saynata Pablo niqtinmi, chaypi juzganankupaq fariseo religionniyoq runakunaqa, saduceo religionniyoq runakunawan discutiya qallariranku. Chaymi

Pablota juzganankupaq chaypi huñunasqa juezkunaqa ishkey grupoman rakinakuranku. **8** Saynataqa rakinakuranku, saduceo religionniyoq runakuna khaynata yachachisqankuraykun: “Wañuqkunaqa manan kawsarimunqakuchu. Manataqmi *angelkunapas nitaq ima espiritukunapas kanchu”, nispanku. Ichaqa fariseo religionniyoq runakunañataqmi yachachiranku khaynata: “Runakunaqa wañusqankumantaqa kawsarimunqakun; hinallataq angelkunapas, espiritukunapas kanmi”, nispanku.

9 Chaypin llapallanku k'araqta qaparinakuranku. Hinaqtinmi fariseo religionniyoq runakunamanta, leykunata yachachiq runakunaqa, wakinnin sayarispas khaynata niranku:

—Kay Pablo sutiyoq runaqa mana ni ima culpayoqmi. Paymanqa huk ángel otaq huk espíritu imapashchá rimapayaramun Diospa partenmanta, nispanku.

10 Hinaqtinmi paykunaga, astawan nishuta k'aminakuspa discutinakuranku. Chaymi *Roma llaqtamanta soldadokunapa jefenqa, Pablota chaypi wañurachinankupaq piensaspa,

anchata mancharikuran. Chayraykun chay jefeqa soldadonkunata kamachiran, Pablota cuartelman kaqmanta apanankupaq.

11 Chay tutan Señor Jesucristoqa, Pabloman rikhuriykuspa khaynata niran:

—Pablo, kallpanchakuy. Imaynan kay Jerusalén llaqtapi noqamanta willakuranki, saynallataqmi Roma llaqtapipas willakunayki kashan, nispa.

Pablota wañuchinankupaq acuerdo ruwasqankumanta

12 Paqarisnintin p'unchawmi Israel *nacionniyoq wakin runakunaqa, huñunakuspanku acuerdota ruwaranku, imaynatachus Pablota wañuchinankupaq. Hinaspan juramentota ruwaranku khaynata nispanku:

—Noqanchisqa amayá mikhusunchishchu, nitaq tomasunchispashchu asta Pablota wañuchinanchiskama. Sichus Pablota mana wañuchisunchu chayqa, kay juramento ruwasqanchisman hinayá, Diospa castigonqa huk maldición hina noqanchisman hamuchun, nispanku.

13 Chay juramento ruwaq runakunaqa, tawa chunka masraqmi karanku. **14** Hinaspan chay juramento ruwaqkunaqa, *sacerdotekunapa jefenkunaman, hinallataq Israel nacionpi kamachiqkunamanwan rispanku, khaynata niranku:

—Noqaykuqa juramentota ruwaspaykun, acuerdoman haykurayku, Pablota wañuchinaykukama mana ni imatapas mikhunaykupaq. Mana cumplisaqkuchu chayqa, Diospa castigonyá huk maldición hina noqaykuman hamuchun, nispanku. **15** Chaymi kunan qankunata mañakuykiku: qankuna, hinallataq cortepi wakin juezkunapiwan imayá, Roma llaqtamanta soldadokunapa jefenmanta mañaychis, paqarin p'unchaw Pablota qankunaman apamunankupaq khayna engañollawan: “Noqaykuqa astawanmi tapuyta munayku Pablotaqa, huchayoqchus icha mana huchayoqchus kasqanta”, nispalla. Ichaqa noqaykutaqmi listollaña suyapakusaqku ñanpi, manaraq kayman chayachimushaqtikyichis wañuchinaykupaq, nispa.

16 Ichaqa Pablopá sobrinonñataqmi uyariruran, Pablota wañuchinankupaq paykuna acuerdo ruwasqankuta. Chaymi

cuartelman rispa, Pabloman willamuran. **17** Hinaqtinmi Pabloqa soldadokunapa huknin kaq capitanta waqyaspa niran:

—Kay joventa jefeykiman pusarapuway. Paymi huk willakuyta jefeykiman willamunan kashan, nispa.

18 Hinaqtinmi chay capitanta, chay joventa jefenman pusaran. Hinaspan chay capitanta jefenta niran:

—Presochasqa Pablon waqyawaspa valekamuwan, kay joventa qanman pusamunaypaq. Paysi huk willakuyta qanman willasunki, nispa.

19 Chaymi chay capitanta jefenta, chay joventa huk lawchaman makinmanta aysarisa, khaynata tapuran:

—¿Imatataq willawanaykiri kashan? nispa.

20 Chaymi chay jovenqa niran:

—Noqan uyariramuni, Israel nacionniyoq wakín runakuna, hinallataq cortepi juezkunapiwan ima huñunaruspa acuerdo ruwasqankuta. Chaymi paykunaqa nishanku, paqarin qanman hamunankupaq. Hinaspan engañollawan qanta valekusunkiku, khaynata nispa: “Noqaykuqa astawanraqmi Pablota tapuyta munayku, huchayoqchus icha manachus kasqanta”, nispalla. **21** Ichaqa paykunapa nisqankutaqa amayá qanqa creenkichu. Paykunamantaqa tawa chunka masraqmi ñanpi pakakuspanku, Pablota suyapakunqaku. Hinaspapas paykunaqa huk juramentotan ruwaranku, Pablota asta wañuchinankukama, mana mikhunankupaq, hinallataq mana ni imatapas tomanankupaq ima. Chaymi kunan paykunaqa listollaña suyashanku, mañakusqankuman hina aceptanaykipaq, nispa.

22 Hinaqtinmi chay jefeqa chay joventa mandapuran khaynata kamachispa:

—Kay willawasqaykitaqa aman ni pimanpas willankichu, nispa.

Gobernador Felixman Pablota apasqankumanta

23 Chaymantan chay capitanta jefenta ishikay capitankunata waqyaspa, khaynata kamachiran:

—Alistaychis ishikay pacha soldadokunata, chakillapi rinankupaq, qanchis chunka soldadokunata, caballopi rinankupaq, hinallataq ishikay pacha soldadokunapas *lanzawan allin armasqa, esqon horas tutata Cesarea

llaqtaman rinankupaq. **24** Saynallataq caballokunatapas alistamuychis, Pablota huknin caballopi montachispa, sanollata gobernador Felixman apanaykichispaq, nispa.

25 Saynata kamachispanmi, chay capitampa jefenqa soldadokunawan apachinanpaq, huk cartata gobernador Felixman escribiran. Chay cartapin niran:

26 —Ancha respetasqa gobernador Félix. Noqa Claudio Lisiasmi huk sumaq respetowan qanta saludamuyki. **27** Kay presochasqa runa apachimusqaytan, Israel *nacionniyoq runakuna presocharusqaku. Hinaspan wañuchinankuña kashaqtinku, *Roma nacionniyoq runa kasqanta yacharuspay, soldadoykunapiwan rispay, wañuchinankumanta salvamuni. **28** Hinaspan cortepi juzgaq Israel nacionniyoq runakunapa kasqanman aparani, chaypi imamantachus payta huchachasqankumanta yachayta munaspay. **29** Chaypin yachamuni, paykunapa *leyninkuman hinalla acusaspa juzgasqankuta. Ichaqa manan paypiqa ni ima culpantapas tarinichu, wañuchisqa kananpaq, nitaq carcelman churasqa kananpaqpas. **30** Chaymantan noqaqa yacharurani, Pablota Israel nacionniyoq runakuna wañuchinankupaq acordasqankuta. Chaymi noqaqa chay acusasqanku runata qanman apachimushayki. Hinaspapas chay llapallan acusaqnin runakunataqa ñan kamachiniña, chay acusasqanku runapa contranpi imapas acusanankupaq kaqtinqa, qanpa ñawpaqniyki acusanankupaq, nispa.

31 Hinaqtinmi Roma nacionniyoq soldadokunaqa, jefenkupa kamachisqanman hina, chay tutalla Pablota Antípatris llaqtapi cuartelman aparanku. **32** Paqarisnintin p'unchawñaataqmi, chakillapi riq soldadokunaqa Jerusalén llaqtapi kaq cuartelman kutinpuranku. Ichaqa caballopi riq soldadokunañataqmi, Pablota apaspa, seguiranku viajenkuta. **33** Hinaqtinmi Cesarea llaqtaman chayaruspanku, gobernador Felixman carta apasqankuta, hinallataq Pablotaapas entregaranku. **34** Chaymi chay cartata leeruspa, gobernador Felixqa Pablota tapuran may *provinciamantas kasqanta. Hinaqtinmi Cilicia provincia lawmanta Pablo kasqanta yacharuspa, **35** gobernador Felixqa Pablota niran:

—Qanta acusasuqniyki runakuna hamuqtinkuñan, ima niwanaykitapas noqaqa uyarisqayki, nispa.

Hinaspan soldadokunata kamachiran, wañuq *rey *Herodespa ruwachisqan *palacio wasinman Pablota apaspanku, chaypi cuidamunankupaq.

Gobernador Felixpa ñawpaqninpi Pablo rimasqanmanta

24 1 Pishqa p'unchaw pasaruqtinmi, *sacerdotekunapa jefen *Ananiasqa, Israel *nación llaqtapi kamachiq runakunapiwan Cesarea llaqtaman chayamuranku. Paykunaqa hamuranku Tértulo sutiyoq abogadota pusayukuspankun. Hinaspan Pablota acusanankupaq gobernador Felixpa kasqanman riranku. 2 Pablota huñunakusqanku lugarmán pusaramuqtinkun, abogado Tertuloqa acusayta qallariran khaynata:

—Wiraqocha gobernador Félix, qanqa allintan kay nación llaqtaykupi gobiernaspayki, imakunatapas allinta ruwashanki. Chaymi noqaykuqa anchata agradecikuykiku, hawkallata kay llaqtaykupi kawsachiwaspaykikumanta. 3 Hinaspapas wiraqocha gobernador Félix, noqaykuqa tukuy lawpin, anchata agradecikuykiku noqaykupa favorniykupi tukuy imakuna ruwasqaykimanta. 4 Ichaqa manan nishutachu noqaykuqa tiempoykita pierdechiyta munayku. Kay nisqaykutayá kunan huk ratolla uyariykuwayku. Ama hina kaychu, khuyakusqayku wiraqocha.

5 Kay Pablo sutiyoq runaqa, kay enteron Israel nacionniyku ukhupi purispanmi, noqaykupurata peleachiwaspanku, nishu problemakunata ruwashan huk plaga hinarraq. Hinaspapas payqa Jesús sutiyoq runata qatikuy runakunapa huknin kaq jefenmi. Chay Jesús runaqa karan Nazaret llaqtamantan. Chaymi kay Pabloqa chay Nazareno sutiyoq falso sectata umallishan. 6 Hinaspapas kay Pabloqa huk law nacionniyoq runakunatan Dios yupaychanayku *temploman pusaykuran. {Chaymi paytaqa presochaspa *leyniykuman hina juzgayta munarayku. 7 Ichaqa *Roma llaqtamanta soldadokunapa jefen Lisis sutiyoq runa hamuspanmi, maqawaspankuraq kay Pablotaqa makiykumantaña qechumuwaranku. 8 Hinaspan kamachiran kay runa acusaqkunata, qanpa ñawpaqniykiman hamunankupaq}. Saynaqa kunanyá qanpuni, kay runata allinta tapupayaspa, yachay imakunamantas acusashayku chayta, nispa.

9 Saynata chay Tértulo sutiyoq abogado rimaruqtinmi, Israel nacionta kamachiq runakunapas niranku:

—Arí, kay nisqankunaqa cheqaqpunin, nispanku.

10 Chaymi gobernador Felixqa, Pablo rimananpaq makinwan señascharan.

Hinaqtinmi Pabloqa khaynata niran:

—Noqaqa yachanin kay Israel nación llaqtapi unay watakunaña juez kasqaykita. Chaymi noqaqa qanpi anchata confiaspay ñawpaqniyki rimarisaq, kay acusawasqankumanta defiendekunaypaq. **11** Yaqa chunka ishkayniyoq p'unchawllaraqmi pasarun, Diosta yupaychanaypaq Jerusalén llaqtaman risqayqa. Kay nisqayqa cheqaqchus icha manachus kasqanta, yachayta munaspaqa, qan kikiykiyá rispayki tapukacharakamuy. **12** Kay acusawaqniy runakunaqa manan noqataqa tariwaranku, Diosta yupaychana templo piwanpas peleashaqtachu, nitaq Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunapipas runakunata ch'aqwanachishaqtachu, nitaq llaqtapipas runakunata peleanachishaqtachu. **13** Ichaqa kay runakuna saynata acusawanankupaqqa, manan ni ima pruebankupas kanchu. **14** Ichaqa cheqaqtan nisqayki, noqaqa ñawpaq abueloykunapa servisqan Diostan servini. Hinaspapas noqaqa creenin *Moisespa escribisqan leykunapi, hinallataq Diosmanta willakuq ñawpaq *profetakunapa yachachisqankunapipas. Ichaqa Diosmanta Hamuq Salvadortan noqaqa servishani. Chaymi kay llaqtamasiy runakunaqa acusawaspanku khaynata ninku: “Pabloqa falso religionniyoq runan”, nispanku. **15** Noqaqa creenin, justo runakunapas, hinallataq huchayoq runakunapas wañuqtinku, paykunata Dios kawsarichimunanpiqa. Saynallataqmi kay acusawaqniy runakunapas, wañuqkunapa kawsarimunanpiqa creellankutaq. **16** Chayraykun noqaqa Diospa ñawpaqninpi, hinallataq runakunapa ñawpaqninpipas, allin kaqkunata ruwaspapuni kawsayta munani.

17 Hinaspapas noqaqa huk law nación llaqtakunapin unay watakuna kamurani. Chaymantañan kay llaqtayman kutimurani, qolqeta wakchakunaman apamuspay, hinallataq Diosman *ofrendayta qonaypaq ima. **18** Chaymi noqaqa

costumbreykuman hina Diosta yupaychanayku temploman rirani, chaypi ch'uyanchakunaypaq. Hinaspapas noqataqa manan ashka runakunawan kushkatachu Asia provinciamanta hamuq runakunaqa tariwaranku, nitaqmi ch'aqwa hatarichishaqtachu. (Aswanmi chay Asia provinciamanta hamuq runakuna ch'aqwata hatarichiranku). **19** Saynaqa sichus contraypi imapas kaqtinqa, chay Asia provincia lawmanta hamuq Israel nacionniyoq runakunayá, qanpa ñawpaqniykiman hamuspanku, uyaypi imamantapas niwachunku. **20** Sichus chay hamuq runakunamanta contraypi mana pipas kaqtinqa, kaypi kaq runakunayá uyaypi niwachunku, sichus hayk'aqllapas Israel nacionpi juzgaq runakunapa ñawpaqninpi ima culpatapas tariwarankuchus, icha manachus chayta. **21** Noqaga chay justicia punkupiqá rimarirani wañuqkunapa kawsarimunamanta creespan. Chay rimasqaymantan kunan qankunapas juzgawashankichis, nispa.

22 Hinaqtinmi gobernador Felixqa, Pablota nisqanta uyariruspa, hinallataq Jesuspa yachachisqankunatapas allinta yachasqanrayku, chay huñunakuyta tukuspa, khaynata niran:
—Roma llaqtamanta llapallan soldadokunapa jefen Lisias hamuqtinña, payta allinta tapuspay, kay asuntoykichistaqa arreglasunchis, nispa.

23 Chaymantan gobernador Felixqa chaypi kaq soldadokunapa capitanninta kamachiran khaynata:
—Pablotaqa ama cadenasqallatan cuidankichis. Hinaspapas aman hark'ankichishchu, pipas payta watukuq hamuspa, yanapanantaqa, nispa.

24 Huk tiempo pasaruqtinmi, gobernador Felixqa, Israel nacionmanta Drusila sutiyoq warminpiwan Pablota kasqanman kutiran. Hinaspan payqa Pablota waqyachispa, Jesucristopi imaynatas creenamanta uyariran. **25** Chaymi Pablota gobernador Felixwan rimaspa, kaykunamanta yachachiran: allin kaqkuna ruwanamanta, allinta controlakuspa kawsanamanta, hinallataq juicio p'unchaw chayamunamantawan ima. Chaykunata Pablo niqtinmi, gobernador Felixqa anchata mancharikuspa, khaynata niran:
—Kunanqa ripuy. Tiempoy kaqtinña, kaqmanta waqyachimusqayki, nispa.

26 Gobernador Felixqa ashka kutitan Pablotaqa waqyachimuran, paywan parlananpaq. Saynataqa waqyachimuran, preso kasqanmanta kacharipunanpaq qolqeta Pablo qonanta munaspanmi. **27** Ichaqa ish kay wataña pasaruqtinmi, Felixqa gobernador kasqanmanta lloqsipuran. Hinaqtinmi Porcio Festo sutiyoq runañataq Felixpa rantinta gobernador kananpaq haykuran. Ichaqa gobernador Felixqa Israel nacionniyoq runakunawan allinpi qepayta munaspanmi, Pablotaqa hina presollata saqetamuran.

Pablo gobernador Festopa ñawpaqninpi kasqanmanta

25 **1** Festoqa Cesarea llaqtamanmi chayamuran, gobernador kananpaq. Hinaspan kinsa p'unchawmantaña Jerusalén llaqtaman riran.

2 Chayaruqtintaqmi *sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq Jerusalén llaqtapi allin reqsisqa runakunapiwan ima, Pablota contranpi rimaranku. Hinaspan gobernador Festota khaynata valekuranku:

3—Gobernador Festo, ama hina kaychu, chay Pablota Cesarea llaqtamanta kay Jerusalén llaqtaman pusachimuy, nispanku.

Saynataqa chay runakunaqa valekuranku, Pablota pusamushaqtinku ñanpi suyapakuspa, wañurachiyta munaspankun. **4** Ichaqa gobernador Festotaqmi chay nisqankuta uyarispan, khaynata niran:

—Pabloqa Cesarea llaqtallapin preso kanqa. Chay llaqtamanmi noqaqa prontolla kutisaq. **5** Sichus ima mana allintapas Pablo ruwaran chayqa, noqawan kushkayá autoridadniykichiskuna richunku; hinaspa Cesarea llaqtapi acusamuchunku, nispa.

6 Gobernador Festoqa Jerusalén llaqtapin yaqa pusaq p'unchaw otaq chunka p'unchaw hina qepakuran. Chaymantan Cesarea llaqtaman kutispa, paqarisnintin p'unchaw juezpa juzganan lugarpí tiyayuran. Hinaspan kamachiran, paypa ñawpaqninman Pablota pusamunankupaq. **7** Hinaqtinmi Pablota gobernador Festopa ñawpaqninman apamuqtinku, Jerusalén llaqtamanta hamuq autoridadkunaqa, Pablota tukuy imamanta acusayta qallariranku. Ichaqa manataqmi chay acusasqankumantaqa, imaynata pruebaytapas atirankuchu.

8 Chaymi Pabloqa khaynata defiendekuran:

—Noqaqa manan Jerusalén *templopa contranpichu, nitaq *Roma nacionpi *rey *Cesarpa contranpipashchu kani. Hinaspapas noqaqa Israel *nacionniyoq runakunapa *leyninkutapas kasukuspan kawsani, nispa.

9 Ichaqa gobernador Feston Jerusalén llaqtamanta hamuq autoridadkunawan allinpi qepayta munaspa, Pablota tapuran khaynata:

—¿Munawaqchu Jerusalén llaqtaman riyta, chaypi noqapa ñawpaqniypi juzgasqa kanaykipaq? nispa.

10 Hinaqtinmi Pabloqa khaynata contestaran:

—Roma nación *rey Cesarpa juzgananpin kashani; kaypin noqaqa juzgasqa kanay. Gobernador Festo, qanqa allintan yachanki, Israel nacionniyoq runakunapa contranpi mana ni ima maldadtapas ruwasqaytaqa. **11** Sichus wañunaypaq hina ima mana allintapas ruwayman karan chayqa, manan manchakunichu wañuytaqa. Ichaqa acusawaqniy runakunapa nisqan mana cheqaq kaqtinqa, manan ni pipapas derechon kanchu, kay Israel nacionniyoq runakunaman entregawanapaqqa. Aswanmi kunan mañakuspa exigiyki, Roma nacionmanta kikin *rey Cesarpuni juzgawanapaq, nispa.

12 Chaymi gobernador Festoqa paypa consejeronkunawan parlaruspa, Pablota khaynata niran:

—Saynaqa Roma nacionmanta rey César juezniyki kananta munaspaqa, Roma nacionmanmi rinayki, chaypi juzgasqa kanaykipaq, nispa.

Rey Herodes Agripapa ñawpaqninpi Pablo kasqanmanta

13 Huk tiempo pasaruqtinmi, *rey *Agripaqa hermanan Berenicepiwan Cesarea llaqtaman riranku, Festo gobernador kananpaq nombrasqa kaqtin, payta felicitanankupaq.

14 Hinaspan paykunaqa ashka p'unchawkuna chaypi qepakuqtinku, gobernador Festoqa Pablota problemanmanta rey Agripaman willaran khaynata:

—Kaypin huk runa kashan Felixpa preso saqetamusqanraq.

15 Chaymi Jerusalén llaqtaman rispay, chaypi kashaqtiy, *sacerdotekunapa jefenkuna, hinallataq Israel *nacionpi

autoridadkunapas, Pablotaqa formalta acusaranku. Hinaspan paykunaqa Pablota wañuchinankupaq, orden qonayta munaranku. **16** Chaymi noqaqa chay acusaq runakunata khaynata niran: “Noqayku *Roma nacionmanta gobiernaqkunaqa manan ordentaqa qoykumanchu, pitapas acusaqninkuna wañuchinankupaqqa, manaraq chay acusasqa runa acusaqnin runakunapa ñawpaqninpi defiendekusqanta uyarishaspaqa”, nispa. **17** Chayraykun chay acusaq autoridadkunaqa kay Cesarea llaqtaman hamuranku. Hinaspan kay llaqtaman chayamusqaykupa paqarisnintin p'unchaw, mana demoraspay, runakunata juzganay asientopi tiyayuspay kamachirani, Pablota pusamunankupaq. **18** Hinaspan noqaqa piensarani, chay acusaqnin autoridadkunaqa nishu millay ruwaykunamanta acusanankupaq. Ichaqa manan ni ima millay ruwaykunamantapas, piensasqayman hinaqa, acusarankuchu. **19** Aswanmi paykunaqa acusaranku, religionninmanta, Jesús sutiyoq runapi creesqanmanta, hinallataq chay “Jesusqa wañusqanmantan kawsarimuspa kawsashan”, nispa, Pablo yachachisqanmantawan ima. **20** Saynata acusaqtinkun, noqaqa mana ni ima ruwaytapas atiranichu, chay casomanta manaraq allinta entiendesqayrayku. Hinaspan chay Pablotaqa khaynata tapurani: “¿Munawaqchu Jerusalén llaqtaman rispa, chaypi juzgasqa kanaykipaq?” nispa. **21** Saynata tapuqtiymi, Pabloqa mañakuspa, exigiran, Roma nacionpi rey *César juzganapaq. Chaymi Roma nacionpi rey Cesarman apachinaykama, preso kananpaq kamachirani, nispa.

22 Chayta uyarispan rey Agripaqa gobernador Festota niran:

—Noqapas chay runapa nisqantaqa uyariytan munani, nispa.

Chaymi gobernador Festoqa niran:

—Saynaqa paqarinayá uyarinki, nispa.

23 Paqarisnintin p'unchawñataqmi *rey Agripaqa, hermanan Berenicepiwan sumaq p'achawan p'achasqallaña runakunapa ancha alabasqan, haykuranku juezkunapa juzganan wasiman. Chaymanqa haykuranku soldadokunapa jefenkunapiwan, hinallataq llaqtapi allin reqsisqa importante runakunapiwan iman. Hinaqtinmi gobernador Festoqa Pablota pusamunankupaq kamachiran. **24** Pusaramuqtinkun gobernador Festoqa khaynata niran:

—Rey Agripa, hinallataq kaypi noqaykuwan kushka kaq allin reqsisqa importante runakuna, kaymi chay Pablo sutiyoy acusasqa runa. Paytan Israel nacionniyoq llapallan runakunapa jefenkunaqa, Jerusalén llaqtapipas, hinallataq kaypipas acusaranku. Hinaspapas paykunaqa huk ordentan qonayta munashanku kay runa wañunanpaq. **25** Ichaqa kay runa wañunanpaq hinaqa manan ni ima mana allin ruwasqantapas tariranichu. Hinaspapas kikin Pablon Roma nacionpi llapallan reykunapa reynin César juzgananpaq mañakuspa, exigiran. Chaymi rey Cesarman apachinaypaq decidirani. **26** Ichaqa manan ni imatapas kay runamantaqa yachanichu, rey Cesarman imayna kasqanta escribinaypaqpas. Chaymi kunan qankunaman pusachimuni. Aswanyá qan kikiykipuni rey Agripa, kay runata tapupayay, saynapi imamantapas yachaspa, chayta escribispa, rey Cesarman apachinaypaq. **27** Piensasqayman hinaqa, manan allinchi kanman huk presota, imamantas acusasqankuta manaraq allinta yachashaspa, huk cartantinta rey Cesarman apachiyqa, nispa.

Rey Agripaqa ñawpaqninpi Pablota defiendekusqanmanta

26 **1** Chaymantan *rey *Agripaqa Pablota niran:
—Kunanqa rimarimuy defiendekunaykipaq, nispa.

Hinaqtinmi Pabloqa makinta altoman oqarispa, defiendekuyta qallariran khaynata:

2 —Kunanqa mayna kusion kashani ancha respetasqa rey Agripa, qanpa ñawpaqniyki kay Israel *nacionniyoq runakuna noqapa contraypi acusawasqankumanta defiendekunaypaq.

3 Qanqa, wiraqocha rey Agripa, allintan yachanki Israel nacionniyoq runakunapa costumbreykutaqa, hinallataq noqaykupura mana acuerdopi kaspayku discutişqaykumantawan ima. Chaymi ruegoakyki pacienciawan uyariykuwanaykita.

4 Israel nacionniyoq ashka runakunaqa yachankun warma kasqaymantapacha, imaynatas nación llaqtaypi, hinallataq Jerusalén llaqtapipas tiyasqaytaqa. **5** Hinallataqmi paykunaqa qallariymantapacha allinta yachanku *fariseo religionniyoq runa kasqaytapas. Chaytaqa acusawaqniykunapas allintan

yachanku; munaspankuqa sayna kawsasqaytayá paykunapas rimarichunku. Hinaspapas noqaqa, yachasqaykichis hinan, fariseo religionniyoq runa kashaspayqa, ancha allinta kasukurani Diospa kamachisqan sasa leyninkunataqa.

6 Kunanmi ichaqa juzgawashankichis, ñawpaq abuelonchiskunaman Diospa prometesqanpi creesqayrayku.

7 Diospa chay promesankuna cumplikunantan, Israel nacionpa chunka ishkayniyoq hatun ayllunkunaqa suyakushanku.

Chayraykun tuta p'unchaw, tukuy sonqonkuwan, Diosta yupaychashanku. Chaymi wiraqocha rey Agripa, noqapas Diospa chay promesankunata suyakusqayrayku, kay Israel nacionniyoq llaqtamasiykunaqa juzgawashanku.

8 ¿Imanaqtintaq qankunari mana ni mayqenniyykichispas creeyta munankichishchu, wañusqakunata Dios kawsarichimunantarí?

9 Noqapas ñawpaqtaqa munaranin, Nazaret llaqtayoyq Jesuspi llapallan creeq runakunata chinkarachinaypaq.

10 Saynata piensaspaymi, Jerusalén llaqtapipas tukuy imata ruwarani, Jesuspi creeq runakunata

carcelman churachinaypaq. Chaykunataqa ruwarani *sacerdotekunapa jefenmanta ordenta mañakuspaymi.

Chaymi Jesuspi creeqkunata wañuchiqtinkupas, noqaqa chay wañuchisqankuwan acuerdopi karani.

11 Noqaqa Diosmanta yachachina *sinagoga wasikunapin, Jesuspi creeqkunata ashka kuti castigarani, payta negaspa, paypi ama creenankupaq. Hinaspapas paykunataqa anchatan cheqnikurani. Chaymi huk law llaqtakunaman rispayraq, Jesuspi creeqkunataqa castigachinaypaq mashkamurani.

Pablo imaynatas Jesucristopi creesqanmanta

(Hech 9.1-19; 22.6-16)

12 Noqamanqa *sacerdotekunapa jefenkunan ordenta qowaranku, chay ordenwan Damasco llaqtaman rispay, Jesucristopi creeqkunata chay llaqtapi hap'ichinaypaq.

13 Ichaqa, wiraqocha *rey Agripa, Damasco llaqtaman ñanninta rishaqtiykun, chawpi p'unchaw horasta, hanaq pacha cielomanta huk k'anchay llapallaykuta muyuriykuwaranku. Chay k'anchayqa intimantapas aswan masraqmi karan.

14 Chaymi llapallayku pampaman t'irakurayku. Hinaspan hebreo rimaypi uyarirani: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿Imanaqtintaq noqatari qatikachawashanki? Saynata qatikachawaspaykiqa, kikillaykitan dañota ruwakushanki. Noqapa contraypi sayariqqa, yanqa ignorante runan, imaynan yapuq toropas qepaman hayt'akamuspa picana k'aspi man hayt'apakamuspa k'irikun chay hinataraq”, nispa nimuqta.

15 Saynata nimuwaqtinmi, noqaqa khaynata tapurani: “Señor, ¿pitaq qanri kankí?” nispa.

Chaymi Señorqa contestamuwaran khaynata:

“Noqaqa qatikachasqayki Jesusmi kani. **16** Kunanqa sayariy. Qanqa kunanmanta wichaymanmi, testigoy kaspera, noqata serviwanki. Hinaspan noqamanta kunan rikusqaykita, hinallataq qepa p'unchawkunatapaspas qanman rikhurisqaykunamantawan runakunaman willakamunki. **17** Noqan kunanqa Israel nacionniyoq runakunaman, hinallataq huk law nacionniyoq runakunamanpas rinaykipaq mandasqayki. Hinaspapas noqaqa librasqaykin chay runakunamantaqa. **18** Qanqa paykunaman rispaykiyá, tukuy mana allin ruwasqankumanta cuentata qokunankupaq willamuy, hinaspa tutayaypi hina huchapi purisqankumanta, Diospi creespanku, k'anchayman hina haykunankupaq. Paykunaqa ñawsa runakuna hinan kawsashanku. Ichaqa qanmi paykunaman rispayki, ñawinkuta kicharimunki, Diosmanta allinta yachanankupaq, saynapi paykunaqa diablopas kamachisqankunata amaña kasukuspa, aswanqa Diosllapaña kawsanankupaq. Saynata noqapi creeqtinkun Diosqa huchankuta perdonanqa. Hinaspan paykunapas Diospa wawankunawan kushka huk sumaq herenciata chashkinqaku, nispa.

19 Saynaqa ancha respetasqay wiraqocha rey Agripa, noqaqa chay *visionpi Señor Jesucristopa niwasqantan kasukurani. **20** Chaymi primertaqa Señor Jesucristomanta Damasco llaqtapi willakurani. Chaymantataqmi Jerusalén llaqtapi, hinallataq enteron *Judea *provincia lawpi ima. Saynallataqmi noqaqa willakullaranitaq huk law nacionniyoq runakunamanpas khaynata: “Huchaykichismanta wanakuspa, Diosmanta perdonta mañakuychis. Hinaspa Diosta kasukuspa,

allin kaqkunataña ruwaychis. Saynata kawsaqtiykichismi, runakunaqa yachanqaku, cheqaqta wanakuspa, Diospi creesqaykichista”, nispa.

21 Ichaqa chaykuna willakusqaymantan Israel nacionniyoq wakin runamasiykunaqa, Dios yupaychana *templo wasipi presota hina hap'iwaspanku, wañuchiwaytapuni munaranku.

22 Ichaqa Dios yanapawaqtinmi, noqaqa wakchakunamanpas, hinallataq qapaqkunamanpas Señor Jesucristomanta kunankama willashani. Kay willakusqaykunaqa manan huk mosoq clase yachachikuykunachu. Aswanqa Diosmanta willakuq ñawpaq *profetakunapa, hinallataq *Moisespa kaq willakusqallankutan noqapas willakushani. **23** Paykunan willakuranku khaynata: Diosmanta Hamuq Salvadorninchisqa ñak'arispán wañunqa. Hinaspan wañuqkunamanta primerota kawsarinpunqa. Hinaspan Israel nación llaqtayoq runakunapaq, hinallataq huk law nacionniyoq runakunapaqpas, huk k'anchay kaspá, Diosmanta allin willakuykunata runakunaman willanqa, paykuna paypi creespanku salvasqa kanankupaq, nispa.

Rey Agripa Pablota contestasqanmanta

24 Pablo saynata defiendekuyta tukuruqtinmi, gobernador Festoqa altomanta qaparispa niran:

—¡Pablo, qanqa locoñamá kashanki! Qanqa nishuta estudiasqaykiwanmi locomanña tukurunki, nispa.

25 Chaymi Pabloqa gobernador Festota contestaran khaynata:

—Ancha respetasqa wiraqocha Festo, manan noqaqa locochu kani. Hinaspapas kaykunataqa allin yuyayniypi kaspaymi, cheqaqtapuni rimashani. **26** *Rey Agripapas chaykunataqa yachanmi. Chayraykun noqapas paypa yachasqankunata yachasqayrayku, paypa ñawpaqninpi mana manchakuspay, iman kaqta rimashani. Hinaspapas chaykunaqa manan pakallapichu pasaran. Aswanqa llapallan runakunapa ñawpaqninpin pasaran, nispa.

27 Saynata niruspanmi Pabloqa niran rey Agripata:

—Rey Agripa, ¿qan creenkichu *profetakunapa escribisqanpirí? Yachanin creesqaykitaqa, nispa.

28 Hinaqtinmi rey Agripaqa Pablota contestaspa niran:

—Qanqa yaqachallan convencerachiwanki Jesucristopi creenaypaq, nispa.

29 Chaymi Pabloqa niran:

—Noqaqa Diosmantan mañakushani, qanpas hinallataq llapallan kaypi kaq runakunapas, chaylla Jesucristopi noqa hina creenaykichispaq. Ichaqa ama khayna cadenasqachu, nispa.

30 Saynata Pablo niqtinmi, rey Agripapas, gobernador Festopas, Berenicepas, hinallataq paykunawan kaqkunapas, tiyasqankumanta sayariranku. **31** Hinaspan chaypi kasqankumanta lloqsispanku, sapallankupi parlanakuranku khaynata:

—Kay runaqa manan ni imatapas wañunanpaq hinaqa ruwasqachu. Chaymi payqa mana carcelasqaqa kanmanchu, nispanku.

32 Saynata rimanakuspa kutimuspankun, rey Agripaqa Festota niran:

—Kay runataqa kacharipusunmanmi karan, sichus paypuni mana mañakunmanchu karan: “Rey *Cesaryá juzgawachun nispa”, niqtinqa.

Pablota Roma llaqtaman apasqankumanta

27 **1** Italia *nación llaqtamanmi *barcopi apachiwanankupaq parlaranku. Hinaspan Pablota, hinallataq wakin presokunatawan entregaranku Augusto sutiwan sutichasqa tropapi kaq soldadokunapa capitannin Julioman. **2** Chaymi noqaykutaqa huk barcopi apawaranku. Chay apawasqanku barcoqa karan *lamar qochapa patanpi kaq Adramitio llaqtamanta barcon. Chay barcoqa Asia *provincia lawmanmi yaqaña lloqsinanpaq hinaña kashasqa. Hinaspan chay barcoqa rinan karan lamar qochapa patanpi kaq ashka llaqtakunaman chayastin. Chay barcopin noqaykuwan kushka riran Aristarcopas. Payqa Macedonia provincia lawpi Tesalónica llaqtamantan karan. Hinaspan chay barcoman wichaspa rirayku. **3** Paqarisnintin p'unchawñataqmi Sidón llaqtaman chayarayku. Chaymi capitán Julioqa Pablota khuyapayaspa dejallaran, chay Sidón llaqtapi amigonkunaman rispa, paykunawan atiendechikunapaq. **4** Chay Sidón llaqtamanta lloqsispaykutaqmi, avanzayta mana atiraykuchu,

noqayku lawman nishuta wayra-wayramuqtin. Chaymi lamar qochapa chawpinpi Chipre *isla lawman avanzarayku, chay lawninta mana wayramusqanrayku. **5** Chaymantan noqaykuqa pasarayku lamar qochapa patanpi Cilicia provinciapa ladonta, hinallataq Panfilia provinciapa ladonta ima. Hinaspan Licia provinciapi Mira sutiyoq llaqtaman chayarayku.

6 Chaypin soldadokunapa capitannin Julioqa huk barcota tariruran Alejandría llaqtamanta hamuspa Italia nación llaqtaman rishaqta. Hinaspan noqaykutaqa kamachiwaranku, chay barcoman wichaspayku, Italia nación llaqtaman rinaykupaq. [Nota: Chay Italia nación llaqtapin Roma llaqtaqa karan. Hinaspapas chay Roma llaqtaqa chay Italia nación llaqtapa capitalninmi karan]. **7** Chaymi noqaykuqa *barcopi ashka p'unchaw allillamanta rirayku. Hinaspan contraykupi wayra wayramuqtin, ñak'ayllaña Gnido llaqtapa chimpanta pasarayku. Saynata contraykupi wayra wayramullashaqtinmi, Creta islapa waq lawnintan pasarayku. Chay lugarqa Salmonwanmi sutichasqa karan. Hinaspan ñak'ayllaña lamar qochapa patanta rispa, chay Creta islapa uray lawninta pasarayku. **8** Chaymi ñak'ayllaña rispayku, “Buenos Puertos” sutiyoq lugarman chayarayku. Chay lugarqa Creta islapi kaq Lasea sutiyoq llaqtapa cercanpin karan.

Apóstol Pablo Roma llaqtaman viajasqan

(Hechos 27.1–28.16)

9 Chaymanta lamar qochanta viajeta seguinyakupapa nishu sasan karan, paray tiempo chayamusqanrayku. Hinaspapas nishutañan tiempota perderayku viajasqaykupiqa. Hinaqtinmi Pabloqa barcopi kaq runakunata khaynata niran:

10 —Riq masiy runakuna, kay lamar qochanta barcopi vijenchisqa anchapas sasallañan kanqa. Manan cargallachu nitaq barcollapashchu chinkaykunman; aswanqa noqanchispas wañusunmanmi, nispa.

11 Ichaqa soldadokunapa capitannin Juliotaqmi, Pablop nisqanta mana kasurancho. Aswanmi kasuran barco manejaqta, hinallataq barcoa dueñontawan ima. **12** Chay Buenos Puertos sutiyoq lugarqa manan allinchu karan, paray tiempopi chayllapi qepakuspa samanapaqqa. Chaymi yaqa llapallanku acuerdaranku, chay lugarmanta lloqsispa, lamar qochapa patanpi Fenice llaqtaman chayayta, hinaspa paray tiempo pasanankama chaypi qepakunaykupaq. Chay Fenice llaqtaqa karan chay Creta islallapin. Chay Fenice llaqtaqa intiq haykunan lawman qawashaqmi karan. (Chayraykun wayramantaqa pakasqa hina karan).

Lamar qochapi wayra-wayramusqanmanta

13 Hinaqtinmi uraymanta wayra-wayramuran sumaqlata.

Chaymi capitanaq, hinallataq wakin riqkunapiwan, piensaranku viajeta seguinyankupaq. Hinaqtinmi *barco hap'iq hatun fierromanta garranchuta barco ukhuman oqarispanku, Creta *isla lawninta rirayku. **14** Ichaqa manaraq karuta rishaqtiykutaqmi, Creta law wichaymanta ancha mancharikuypaq wayra-wayramullarantaq. **15** Hinaspan chay wayraqa risqayku barcota kay lawman waq lawman apakacharan. Chaymi chay risqayku barcotaqa manaña manejayta atispayku, wayrapa apasqallañña rirayku.

16 Hinaqtinmi chay wayraqa pasachiwaranku Cauda sutiyoq taksa islapa chimpanta. Chaymi chay islaña aswan chay nishu wayramanta atajawaranku. Chaypiñan barcoa aysasqan taksa *botechata barco ukhuman ñak'ayta oqarirayku.

17 Chaymantan barcopi llank'aq runakunaqa, barcoa tablankunata ama toqleqyananpaq, washk'akunawan barcota tukuy lawninmanta allinta mat'iranku más seguro kananpaq.

Hinaspapas chay barcopi riqkunaqa, ancha mancharisqan kasharanku, risqanku barco qochapa patanpi unupa huñusqan Sirte sutiyoq aqoman chocananmanta. Chayraykun barcopa altonpi watasqa telankunatapas pashkaranku sosegollawanña wayrawan apachikunankupaq. **18** Hinaqtinmi paqarisnintin p'unchawñataq chay wayra manaña thañimuqtin, barcopa apasqan cargakunata *lamar qochaman wikch'uyuyta qallariranku. **19** Saynallataqmi kinsa kaq p'unchawpipas, chay wayra manaña pasaqtin, barcopi washk'akunata, hinallataq tukuy ima kaqkunatapas kikiykupuni lamar qochaman wikch'uyurayku. **20** Saynan ashka p'unchaw mana ni intitapas nitaq qoyllurkunatapas rikuraykuchu. Chaymi parantin nishuta wayra-wayramuqtin, noqaykuqa manañan salvakunaykupaqa piensaraykuñachu, aswanqa wañunallaykupaqñan.

21 Hinaqtinmi ashka p'unchawkunaña mana mikhusqa kaqtiyku, Pabloqa sayarispa, barcopi kaqkunata khaynata niran:

—Riq masiykuna, sichus qankuna Creta islapi nisqayta uyarispa kasuwankichisman karan chayqa, manachá chay Creta islamanta lloqsimusunmanchu, nitaq kay barcopi tukuy imakunatapas lamar qochaman wikch'uyuspa perdesunmanchu karan; hinallataq noqanchispas manan khaynataqa ñak'arisunmanchu karan. **22** Ichaqa amayá qankunaqa kaykuna pasasqanwanqa mancharikuychishchu. Qankunamantaqa manan ni mayqenniychispas wañunkichishchu. Aswanqa barcollatan perdesunchis. **23** Noqamanqa yupaychasqay Diospa *angelninmi ch'isi rikhuriykuwaran. **24** Hinaspan chay angelqa khaynata niwaran: “Pablo, qanqa amayá manchakuychu (kay lamar qochapi wañunaykimantaqa). Qanqa *Romapi *rey *Cesarpa ñawpaqninmanmi rinaykipuni kashan. Chaymi, qanrayku, kay barcopi qanwan riqkunapas, mana ni mayqenninkupas wañunqakuchu”, nispa. **25** Saynaqa, llapallan riq masiykuna, kallpanchakuychisyá. Noqaqa anchatan Diospi confiani. Chaymi Diospa angelninpa niwasqanman hina kaykunaqa pasanqapuni. **26** Ichaqa angelpa niwasqanman hinan kay barcoqa huk islapa cercanpi plantakunqa. Chaymi noqanchisqa chay islapi wikch'usqa kasunchis, nispa.

27 Chay Adriático nisqa lamar qochapin wayraqa kay lawman waq lawman ishkay semana hunt'a apakachawaranku. Hinaqtinmi kushka tuta hinata barcopi llank'aqkunaqa cuentata qokuranku huk allpaman chayasqaykuta. **28** Hinaspanmi mediranku imayna ukhupis allpa kasqanta yachanankupaq, saynapi ima rumimanpas ama chocanankupaq. Chaymi yacharanku kinsa chunka qanchisniyoq metro ukhupi allpa kasqanta. Saynallataqmi tumpán ñawpaqman rispanku, yapamanta medillarankutaq. Hinaspan chaypiqa ishkay chunka qanchisniyoq metro ukhullapiña allpa kasqanta yacharanku. **29** Hinaspan barcopi llank'aqkunaqa anchata mancharikuranku, risqanku barco unu ukhupi huk hatun rumiman chocarunanmanta. Chayraykun paykunaqa risqanku barco sayananta munaspa, barcopa qepanpi watasqa tawa llasta garranchukunata lamar qochaman wikapayuranku, qasilla barco sayananpaq. Hinaspan achiqamunanta munaspanku ñak'ayllaña suyaranku. **30** Barcopi llank'aqkunañataqmi barcomanta ayqekuyta munaspanku, paykunapuralla parlanakuranku. Hinaspankun taksa botechata urayachiyta qallariranku. Chaytaqa ruwaranku barcopa puntan lawninta llasta garranchuta urayachiq tukuspallankun. **31** Hinaqtinmi Pabloqa cuentata qorukuspa, capitán Juliota hinallataq soldadonkunatawan niran:

—Sichus kay barcopi llank'aq runakuna mana qepakunqakuchu chayqa, qankunaqa manan salvakunkichishchu, nispa.

32 Chaymi chay soldadokunaqa chay botecha watasqanku washk'ankunata kuchurpaspa, chay botechata lamar qochaman urmayachiranku.

33 Pacha illarimushaqtinmi, Pabloqa mikhunata mikhunankupaq llapallankuta kallpanchaspa, niran khaynata:

—Qankunaqa ishkay semanañan mana ni imata mikhuspa, hinallataq mana allinta puñuspa ima ancha preocupasqallaña kashankichis. **34** Chayraykun kunanqa valekuykichis, imallatapas mikhuspa, kallpata hap'inaykichispaq. Ichaqa manan ni mayqenniychispapas ni huk chukchallaykichispas chinkanqachu, nispa.

35 Saynata niruspanmi, Pabloqa t'antata hap'ispa, llapankupa ñawpaqninkupi Diosman graciasta qoran. Hinaspan chay t'antata partiruspa, payqa qallariran mikhuyta. **36** Chaymi valorta hap'ispa, llapallanku mikhuranku. **37** Chay barcopiqa ishkay pacha qanchis chunka soqtayoq runakunan karayku. **38** Hinaspan llapallayku chay barcopi kaqkunaqa allinta saqsanaykukama mikhurayku. Mikhuruspaykuñataqmi lamar qochaman trigo apasqaykuta wikapayurayku, saynapi barco amaña llasanapaq.

Barcopa partikusqanmanta

39 Achiqaramuqtinmi *barcopi llank'aqkunaqa may allpapi kasqaykutapas mana yacharankuchu. Ichaqa *lamar qochapa patanpi huk aqo pampata rikuruspankun, parlanakuranku, chay aqo pampaman barcota chayachispa imaynatapas arrimanankupaq. **40** Chaymi barcota sayachinankupaq hatun llasaq garranchupa washk'ankunata kuchuspa, chay lamar qochaman wikch'uyuranku. Saynallataqmi barcota purichinanpaq k'aspimanta ruwasqa pala hina palancakunatapas wayachispa pashkaranku. Hinallataqmi barcopa altonman hatun watasqa telatapas oqariranku, wayrawan barcota lamar qochapa patanpi aqo pampa lawman apachinankupaq. Chaymi barcoqa wayrapa apasqan chay aqo pampa lawman dirigikuran. **41** Hinaqtinmi chay barcoqa qochapa patanman manaraq chayashaspa, huk aqo-aqoman barcopa ñawpaqnin winakuran. Hinaspan manaña kuyuriranchu. Chaymi barcopa qepa lawninmanta, lamar qochapi unu anchata qallchimuspa, chay barcopa qepa lawnintaqa ñut'utaraq ruwaran.

42 Hinaqtinmi chay barcopi kaq soldadokunaqa yachachinakuranku, llapallan presokunata wañuchinankupaq, saynapi ama ni mayqen presopas ununta nadaspa ishkapakunanpaq. **43** Ichaqa soldadokunapa capitannin Juliotaqmi, Pablota mana wañuchinankurayku, presokunata wañuchinankutaqa mana permitiranchu. Aswanmi payqa barcopi riq llapallan runakunata kamachiran, naday yachaqkunaqa, ununta nadaspa lamar qochapa patanman chayanankupaq. **44** Ichaqa wakin mana naday

yachaqkunatañataqmi kamachiran, p'akikuq barcopa tablan kunamanta hap'ipakuspanku, ununta lloqsinankupaq. Hinaspan llapallayku qochapa patan aqo-aqo pampaman sanolla chayarayku.

Malta sutiyoq islapi Pablo kasqanmanta

28 1 *Lamar qochapa patanpi aqo-aqo pampamanmi chayarayku. Hinaspan chayraq yacharayku, chay lugarqa lamar qochapa chawpinpi Malta sutiyoq *isla kasqanta.

2 Hinaqtinmi chay islapi tiyaq runakunaqa, khuyapayawaspanku, allinta atiendewaranku. Hinaspan paykunaqa nishuta chirimuqtin, hinallataq para-paramuqtin, q'oñikunaykupaq ninata ratachiranku. 3 Chaypin Pabloqa llant'ata pallamuspa ninaman churasharan. Hinaqtinmi qonqayllamanta venenoyoq mach'aqway nina rawraymanta ayqekamuspa, Pablopa makinta kanirparan. 4 Chaymi chay islapi tiyaq runakunaqa, Pablopa makinpi chay mach'aqwayta warkulayaqta rikuspanku, khaynata ninakuranku:

—Kay runaqa runa wañuchi q imapashchá. Lamar qochapi wañunanmanta salvakushaqtinpas, justicia ruwaq mamachaqa manan munanchu kay runa kawsanantaqa, nispanku.

5 Hinaqtinmi Pabloqa, chay kaniqnin mach'aqwayta nina rawrashaq ukhuman wikapaykuran. Ichaqa Pablotaqa manan ni imanaranpashchu chay mach'aqwaypa venenonqa. 6 Hinaqtinmi chaypi kaq runakunaqa suyaranku, Pablo punkipakuspa otaq pampaman wikapakuspa wañunanta. Ichaqa unayta suyashaqtinkupas, Pabloqa manan wañuranchu. Chaymi paykunaqa piensaranku, Pabloqa huk dios kananpaq.

7 Chay lugarpa cercanpin Publio sutiyoq runapa hacienda allpankuna karan. Payqa chay islapi gobiernaqmi karan. Paymi (wasinpi) sumaqta chashkiwaspanku, kinsa p'unchaw samachiwaranku. 8 Hinaqtinmi chay p'unchawkuna Publiopa papanqa fiebrewan, hinallataq diarreawan ima camapi onqosharan. Chaymi Pabloqa chay onqoqpa kasqanman haykuspa, Diosmanta mañakuran. Hinaspan makinta chay onqoqpa hawanman churayuqtin,

payqa sanoyaran. **9** Hinaqtinmi chay sanoyachisqanta yacharuspanku, chay islapi tiyaq llapallan onqosqa runakunapas Pablo sanoyachinanpaq hamuranku. Hinaqtinmi Pabloqa paykunatapas sanoyachiran. **10** Saynallataqmi paykunapas ancha allinta atiendewaranku. Hinaspan chay islamanta ripuspa apakunaykupaqpas, tukuy imaymana necesitasqaykuta qowaranku.

Roma llaqtaman Pablo chayasqanmanta

11 Kinsa killa chay Malta sutiyoq *islapi kasqaykumantan, noqaykuqa huk *barcoman qespirayku viajeta continuanaykupaq. Chay barcoqa ñawpaqtaraqmi Alejandría llaqtamanta chayamuran; hinaspan paray tiempo pasanankama chay Malta islapi qepakuran. Chay barcopa ñawpaqninpin, ishkay diosninkupa imagennin churasqa karan: “Cástor” hinallataq “Pólux”. [Nota: *Cástor hinallataq Poluxqa “Mellizo” ninanmi. Hinaspapas chay Grecia *nacionniyoq runakunaqa creerankun barcopi llapallan llank'aqkunapa patronnin kananpaq. Chaymi paykunaqa chay diosninkuman rikch'akuq imagenta barconkuman churaranku, chay diosninku paykunata yanapananpaq]. **12** Hinaspan Siracusa llaqtaman chayaspayku, chaypi kinsa p'unchaw qepakurayku. **13** Chay llaqtamanta lloqsispaykutaqmi, *lamar qochapa patanta muyurispayku, Regio nisqa sutiyoq llaqtaman chayarayku. Paqarisnintin p'unchawñataqmi, uraymanta wayra wayramuqtin chay p'unchawlla lamar qochapa patanpi Puteoli llaqtaman chayarayku. **14** Chay llaqtapin tarirayku Jesucristopi creeq wawqenchiskunata. Hinaqtinmi paykunaqa valekuwaranku, huk semana paykunawan kushka qepakunaykupaq. Chaymantañan *Roma llaqtamanqa rirayku. **15** Hinaqtinmi Roma llaqtapi wawqenchiskunaqa ña yacharankuña, noqayku chay llaqtaman chayanaykuta. Chaymi paykunaqa taripamuwaranku Apio sutiyoq plazaman, wakinñataq “Kinsa Taberna” sutiyoq lugarkama. Hinaqtinmi chaypi wawqenchiskunata rikuspan, Pabloqa Diosman graciasta qospa, anchata kusikuran. **16** Roma llaqtaman chayaruytiykutaqmi, Pablota apaq capitán Julioqa chay llaqtapi soldadokunapa jefenman llapallan presokunata*

entregaran. Ichaqa Pablotañataqmi huk soldadowan cuidachispanku, huk wasipi tiyananta permitiranku.

Roma llaqtapi Pablo predicasqanmanta

17 Kinsa p'unchaw pasaruqtintaqmi, Pabloqa *Roma llaqtapi tiyaq Israel *nacionniyoq liderkunata waqyachimuran, tiyasqan wasiman hamunankupaq. Chayman llapallanku chayaramuqtinkutaqmi, Pabloqa paykunata niran:

—Wawqeykuna, noqaqa llaqtanchispa contranpiqa, nitaq ñawpaq abuelonchiskunapa costumbrenkupa contranpiqa manan ni imatapas ruwaranichu. Sayna kashaqtiypas, Jerusalén llaqtapi wakin kamachikuqkunan Roma llaqtamanta autoridadkunaman presota entregawaranku.

18 Hinaqtinmi Roma llaqtayoq autoridadkunaqa yapa-yapamanta tapupayawaranku. Ichaqa wañuchiwanankupaq hina mana ni imatapas tariwaspankun, noqataqa kacharipuwayta munaranku. **19** Ichaqa Israel nacionniyoq wakin runakunañataqmi mana munarankuchu noqata kacharipuwanankutaqa. (Aswanmi paykunaqa acusawaranku wañuchiwanankupaq). Chayraykun noqaqa Roma llaqtapi *rey *César juzgawanapaq mañakuspa, exigrani.

Ichaqa manan noqaqa ni ima problematapas Israel nación llaqtanchispa contranpiqa hatarichiyta munanichu.

20 Chayraykun noqaqa qankunata waqyachimuraykichis, qankunawan parlanaypaq. Noqaqa Israel nación llaqtanchispa suyakusqan Salvawaqninchis Cristo hamusqanmanta willakusqayraykun, kay cadenawanqa cadenasqa kashani, nispa.

21 Hinaqtinmi Israel nacionniyoq liderkunaqa contestaspa niwaranku:

—Noqaykuqa manan ni ima cartatapas *Judea *provinciamantaqa qanpa contraykipiqa chashkiraykuchu. Nitaqmi ni mayqen llaqtamasinchispa, kay llaqtaman hamuspaqa, qanpa contraykipiqa ni ima mana allintapas willawarankuchu. **22** Ichaqa munaykun qan kikiyki piensasqaykiman hina niwanaykikuta. Noqaykuqa uyariykun huk falso religionpi creeq runakunapa contranpi tukuy lawpi rimasqankumantaqa, nispanku.

23 Chaypi parlaruspankun, paykunaqa huk p'unchawta akllaranku, kaqmanta parlanankupaq. Chaymi Israel nacionniyoq ashka runakunaqa, Pablopa kasqan wasiman hamuranku. Hinaqtinmi Pabloqa achiqaymantapacha asta tardekama *Moisespa escribisqan *leykunamanta, hinallataq Diosmanta willakuq *profetakunapa escribisqanmantawan ima yachachiran, Diospa sumaq gobiernananmanta, saynapi paykunapas Jesucristopi creenankupaq. **24** Chaymi wakin runakunaqa Pablopa willasqankunapi allinta creeranku. Ichaqa wakinñataqmi chay willakusqankunapiqa mana creerankuchu. **25** Hinaqtinmi chay runakunaqa paykunapura mana acuerdoman haykuyta atispanku, ripuyta qallariranku. Chaymi ripushaqtinkuña, Pabloqa paykunata niran:

—*Santo Espirituqa allintan ñawpaq abuelonchiskunaman *profeta *Isaiasnintakama, khaynata niran:

26 “Kay Israel nacionniyoq runakunaman rispayá, khaynata nimuy:

Qankunaqa uyarishaspaykichispas manan entiendenkichishchu.

Qankunaqa qawashaspaykichispas manan rikunkichishchu.

27 Qankunapaqa sonqoykichismi rumi hina kashan. Qankunapaqa ninriykichispas upayasqan kashan. Qankunapaqa ñawiykichismi ñawsayasqa kashan. Chaymi qankunaqa mana ni entiendeytapas, ni rikuytapas, ni uyariytapas atinkichishchu.

Hinaspapas qankunaqa manan noqaman kutirikamuytaqa munankichishchu.

Qankunaqa manataqmi noqapa sanoyachinaytapas munankichishchu”, nispa [Isaías 6.9-10].

28 Saynaqa yachaychisyá, Diosmanta kay allin willakuykunaqa, huk law nacionniyoq runakunamanmi willasqa kanqa. Chaymi paykunaqa aswan uyarinqaku, nispa.

{**29** Saynata Pablo niqtintaqmi, Israel nacionniyoq runakunaqa, paykunapura nishuta discutinakuspanku, Pablopa kasqanmanta lloqsipuranku}.

30 Pabloqa chay alquilasqan wasipin ishkay wata qepakuran. Hinaspan chay wasipi chashkiran payman visitaq llapallan hamuq runakunata. **31** Chay wasipin Pabloqa mana manchakuspa, Diospa sumaq gobiernananmanta, hinallataq Señor Jesucristomantapas yachachiran. Hinaspapas Pablotaqa manan ni pipas hark'aranchu, Señor Jesucristomanta runakunaman yachachinantaqa.